

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI
CYRILOMETODĚJSKÁ TEOLOGICKÁ FAKULTA

Katedra církevních dějin a dějin křesťanského umění

Norbert Smeja

Obor: Katolická teologie

**Kaple Neposkvrněného početí Panny Marie
v komplexu někdejšího kláštera Milosrdných
sester sv. Karla Boromejského ve Frýdlantu nad
Ostravicí**

Diplomová práce

Vedoucí práce: doc. PhDr. Jitka Jonová, Th.D.

OLOMOUC 2024

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci vypracoval samostatně a použil jsem přitom jen uvedených pramenů a literatury.

V Olomouci dne 14. 6. 2024

Především děkuji paní doc. PhDr. Jitce Jonové, Th.D. za odborné vedení mé práce, poskytnutí cenných rad a podnětů, především při volbě pramenů a uspořádání práce a také za trpělivost, se kterou jsem se setkával v její osobě při každé konzultaci. Dále děkuji za jazykovou úpravu a korektury paní Mgr. Dagmar Konečné. Velký dík patří rovněž panu Ing. arch. Tomáši Šonovskému a panu MgA. BcA. Tomáši Skalíkovi za poskytnutí materiálů, fotografií a podnětů k mé práci. Za důležité podněty, materiály a informace děkuji rovněž Mgr. Romanu Macurovi. Díky patří také paní Anně Kubátové za její čas a ochotu podělit se o vzpomínky na doby dřívější. Děkuji Mgr. Zuzaně Poppek a Ing. Jiřímu Hořínkovi za jejich otevřenost a ochotu pomoci s informacemi a podněty směřujícími k tématu práce. Chci také poděkovat Mgr. Jitce Bartošové, Ph.D. za odbornou pomoc s překladem německých textů. Velké díky patří Ing. Janu Blažkovi, Václavě Smejové, Ing. Andrei Fupšo, Janu Škraňkovi a dalším za sdílení fotografických příloh pro mou práci. Chci také velmi poděkovat Romanu Poláchovi za focení a sdílení fotografií na skvělé úrovni, které důležitým způsobem dotvářejí tuto práci. Velké díky patří sestře Fidelis Sedlákové a kongregaci Milosrdných sester sv. Karla Boromejského za sdílení informací a archivních materiálů a za jejich vřelé přijetí při každém čase studia v jejich archivech v Praze. Nakonec chci poděkovat všem, které jsem třeba nezmínil, ale podíleli se svou pomocí a radou na dokončení této diplomové práce.

Obsah

<i>Úvod</i>	6
1 <i>Příchod, působení a odchod sester</i>	8
1.1 Milosrdné sestry sv. Karla Boromejského	8
1.1.1 Počátky kongregace a příchod sester do Čech	8
1.1.2 Převzetí správy věznice na Mírově	9
1.1.3 Příchod sester boromejek do Frýdlantu nad Ostravicí a první provizorní „klášteřík“	10
1.1.4 Plány a stavba nového kláštera s kaplí – „Bedřichův ústav“	12
1.1.5 Působení sester boromejek ve Frýdlantě nad Ostravicí do 1. světové války	15
1.1.6 Fungování od 1. světové války do zřízení provinčního domu	18
1.1.7 Provinční dům a nové patro	19
1.1.8 2. světová válka, okupace a nástup komunismu	21
1.1.9 Po skončení druhé světové války	23
1.1.10 Zřízení Domova důchodců – odchod sester boromejek	24
2 <i>Kaple – historie a architektura</i>	26
2.1 klášterní kaple a její okolí	26
2.1.1 Jedinečná kaple?	26
2.2 Vnitřní prostory kaple	27
2.2.1 Presbytář	27
2.2.2 Trojlodí kaple	32
2.2.3 Hlavní loď	32
2.2.4 Boční lodě	34
2.2.5 Levá boční loď	34
2.2.6 Pravá boční loď	35
2.2.7 Empora	36
2.2.8 Varhany	37
2.2.9 Vstup	38
2.3 Exteriér kaple	39

2.4	Vysvěcení kaple	41
2.4.1	Konsekrace	41
3	<i>Stav dochování kaple</i>	44
3.1	Vývoj kaple po dostavbě v roce 1876	44
3.2	Opětovné využívání kaple po roce 1990	45
3.3	Plán obnovy kaple po roce 2022	47
3.3.1	Obnova a rekonstrukce kaple	47
3.3.2	Nový mobiliář pro kapli	48
3.4	Nynější stav kaple	50
3.5	Budoucnost kaple a její využití	51
	<i>Závěr</i>	52
	<i>Anotace</i>	54
	<i>Annotation</i>	55
	<i>Literatura</i>	56
	<i>Prameny</i>	59
	<i>Internetové zdroje</i>	60
	<i>Seznam zkratk</i>	61
	<i>Seznam příloh</i>	62
	<i>Přílohy</i>	72

ÚVOD

V této diplomové práci se chci zaměřit na objekt kaple Neposkvrněného početí Panny Marie, která je součástí komplexu někdejšího kláštera Milosrdných sester svatého Karla Boromejského¹ ve Frýdlantu nad Ostravicí. Chci se zaměřit na počátky a vývoj této části kláštera ve spojení s historickou, architektonickou a místní jedinečností kaple, stejně tak jako na její vývoj v čase s přesahem do současnosti a výhledem do budoucnosti.

Kaple samotná pro mě znamená mnoho. Jako rodák z Frýdlantu nad Ostravicí jsem do ní často chodíval na bohoslužby a sám jsem vždy obdivoval její jedinečnost a krásu i když zastřenou léty a dřívějším špatným zacházením. Je to místo spojené s částí mého života.

Město již v roce 2022 započalo opravu této kaple. Toto bylo pro mě osobně také dalším impulsem k vypracování práce, která by měla nejen akademické, ale především také širší veřejnosti ukázat historický i architektonický (krásný) význam této stavby v mém rodišti.

Text práce je rozdělen do tří kapitol. První stručně pojednává o historii vzniku kongregace sester boromejek a o tom, jak se sestry ocitly v českých zemích. Rovněž v první kapitole zmiňuji okolnosti, které vedly k vystavění velkého kláštera v malém městě pod Beskydami a působení sester až do jejich oficiálního odchodu z budovy frýdlantského kláštera v srpnu 1971. Ve druhé kapitole se zaměřuji na objekt kaple Neposkvrněného početí Panny Marie, jenž je součástí budovy kláštera v historickém a architektonickém kontextu. Ve třetí a poslední kapitole píš o dosavadním vývoji kaple jako části kláštera a současném plánu obnovy kaple, který je již z části realizován. V závěru práce se zaměřuji na pohled do budoucna s možnostmi využití prostoru kaple ze strany farnosti ve Frýdlantu n. O. a ze strany Střediska sociálních služeb města Frýdlantu n. O.

Hlavními prameny, ze kterých budu v této práci čerpat, jsou především kroniky z archivu sester boromejek,² kroniky města Frýdlantu n. O. a kronika farnosti Frýdlantu

¹ Dále jen zkráceně: sestry boromejky

² Srov. Díly kroniky, které byly použity: díl I., II., IV., VIII, XIII, F1, F2, F5.

n. O. a další. Tyto obsahují popis událostí, osob a míst vztahujících se k tématu diplomové práce. Je však pravdou, že z informačního hlediska vzhledem ke kapli, jež je součástí bývalého kláštera, budou některé informace o mobiliáři nebo i některých částech kaple nedohledatelné vzhledem k historickému vývoji během vlády komunistického režimu v našich zemích. Tento donutil sestry boromejky později klášter opustit a kapli nadlouho uzavřít. Válečná léta a následná vláda jedné strany zapříčinily ztracení jisté části mobiliáře, které byly pro kapli charakteristické, a informace o nich nejsou k dohledání.

Dalšími důležitými prameny jsou fotografické záznamy kaple a jejího interiéru a exteriéru s přesahem do současnosti. Plány obnovy kaple, které vytvořil Ing. arch. Tomáš Šonovský, jsou také důležitým zdrojem informací s přesahem do současné situace.

Velmi důležitými prameny pro tuto práci jsou také archivní dokumenty ze Zemského archivu Opava, pobočka Olomouc, zvláště fond Ústřední ředitelství arcibiskupských statků a Státního Okresního archivu ve Frýdku Místku zvláště fondy Archiv městečka Frýdlant nad Ostravicí a Městský národní výbor Frýdlant nad Ostravicí.

Cílem práce bylo získání a uspořádání nových poznatků k budově kaple Neposkvrněného početí Panny Marie, která je součástí bývalého kláštera sester boromejek ve Frýdlantě n. O. s využitím veškerých možných zdrojů, jak archivních a knižních, tak i fotografických a dalších. A pomoci tak odkrýt neprobádané části historie vývoje této dominanty města Frýdlantu nad Ostravicí.

1 PŘÍCHOD, PŮSOBENÍ A ODCHOD SESTER

1.1 MILOSRDNÉ SESTRY SV. KARLA BOROMEJSKÉHO

1.1.1 Počátky kongregace a příchod sester do Čech

Počátky kongregace sester Boromejek nalézáme v první polovině 17. století, ve spojení s osobou mladého advokát Josefa Chauvenela (1620-1651) ve francouzském městě Nancy. Tento mladý advokát byl zasažen hrůzami třicetileté války a sám začal sloužit všem, kdo to potřebovali, jak finančně, tak i vlastními silami. Sám umírá ve věku 31 let na mor.³ Jeho otec Emmanuel Chauvenel pak vyplní přání svého syna, které formuloval ve své poslední vůli, a zakládá v červnu 1652 Dům milosrdenství pod ochranou Ježíše, Marie a Josefa. V tomto domě se první společenství starších dívek a vdov pod vedením ředitelky Barbe Thouvenin věnovalo péči o chudé, opuštěné a nemocné, které nepřijali v nemocnici v Nancy. Církevní schválení společenství pod názvem Služebnice Svaté Rodiny, Ježíše, Marie a Josefa přišlo dne 31. srpna 1652 skrze generálního vikáře z Toulou Jeana Mihota.⁴

6. května 1663 je toto společenství Služebnic Svaté rodiny Ježíše, Marie a Josefa schváleno státem. 21. května 1663 jsou biskupem toulouské diecéze Andrém Saussay na žádost představené Anne Royer, potvrzeny pravidla pro jejich způsob života podle řehole sv. Augustina vytvořené sv. Františkem Saleským pro sestry Navštívení Panny Marie.⁵ Postupně začínají být sestry žijící pospolu v Domě milosrdenství nazývány milosrdnými sestrami. Jméno sv. Karla Boromejského je k nim přidáváno proto, že jeho sochy byly umístěny v průčelí a na dvoře jejich domu, ale také proto, že byl sestrám blízký jeho příklad milosrdenství, účinné lásky ke všem trpícím a oddanost církvi.⁶

V Praze toužil profesor Alois Klár založit domov pro slepce a už od počátku

³ HRUDNÍKOVÁ, Mirjam. *Řeholní život v českých zemích: řeholní řády a kongregace, sekulární instituty a společnosti apoštolského života v České republice*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 1997, s. 181

⁴ Srov. MALICHOVÁ, Vendula. *Kongregace sester svatého Karla Boromejského v letech 1948-1968*. [netištěná bakalářská práce] Olomouc, Univerzita Palackého v Olomouci Cyrilometodějské teologická fakulta, Katedra církevních dějin a dějin křesťanského umění 2012, s. 3

⁵ Tamtéž.

⁶ Srov. HRUDNÍKOVÁ, Mirjam. *Řeholní život v českých zemích*, s. 181

chtěl, aby se jeho vedení ujaly sestry boromejky, o nichž věděl, že sídlí v Nancy. Profesor Klár se dožil založení ústavu pro slepce, ale zemřel dřív, než se ho ujaly sestry boromejky.⁷ Jeho syn a jmenovec Alois Klár, chtěl z úcty ke svému otci dokončit jeho přání, aby se sestry z Francie ujaly ústavu v Praze. Po neúspěšných pokusech a vyjednávání se sestrami v Nancy nakonec přece jen došlo k posunu celé věci. „*Po dlouhých poradách a zralých úvahách bylo rozhodnuto, že mateřský dům nepřejme v takové dáli žádnou filiálku, ale že kongregace v Nancy je ochotna a pomůže, aby se mohl v Čechách založiti samostatný mateřský dům s tou však podmínkou, že se v Čechách najdou panny, které by v Nancy vstoupily do noviciátu.*“⁸ Přítel profesora Klára P. Heřman Dichtl vyhledal dvě první dívky, které byly ochotny v r. 1834 odjet do Nancy a začít formaci. V dalším roce se k nim přidaly další dvě sestry. V září roku 1837 se tyto sestry vrátily v doprovodu francouzské sestry Marie Terezie Helvigové do Čech. V Praze pak započaly svoji činnost v ústavu pro slepé na Klárově. Sestry později zakoupily dva menší domky, které se staly základem pro budoucí nemocnici a mateřský dům s kostelem sv. Karla Boromejského. Počet míst, na kterých sestry boromejky postupně působily, narůstal a v roce 1945 to bylo bezmála 120 působišť.⁹ Jedním z bývalých působišť sester byla také mužská trestní věznice na Mírově.

1.1.2 Převzetí správy věznice na Mírově

Hrad Mírov je situován na kopci nad řekou Mírovkou přibližně 7 km od města Mohelnice. Jeho bohatá historie¹⁰ sahá až do roku 1266. Důležitým mezníkem v jeho existenci a užívání byl rok 1855. V tomto roce byl hrad Mírov prodán a stal se majetkem státu. Po přestavbách v něm byla vybudována jedna z větších věznic v českých zemích.¹¹

Milosrdné sestry sv. Karla Boromejského přišly do Olomoucké diecéze v roce 1859. Stalo se tak poté, co byly vypuzeny z Pruska.¹² 1. ledna měly převzít vnitřní správu a nesnadnou službu vězňům v trestní věznici Mírov. K tomu nakonec došlo až

⁷ Kronika MSKB – díl I., s. 3-4

⁸ Kronika MSKB – díl I., s. 5

⁹ HRUDNÍKOVÁ, Mirjam, *Řeholní život v českých zemích*, s. 182

¹⁰ Více k tématu historie hradu Mírova viz KŘUPKA, Václav; TRUNDA, Zdenek, WILHELM, Marek. *Hrad Mírov od založení po současnost*. Mírov: Věznice Mírov, 2008.

¹¹ Srov. JONOVÁ, Jitka. *Domus correctionis Müroviensis: Korekční dům pro kněze na Mírově: (1761-1850)*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2012, s. 28

¹² BUBEN, Milan. *Encyklopedie českých a moravských sídelních biskupů*. Ilustroval Pavel R. POKORNÝ, ilustroval Zdirad J. K. ČECH. Praha: Logik, 2000, s. 84

1. března 1859.¹³ Arcibiskup Fürstenberg,¹⁴ tehdejší správce diecéze, však postupně pochopil jejich nesnadnou situaci v podobě služby ve věznici. Upozornil na ni i posvátnou kongregaci.¹⁵ Následné zrušení církevní správy věznice¹⁶ vedlo k tomu, že sestry boromejky měly opustit danou diecézi. V této situaci však kníže arcibiskup Fürstenberg požádal generální představenou Matku Eufémii, aby sestry neopouštěly diecézi, ale byly ponechány ke službě na jiném místě.¹⁷

1.1.3 Příchod sester boromejek do Frýdlantu nad Ostravicí a první provizorní „klášteřík“

Arcibiskup choval ve velké přízni řeholní řády a kongregace a přál si, aby v jeho diecézi byly zastoupeny především ty, jež se staraly o nemocné a věnovaly se výchově zanedbané mládeže.¹⁸ Generální představená byla Fürstenbergově žádosti o pokračování působení sester v diecézi příznivě nakloněna, a protože si arcibiskupa vážila, přislíbila mu dostatečné množství sester.¹⁹

Působení sester boromejek mohlo pokračovat. Arcibiskup měl velmi rád oblast Beskyd a především Frýdlantska. Nabídl sestrám, že je možné působit právě tam.²⁰ Situace se v druhé polovině 19. století v oblasti Frýdlantu nad Ostravicí a jeho okolí značně proměnila. Bylo to dáno především rozvojem průmyslu, ke kterému došlo v oblasti již bývalého panství na Hukvaldech. Hukvaldské panství mělo ve své správě lesy a hutní podniky. Když v roce 1854 došlo k rozdělení správy arcibiskupského velkostatku na dvě oblasti, a sice hukvaldskou a frýdlantskou, význam městečka Frýdlantu tím přirozeně vzrostl. Žilo a pracovalo zde mnoho zaměstnanců

¹³ Kronika MSKB – díl II., s. 182

¹⁴ ZATLOUKAL, Pavel.: Bedřich z Fürstenbergu. In: *Příběhy z dlouhého století: architektura let 1750-1918 na Moravě a ve Slezsku*. Olomouc 2002, s. 325. „Pocházel z dolnorakouské lankraběcí linie se sídlem ve Vitorazu. V roce 1832 se stal nesídlením olomouckým kanovníkem, 1836 byl vysvěcen na kněze...od roku 1849 byl členem olomoucké kapituly a 6. června 1853 byl zvolen olomouckým arcibiskupem (1879 kardinálem) ...Byl proslulý častými vizitacemi a jeho agilní činnost se výrazně odrazila i v oblasti sakrální architektury. Ke spolupráci na tomto poli si z počátku zvolil vídeňsko – uherského architekta J.E. von Lipperta, později se začal téměř bez výhrad opírat o vlastní stavební úřad v Kroměříži, a především jeho ředitele G. Merettu (klášter sester sv. Karla Boromejského ve Frýdlantě nad Ostravicí...)“

¹⁵ ZLÁMAL, Bohumil, *Habilitační práce – Bedřich kardinál Fürstenberg, arcibiskup olomoucký*, s. 33

¹⁶ Kronika MSKB – díl II., s. 188

¹⁷ ŠRUBAŘ, Daniel, *Klášteř sester boromejek ve Frýdlantu nad Ostravicí a rozvoj tohoto řádu na Moravě v 19. století*. Šrubař, Daniel. In: *Sborník státního okresního archivu ve Frýdku-Místku / Frýdek-Místek: Státní okresní archiv ve Frýdku-Místku 5*, (2004) s. 70

¹⁸ ZLÁMAL, Bohumil, *Bedřich kardinál Fürstenberg, arcibiskup olomoucký*, s. 23

¹⁹ ŠRUBAŘ, Daniel, *Klášteř sester boromejek ve Frýdlantu nad Ostravicí*, s. 70

²⁰ Kronika MSKB – díl IV., s. 114

arcibiskupství i se svými rodinami.²¹

Tyto skutečnosti vedly arcibiskupa Fürstenberga po pozitivní odpovědi ze strany Matky Eufémie²² k darování části půdy ve Frýdlantě n. O. sestřím boromejkám.²³ Sám se rozhodl vybudovat na tomto místě klášter pro sestry boromejky ze svého majetku, který by byl zároveň ústavem pro výchovu dcer arcibiskupských zaměstnanců pracujících a žijících v dané lokalitě.²⁴ Sestry měly svým příchodem do Frýdlantu pozvednou úroveň školství a pomoci s výchovou daných chovank nejen školskou, ale i duchovní. Arcibiskup se k působení sester v novém ústavu vyjádřil takto: „...*necht' sestry důkladně vyučují dcery mých lesních a hutních úředníků a vychovávají z nich hodné křesťanské hospodyně...*“²⁵

Arcibiskup považoval za důležité, aby sestry boromejky přijely do Frýdlantu ještě dříve, než se postaví klášter. Chtěl, aby si obyvatelé města zvykli na přítomnost řeholnic a na to, že zde budou působit.²⁶ Prvních tří sester v čele se sestrou asistentkou Elektou Zaunmüllerovou, která je doprovázela, se městečko pod Beskydami dočkalo dne 19. září 1870. Sestry přijely po dlouhé cestě z Prahy později večer.²⁷ Přivítání bylo na pokyn arcibiskupa²⁸ důstojné. Při příjezdu byli přítomni ředitel hutí Ing. Petr Klein a tehdejší farář František Petter.²⁹

Nově příchozí řeholnice byly ubytovány v domě s číslem 145,³⁰ který sestry boromejky nazývaly „provizorní klášteříček“.³¹ Tento dřívější úřednický dům v hutích již dnes nestojí.³² V blízkosti kláštera byla zařízena malá opatrovna s nemocnicí³³

²¹ ŠRUBAŘ, Daniel. *Exkurz III. – Bedřichův ústav* In: HRUBOŠ, Jan. *Dějiny Frýdlantu n.O., Lubna a Nové Vsi*. Ostrava: Montanex, 2009, s. 272

²² Kronika MSKB – díl IV., s. 91: „*Ochotně nabídla Jeho knížecí arcibiskupské Milosti, že mu dá k dispozici tolik sester, kolik jich bude potřebovat k uskutečnění svého plánu.*“

²³ „*Bedřich Fürstenberg, kardinál, arcibiskup olomoucký, dává mateřské kongregaci sester sv. Karla Boromejského v Praze na Malé Straně ke klášteru frýdlantskému parcelu o výměře 4 jiter 1147 čtv. sáhů.*“ In: ZAOpO, ÚŘAS Kroměříž, , papírové listiny, sig. E VI d 115/10, inv. č. 3741, 3742.

²⁴ ŠRUBAŘ, Daniel. *Klášter sester boromejek ve Frýdlantu nad Ostravicí*, s. 70

²⁵ ŠRUBAŘ, Daniel. *Exkurz III. – Bedřichův ústav* In: HRUBOŠ, Jan, s. 272

²⁶ Kronika MSKB – díl IV., s. 115-116

²⁷ Tamtéž, s. 116

²⁸ Tamtéž.

²⁹ ŠRUBAŘ, Daniel. *Exkurz III. – Bedřichův ústav* In: HRUBOŠ, Jan, s. 272

³⁰ SOkA F-M, Archiv městečka Frýdlant nad Ostravicí, č. pom. 482, inv. č. 53 – Kronika města Frýdlant n. O. – 1. díl, s. 30

³¹ Kronika MSKB – díl IV., s. 116

³² Nenacházel se v místě dnešního kulturního domu, jak je uvedeno v knize *Dějiny Frýdlantu nad Ostravicí, Lubna a Nové vsi*, ale jak je patrné z mapy stabilního katastru, v místě dnešního kruhového objezdu. Srov. příloha č. 1 a 2

³³ ŠRUBAŘ, Daniel. *Klášter sester boromejek ve Frýdlantu nad Ostravicí*, s. 70

v domě č. 146, který přiléhá těsně na dům č. 145, jak je vidět na mapě ze stabilního katastru z r. 1833.³⁴ V tomto klášteríčku žily sestry čtyři roky do r. 1874, kdy se mohly přestěhovat do budovy nového kláštera, který byl blíže farnímu kostelu než ten předchozí.³⁵ Sestry ve své kronice poznamenávají, že v době života z místa „klášteríčku“ jim cesta do farního kostela za účelem modlitby před Nejsvětější svátostí trvala dvacet minut.³⁶ Tento údaj je však zvláštní, protože z mapy není patrné že by se délka nové cesty a té staré o mnoho lišila. Přestěhování do novostavby kláštera³⁷ slibovalo kratší cestu do farního kostela³⁸ a větší prostory k přebývání, i když ještě ne plně dokončené.

1.1.4 Plány a stavba nového kláštera s kaplí – „Bedřichův ústav“

Arcibiskup Fürstenberg předpokládal, že pokud sestry boromejky v údolí u řeky Ostravice mají působit ve větší šíři, budou potřebovat rovněž větší prostory. Již během času, kdy první sestry přijely do Frýdlantu a začaly svou misi v září 1870, byly zahájeny úkony směřující ke stavbě nového kláštera, kde by sestry mohly mít lepší zázemí. Fürstenberg si v době, kdy měly započít práce na plánech a posléze stavbě nového kláštera, mohl k jejich realizaci povolát např. Augusta Prokopa,³⁹ či další známé osobnosti na poli výstavby a architektury jako Josefa Mockera nebo Friedricha von Schmidta.⁴⁰ Arcibiskup však pro realizaci plánů vybral někoho docela jiného. Zvolil architekta inženýra Gustava Meretta⁴¹, který byl v té době zaměstnancem projekční kanceláře stavebního úřadu olomouckého arcibiskupství. Meretta se pak

³⁴ Příloha č. 1

³⁵ Příloha č. 3

³⁶ Srov. Kronika MSKB – díl IV., s. 118

³⁷ Srov. ŠRUBAŘ, Daniel. *Exkurz III. – Bedřichův ústav* In: HRUBOŠ, Jan, s. 272-273

³⁸ Srov. Kronika MSKB – díl IV., s. 119

³⁹ Srov. SVOBODOVÁ, Kristýna. *Neogotická architektura v podání Gustava Meretty na Moravě a ve Slezsku*. [netištěná diplomová práce] Olomouc, Filozofická fakulta Univerzity Palackého, Katedra dějin umění 2020, s. 32-34

⁴⁰ Tamtéž, s. 23-25

⁴¹ ZATLOUKAL, Pavel.: Gustav Meretta. In: *Příběhy z dlouhého století: architektura let 1750-1918 na Moravě a ve Slezsku*. Olomouc 2002, s. 342. „*Studoval na Technickém učilišti v Brně (1847-1852...) Do roku 1857 působil na českých panstvích Lobkoviců, v letech 1857-1858 si vzdělání doplňoval ve Vídni. Od roku 1858 byl až do smrti (1888) zaměstnán v projekční kanceláři stavebního úřadu olomouckého arcibiskupství...Meretta patřil k předním restaurátorům a projektantům sakrálních staveb v Rakousku. Většinu z nich sice prováděl v neogotice, ale pro svého zaměstnavatele – arcibiskupa Bedřicha z Fürstenberga – předkládal i varianty, z nichž vysvítá jeho niterný vztah ke starokřesťanské bazilikální architektuře...*“

v roce 1882 stal i jeho ředitelem.⁴² Někteří se podivovali, proč byl k projekční činnosti povolán právě Meretta. Je patrné, že arcibiskup Fürstenberg zvolil architekta Merettu pro dřívější zkušenost z výstavby kostelů Nanebevzetí Panny Marie (s farou v Liptani) (1865-1870), sv. Ondřeje ve Slezských Pavlovicích (1869-1871), sv. Kateřiny ve Slezských Rudolticích (1869-1873), Početí Panny Marie ve Zvoli (1858-1866) a dalších.⁴³ Prvotní nákresy kláštera a jeho částí od Meretty z let 1871-1872 jsou k dispozici v olomouckém archivu.⁴⁴ I když plány Meretty byly směřovány k celé realizaci kláštera, soustředil se především na stavbu kaple, jež se měla nacházet v centru hlavní budovy a měla vystupovat z hlavní části průčelí.⁴⁵

Pro Merettovu zaneprázdněnost⁴⁶ s výstavbou a plánováním dalších sakrálních staveb pro svého zadavatele arcibiskupa Fürstenberga po vytvoření základních plánů kláštera posléze převzal celé dílo do rukou Ing. Antonín Kybast a v letech 1872-1876 jej také provedl.⁴⁷ Nákresy vnitřních částí s interiérovými prvky i těch vnějších od Ing. Kybasty jsou rovněž k dispozici v olomouckém archivu. Ukazují na preciznost a touhu po následování prvotní vize Gustava Meretty. Architekt a stavitel Kybast nenakreslil pouze části budov, ale realizoval rovněž nákresy budoucích lavic či vstupu do kaple a dalších prvků.⁴⁸

Základní kámen pro stavbu nového kláštera byl položen dne 28. srpna 1871.⁴⁹ Základní kámen pro stavbu nového kláštera byl posvěcen farářem Petterem, který se o stavbu kláštera velmi zajímal a kterého tímto úkolem arcibiskup pověřil.⁵⁰

V létě roku 1874 Kybast spolu se stavební komisí rozhodli, že je již část objektu vhodná k obývání, i když chybělo vnitřní zařízení⁵¹ a místa spojující dokončenou část budovy s těmi nedostavěnými byly jen zhruba zatlučeny prkny.⁵² Sestry se chtěly

⁴² Srov. ZATLOUKAL, Pavel. *Příběhy z dlouhého století*, s. 342

⁴³ Srov. tamtéž.

⁴⁴ Příloha č. 4-7

⁴⁵ Srov. FOLTÝN, Dušan. *Encyklopedie moravských a slezských klášterů*. Praha: Libri, 2005, s. 290. Detailní pohled na přílohu č. 6 v přílohách č. 8 a 9

⁴⁶ Kostely, které navrhoval Gustav Meretta v období 1870-1877. Srov. SVOBODOVÁ, Kristýna. *Neogotická architektura v podání Gustava Meretty na Moravě a ve Slezsku*, s. 45

⁴⁷ Srov. tamtéž.

⁴⁸ Příloha č. 10-11

⁴⁹ Srov. Krejcarový spolek ve Frýdlantě nad Ostravicí. Redakční odbor a Leopold PARMA. *Památník Krejcarového spolku pro podporu chudé školní mládeže ve Frýdlantě n. O: vydavý k 50-letému trvání spolku, 1881-1931*. Frýdlant nad Ostravicí: Krejcarový spolek, 1931, s. 21

⁵⁰ Srov. Kronika MSKB – díl IV., s. 119-120

⁵¹ Tamtéž, s. 124

⁵² Srov. ŠRUBAŘ, Daniel. *Exkurz III. – Bedřichův ústav* In: HRUBOŠ, Jan, s. 273

přestěhovat do nového kláštera a vánoční slavnosti slavit již na novém místě. Záhy k tomu obdržely písemné povolení z mateřského domu v Praze. Brzy však došel telegram se zprávou, aby se sestry zatím nestěhovaly a vyčkaly na další dopis. Dne 29. prosince 1874 však přišel dopis, ve kterém nebylo napsáno nic proti přestěhování, ale jednalo se v něm o přechovávání eucharistie v prostorách nového kláštera. Sestry měly s tímto podle představených v Praze ještě počkat a na arcibiskupa nijak nenaléhat. Tento dopis byl pro sestry matoucí. Až v posledním dopise, který přišel se zpožděním, bylo sestrám vysvětleno, proč se neměly stěhovat. Představené v Praze chtěly, aby se nastěhovaly do nového kláštera po svolení otce arcibiskupa. Ten si sám přál, aby zařizování interiéru nového bydliště bylo pod řízeno sestrami. Poněvadž už bylo vše ke stěhování připraveno, sestry učinily to, k čemu se tak dlouho chystaly a přestěhovaly se. Na nový rok 1875 obdržely sestry zprávu od matky představené, sestry Eufémie z Prahy, která jim jejich přestěhování schvalovala.⁵³

V průběhu roku 1875 se pak pracovalo na dokončení staveb bočních křídel a kaple samotné.⁵⁴ Podle kroniky dělníci, kteří pracovali na stavbě kláštera pracovali velmi dobře: „*Všichni zedníci a dělníci se při práci chovali vzorně, Nikdy nezakleli. Nikdy se nehádali, ačkoliv mnozí, kteří měli daleko domů, zůstali celý týden na staveništi a spali v barákách... vůči sestrám byli vždy velmi uctiví.*“⁵⁵ Také arcibiskup chválil chování dělníků na práci kláštera, když přijížděl, aby zhlédl celé dílo v průběhu stavby.⁵⁶

Jedním z mnoha důležitých dat ve stavbě části kláštera, kde se nachází kaple, je 16. září 1875 na svátek sv. Ludmily. Při této příležitosti byl ve farním kostele sv. Bartoloměje posvěcen velký pozlacený kříž, jenž byl pak umístěn na klášterní věžičku. Přítomni byli stavitelé a zedníci, některé sestry a chovanky, a především matka představená sestra Eufemie. Kříž byl ještě v tentýž den umístěn na věžičku. Do věžní makovice pod křížem umístily sestry mince, medaile a pamětní listinu.⁵⁷ Ke konci měsíce října roku 1876 bylo pak postupně odstraňováno veškeré lešení i z prostor kaple

⁵³ Srov. Kronika MSKB – díl IV., s. 124-126

⁵⁴ Tamtéž, s. 129

⁵⁵ Tamtéž, s. 133

⁵⁶ Srov. Kronika MSKB – díl IV., s. 136

⁵⁷ Srov. tamtéž, s. 131-132

a práce na Bedřichově ústavu postupně skončily.⁵⁸

V kronice sester boromejek se o celém dokončeném díle, které bylo zatím bez druhého patra, píše velmi pozitivně: „*Velký, krásný dům se širokými klenutými chodbami*⁵⁹ *a prostornými, vzdušnými místnostmi, a zvláště krásná kaple, svědčily o velkomyslnosti zakladatele, nejdůstojnějšího pana arcibiskupa olomouckého, nejlaskavějšího otce diecése, Bedřicha Fürstenberka.*“⁶⁰

1.1.5 Působení sester boromejek ve Frýdlantě nad Ostravicí do 1. světové války

Přestože stavba nového kláštera nebyla na počátku r. 1875 ještě plně dokončena, byla 14. ledna 1875 přijata do kláštera první chovanka Marie Rajnochová⁶¹, osmiletá dcera arcibiskupského lesního ze Salajky.⁶² Za deset ní poté přišly do kláštera další dvě rodné sestry první chovanky. Některé chovanky to však „domů“ neměly tak blízko jako tyto tři první a nebyly ani z území dnešní České republiky. Např. chovanka Gabriela Hainrich, která pocházela z města Jasy (Iași), nacházejícího se na dnešní rumunsko-moldavské hranici.⁶³ Do konce prvního školního roku bylo už v ústavě deset chovek a dvě externí žákyně.⁶⁴ V září roku 1875 bylo v klášteře dvanáct chovek a dvacet přihlášených chovek.⁶⁵ V klášteře se v té době nacházela dívčí měšťanská škola a německá škola měšťanská. V obou se vyučovalo německy.⁶⁶ I kvůli osobě přísného školního inspektora obdržela klášterní škola práva na vyučování až 30. října 1877. Příčiněním stejného školního inspektora po čtyřech letech v červenci roku 1881 obdržela škola také právo veřejnosti.⁶⁷

V roce 1877 ustanovil arcibiskup Fürstenberg v klášteře sester domácího kněze, který nebyl ustanoven jako duchovní ve farní správě, ale pouze pro klášter a jeho

⁵⁸ ŠRUBAŘ, Daniel. *Klášter sester boromejek ve Frýdlantu nad Ostravicí*, s. 71

⁵⁹ Příloha č. 12

⁶⁰ Kronika MSKB – díl IV., s. 136

⁶¹ Srov. MARŠÁLEK, Petr a David PINDUR. *Frýdlant nad Ostravicí: pohledy do minulosti*. Třinec: Wart, 2017, s. 30

⁶² Salajka je dnes Národní přírodní rezervací v katastru obce Bílá. Srov. NPR Salajka dostupné na: <https://nature.hyperlink.cz/Beskydy/Salajka.htm>

⁶³ ŠRUBAŘ, Daniel. *Exkurz III. – Bedřichův ústav* In: HRUBOŠ, Jan, s. 272

⁶⁴ V kronice je opsán text pamětní listiny umístěné v makovici na věžičce klášterní kaple. Srov. Kronika MSKB – díl IV., s. 132–133

⁶⁵ Srov. tamtéž, s. 133

⁶⁶ ŠRUBAŘ, Daniel. *Klášter sester boromejek ve Frýdlantu nad Ostravicí*, s. 73

⁶⁷ Srov. tamtéž.

obyvatele, o něž se měl starat. Stal se jím kněz Jan Malík, rodák z Hlučína. Nebydlel v klášteře, ale byl mu dán domek se zahradou⁶⁸ nacházející se naproti faře. Až později s ohledem na své zdraví a okolnosti se přesunul do budovy ústavu. Tento kněz, měl zpočátku kvůli svému ustanovení v klášteře problémy se světskými úřady. Ty neuznávaly jeho ustanovení, jako kaplana pro ústav, arcibiskupem Fürstenbergem, a dokonce jej vyzvaly, aby do 48 hodin opustil město i zemi. Jan Malík byl totiž během kulturního boje v Německu vězněn, pravděpodobně pro své politické názory, které sdílel s věřícími z kazatelny.⁶⁹ Z vězení jej vykoupil samotný arcibiskup Fürstenberg, který mu později nabídl místo ve frýdlantském ústavu, které Malík přijal. Kněz Malík tam sloužil mše svaté, připravoval děti k první svaté zpovědi a přijímání a ve škole vyučoval náboženství.⁷⁰

Počet chovank se v klášterní ústavu každým rokem zvyšoval. Do školy chodilo i mnoho externistek. Učební osnovy bylo nutné postupně pozměnit, aby škola nezaostávala v kvalitě výuky pozadu za ostatními podobnými ústavu. Sestry zažádaly o rozšíření výuky svých svěřenkyň na osm let (osmitřídni škola).⁷¹

V roce 1880 byla sestrami zřízena v prostorách kláštera dívčí obchodní škola. Tato škola byla soukromá, již s českým vyučovacím jazykem. Do té doby bylo vyučování převážně německy. Prameny se však rozcházejí v datech založení této školy. Podle kroniky sester boromejek byla tato škola založena až v roce 1910. Bylo to během působení ředitelky a provinční představené sestry Celestiny Buschové (1866-1940). Škola měla v pozdějších letech velké jméno a navštěvovalo ji až kolem 300 žákyň.⁷²

Postupně se zvětšoval rádius těch, kdo byli v klášteře vyučováni. Po velkém požáru 28.4. 1886, při němž shořela větší část domů ve Frýdlantě n. O. (v kronice se píše o 64 domech)⁷³ je do klášterní budovy přemístěna smíšená obchodní škola. Tato škola se později stává školou chlapeckou po zřízení samostatné obchodní školy pro dívky.⁷⁴

⁶⁸ Tento domek se zahradou byl majetkem kongregace. Srov. Kronika MSKB – díl IV., s. 144

⁶⁹ Kronika MSKB – díl IV., s. 145: „*Jeho staříčkový přítel poslal mu před první světovou válkou pohlednici jeho bývalého působiště. Pod kazatelnu napsal: „Kazatelna, na které jste si připravil vězení.“*“

⁷⁰ Tamtéž, s. 144-147

⁷¹ Srov. Kronika MSKB – díl IV., s. 147

⁷² Srov. Kronika MSKB – díl XIII., s. 81

⁷³ Srov. Kronika MSKB – díl IV., s. 152

⁷⁴ Srov. ŠRUBAŘ, Daniel. *Kláster sester boromejek ve Frýdlantu nad Ostravicí*, s. 73

Školní rok 1902/1903 přinesl další nové změny. V prostorách kláštera vzniká škola pokračovací a kuchařská.⁷⁵ Tyto ještě zvětšují paletu z hlediska školství, ve kterém se sestry angažovaly.

Roku 1905 byla v domě č. 317⁷⁶ na náměstí zřízena mateřská škola pro dívky. Po zakoupení budovy hotelu Kybast a po jeho následné opravě (v roce 1913) byla mateřská škola přesunuta tam.⁷⁷ Nechal ji zřídit na své náklady další velký dobrodinec sester, arcibiskup František Saleský Bauer.⁷⁸ I zde vyučovaly sestry boromejky.

Kvůli stálému nedostatku místa pro nově příchozí nechal arcibiskup Bauer na jižní a severní straně kláštera přistavět další části budovy, sloužící jako kabinety, tělocvična, místnost pro případ nakažlivých chorob, koupelna a klauzurní místnost. Jubilejní škola císaře Františka Josefa, jak byla nazvána, byla vysvěcena dne 20. září 1908.⁷⁹

Sestry boromejky si uvědomovaly, že kapacita kláštera opět nedostačuje. Vedení Bedřichova ústavu se v této věci obrátilo na arcibiskupa Bauera. V roce 1913 byl proto zakoupen pro potřeby ústavu výše zmíněný hotel Kybast. Výhoda byla v tom, že se nacházel naproti Bedřichova ústavu přes silnici.⁸⁰ Následně byla budova hotelu, nyní už pod správou sester, přejmenována na „Selesianum“.⁸¹

Během první světové války (1914-1918), byli do Frýdlantu posíláni polští vystěhovalci z Haliče. Kvůli rychlému postupu války byla výše zmíněná obchodní chlapecká škola, která sídlila v Selesianu, na nějaký čas přeměněna v lazaret. Zde se o vojáky staraly nejen řeholnice, ale také mnozí obyvatelé Frýdlantu, kteří je zásobovali vším, co bylo potřeba. V březnu roku 1915 zemřela představená sestra Adolfina Schmidtová a v listopadu arcibiskup Bauer, který byl sestrám ve Frýdlantě spolu s arcibiskupem Fürstenbergem velmi drahý.⁸² Oba se zasloužili o rozšíření a rozkvět jak budovy kláštera, tak jeho obyvatel. Oba jsou také vyobrazeni v klášterní kapli na

⁷⁵ Srov. tamtéž.

⁷⁶ Příloha č. 13

⁷⁷ Srov. ŠRUBAŘ, Daniel. *Klášter sester boromejek ve Frýdlantu nad Ostravicí*, s. 73

⁷⁸ Kronika MSKB – díl XIII., s. 80

⁷⁹ Srov. ŠRUBAŘ, Daniel. *Exkurz III. – Bedřichův ústav* In: HRUBOŠ, Jan. s. 274

⁸⁰ Srov. ŠRUBAŘ, Daniel. *Klášter sester boromejek ve Frýdlantu nad Ostravicí*, s. 73

⁸¹ Příloha č. 14

⁸² Srov. Kronika MSKB – díl XIII., s. 84

stěnách po pravé a levé straně u jejího vchodu.⁸³ S blížícím se závěrem roku 1915 byli pak ranění vojáci přebývající v dočasném lazaretu odvezeni z Frýdlantu pryč. V letech 1916 a 1917 nastala kvůli válce všeobecná bída a nouze, takže i sestry byly nuceny v zimě 1917 vyhlásit uhelné prázdniny.⁸⁴ Rok 1918 nepřinášel zpočátku nic pozitivního, protože nastala epidemie španělské chřipky,⁸⁵ která zasáhla celý svět a také klášter ve Frýdlantě n. O. Radostně byla přijata zpráva o konci „Velké války“ v listopadu 1918.

1.1.6 Fungování od 1. světové války do zřízení provinčního domu

Po konci první světové války (Velké války) v roce 1918 a vyhlášení Československé republiky (28. října 1918) nastala nová politická situace příznivá pro rozkvět Bedřichova ústavu.

V návaznosti na ustanovení v nově vydaném kodexu kanonického práva z roku 1917 došlo v roce 1920 k rozdělení dosavadní struktury kongregace sester boromejek vzniklé v českých zemích na tři provincie, z nichž dvě, severní a jižní, byly v Československu a jedna v Rakousích. Provinční dům severní provincie se nacházel v Liberci a jeho představenou byla sestra Ambrosie Zangerlová. Ve městě Stad Paura byl provinční dům rakouské provincie s představenou sestrou jménem Maximina Jedingerová.⁸⁶ Frýdlantský klášter byl jmenován provinčním domem pro jižní provincii. Sestra Celestina Buschová se tak rozhodnutím generální rady stala provinční představenou.⁸⁷

Opět nastala situace znatelného nedostatku místa pro žákyně klášterní školy. Postupně v letech 1927–1931 vznikají v blízkosti Salesiána tři přístavby.⁸⁸ První přístavba byla postavena na místě bývalého sálu. Byla dokončena a následně vysvěcena 2. září 1928 tehdejším olomouckým arcibiskupem Leopoldem Prečanem. Ten byl rovněž štědrým donátorem stavby. Daroval na ni veškeré dřevo, které bylo potřeba

⁸³ Příloha č. 15-16

⁸⁴ Srov. Kronika MSKB – díl XIII., s. 83-84

⁸⁵ Srov. CECHL, Pavel. Španělská chřipka v Česku: zemřely desetitisíce, tvrdou ránu zasadila druhá vlna. In: *Deník.cz* [online]. 27.9.2020 [cit. 9.10.2023] Dostupné z: <https://www.denik.cz/zdravi/spanelska-chripka-tisice-lidi-smrt-20200924.html>

⁸⁶ Kronika MSKB – díl VIII., s. 7-8

⁸⁷ Kronika MSKB – díl XIII., s. 85

⁸⁸ Srov. tamtéž, s. 86-87

z arcibiskupských lesů.⁸⁹ Důvodem druhé přístavby bylo to, že „*hlučné, veselé hry frýdlantské drobotiny rušily vyučování.*“⁹⁰ Dětská opatrovna, která byla po válce uzpůsobena v Selesianu, byla totiž příliš blízko učebnám, ve kterých se žákyně nemohly soustředit na probíranou látku. Proto nakonec po žádosti podané na olomoucké arcibiskupství byla z dřevníku a skladiště na uhlí postavena opatrovna nová. Tu vysvětlil 6. ledna 1929 děkan P. Spisar.⁹¹ Třetí přístavba byla opět realizována na žádost sestry Celestiny Buschové v letech 1930-1931.⁹² Bylo potřeba rozšířit obecnou školu znovu kvůli nedostatku místa. Stavba si vyžádala dotaci ve výši 295 tisíc Kčs.⁹³

V Bedřichově ústavu se však nejen stavělo. Byly zde i chvíle radosti z nové situace, která nastala po výše zmíněném vyhlášení kláštera ve Frýdlantě n. O. provinčním domem. Ve frýdlantském klášteře byly již dříve přijímány čekatelky, které se zajímaly o vstup do kongregace Milosrdných sester sv. Karla Boromejského. Nicméně po zkušební době byly posílány zpět do mateřského domu v Praze.⁹⁴

Změna přišla v roce 1934. Ve Frýdlantě n. O. byla oficiálně zřízena kandidatura a rovněž i provinční noviciát.⁹⁵ Radost sester z tohoto počínu je víc než patrná z tohoto popisu: „*První obláčka byla dne 25. března 1935. Nelze vypsati radost novickek i všech obyvatelk domu z této nové události. Za půl roku v měsíci srpnu 1935 byla obláčka druhá. Radost z nadšeného dorostu byla veliká, ale se vzrůstajícím jeho počtem množily se též starosti.*“⁹⁶ Starosti nebyly spojeny s ničím jiným než opět s místem, a to pro dorost v kongregaci. Klášter měl v té době pouze jedno patro.⁹⁷

1.1.7 Provinční dům a nové patro

Důležitým mezníkem v životě sester v klášteře bylo rozhodnutí pro přístavbu druhého patra. Jak bylo zmíněno výše, klášter ve Frýdlantě se stal provinčním domem s vlastním noviciátem i kandidaturou. To s sebou přinášelo nové radosti, ale také

⁸⁹ Srov. tamtéž.

⁹⁰ Tamtéž, s. 87

⁹¹ Tamtéž.

⁹² Srov. ŠRUBAŘ, Daniel. *Klášter sester boromejek ve Frýdlantu nad Ostravicí*, s. 74

⁹³ Srov. Kronika MSKB – díl XIII., s. 87

⁹⁴ Tamtéž, s. 89-90

⁹⁵ Tamtéž, s. 90

⁹⁶ Kronika MSKB – díl XIII., s. 90

⁹⁷ Příloha č. 17

potřebu nového prostoru. Bylo potřeba více míst pro nový dorost.

Generální představená sestra Gonzaga Weisová v roce 1935 rozhodla, že se na Bedřichově ústavu dá za účelem místa pro noviciát a nový klášterní dorost vybudovat druhé poschodí. Tento plán však na nějaký čas odložila její nemoc a následné úmrtí v březnu 1936.

Již v červenci téhož roku se však věci daly do pohybu.⁹⁸ Přivezlo se vše potřebné. Bylo rozhodnuto, že se střecha rozřeže na 8 dílů a bude postupně zvedána 12 šroubovými hevery.⁹⁹ Tento postup byl specifický. Byl zřízen výtah pro dopravu materiálu do vyššího patra a postupně se dostavilo okolo 100 dělníků. 5. července pak přišlo 20 mužů, kteří měli na starosti zvedání střechy.¹⁰⁰ V kronice kláštera se píše: „*Pohled byl zajímavý, ale plnil diváky úzkostí a starostí. Když pozvedli střechu na dvě cihly, již tu byli zedníci a plnily vzniklé otvory novými cihlami. Obavy pozorovatelů vzrůstaly, když byla střecha vyzdvižena na 1m a 2m a otvory se zvětšovaly. Zvedači se pak odebrali na druhou stranu budovy a zvyšovali střechu do téže výše.*“¹⁰¹ A tento postup pod vedením stavitelů Adolfa Vysloužila z Frýdlantu a Františka Šeredy z Frenštátu,¹⁰² i když vypadal riskantně, byl úspěšný, jak dokládá fotografie dělníků.¹⁰³

Ve druhém poschodí byla do výklenku nad kaplí umístěna socha Panny Marie z terakoty, což je pálená hlína, která lépe odolává povětrnostním vlivům.¹⁰⁴ Dne 27. ledna 1937 byly všechny práce hotovy a provedena kolaudace novostavby.¹⁰⁵ Dne 14. března 1937 kněz Dr. Karlík vysvětil noviciátní kapli v druhém patře a pak posvětil i ostatní prostory v novostavbě. První profese se v hlavní kapli kláštera uskutečnila 29. března 1937.¹⁰⁶

Poslední stavbou, která v klášteře proběhla ve spojení se stavbou druhého patra v předválečném období, byla instalace nového výtahu od firmy Kolben a Daněk. Kolaudace proběhla v srpnu 1937.¹⁰⁷

⁹⁸ Srov. Kronika MSKB – díl XIII., s. 90

⁹⁹ Srov. ŠRUBAŘ, Daniel. *Kláster sester boromejek ve Frýdlantu nad Ostravicí*, s. 74

¹⁰⁰ Srov. Kronika MSKB – díl XIII., s. 90

¹⁰¹ Kronika MSKB – díl XIII., s. 90

¹⁰² Příloha č. 18

¹⁰³ Příloha č. 19

¹⁰⁴ Příloha č. 20

¹⁰⁵ Příloha č. 21

¹⁰⁶ Kronika MSKB – díl XIII., s. 92

¹⁰⁷ Srov. ŠRUBAŘ, Daniel. *Kláster sester boromejek ve Frýdlantu nad Ostravicí*, s. 74

1.1.8 2. světová válka, okupace a nástup komunismu

Už během let 1937-1938 se ozývaly zvěsti o blížící se válce. V klášteře pokračovalo vyučování a klášterní život jako obvykle. Toto bylo narušeno jen vloupáním do kaple a odcizením zlatých náušnic Jezulátku, které se nacházelo v prostorách empory. Škoda tehdy činila asi 1300 Kčs.¹⁰⁸

Ale zvěsti byly pravdivé a okupace Frýdlantu nad Ostravicí na sebe nenechala dlouho čekat. V kronice města je zaznamenáno: „*Bylo krátce po půlnoci, z 14. na 15. března 1939, kdy v naší obci na hlavní silnici se objevila německá vojska. Obyvatelstvo spalo. Vojska se pohybovala ve všech útvech, pěší, motorisovaní, dělostřelci atd. směrem k Nové Dědině.*“¹⁰⁹

Němečtí vojáci však nezůstali ve Frýdlantě hned. Přesunuli se k Ostravě, ale v srpnu se vrátili a postupně zabírali budovu kláštera. Brali, co chtěli, a ve Frýdlantě i samotném klášteře vládla velká nejistota.

První světová válka poznamenala Bedřichův ústav odchodem jeho představené. I nyní velmi těžce onemocněla jeho další představená Celestina Buschová, v této době už provinční představená. Zaopatřena svátostmi zemřela sestra Celestina Buschová 10. listopadu 1940.¹¹⁰ Dochovalo se velké množství vzpomínek, protože během jejího působení doznal klášter vrcholu svého rozkvětu. Na její místo nastoupila rodačka z Frýdlantu n. O., sestra Emerana Štefková, která vykonávala úřad představené domu do května 1945. Nebyla však provinční představenou. Tou se stala v roce 1943 sestra Irena Dušková.

Poslední obláčka se ve frýdlantském klášteře konala v září 1942 a bylo k ní připuštěno 5 čekatelek. Po vánočních svátcích téhož roku byl noviciát zrušen i kvůli nemoci novicmistrové, sestry Pie Čaplové, která už nemohla spolehlivě vykonávat svoji funkci.¹¹¹

Bedřichův ústav doznal během 2. světové války větších změn a byl i více poškozen vlivem tohoto konfliktu, než tomu bylo za 1. světové války, kdy byl v jeho budovách na čas lazaret, jak bylo zmíněno výše. „*Nacisté zabrali klášter, aniž by se*

¹⁰⁸ Srov. tamtéž, s. 76

¹⁰⁹ SOKA F-M, Kronika města Frýdlant n. O. – 1. díl., s. 245

¹¹⁰ Srov. Kronika MSKB – díl XIII., s. 93-94

¹¹¹ Tamtéž.

někoho dotázali, začali tam přestavovat místnosti, tam kde byla zeď, která se jim nehodila, tu vybourali a stavěli bez povolení zdi nové a nové.“¹¹² Byla zabráná část kláštera, do níž patřilo noviciátní poschodí, 1. poschodí, obchodní škola a přízemí kláštera až ke kapli. „Upravili si podle svého vkusu i velkou místnost dětské jídelny. Zřídili z ní tři pokoje. V jednom bylo kasino, kam se vcházelo z kanceláře, z druhé místnosti udělali umrlčí komoru a třetí pokoj byl skládkou haraburdí.“¹¹³

V obchodní škole pak zřídili svou „Heimschule“, kde pak měly být vyučovány dívky z různých částí Německa. Jak se píše v kronice sester, tato „škola“ se v klášteře nacházela od léta 1943 do jara 1945.¹¹⁴ Obyvatelům kláštera i Frýdlantu nebylo vysvětleno, co vlastně „Heimschule“ je. „Byla prý to jakási německá střední škola. Pravilo se, že chovanky této školy jsou dcer nacistických pohlavárů z říše. Většinou se povalovaly u řeky, byly tučné, měly všeho víc než dostatek a aby lépe asi trávily, chodily v průvodech městem, hulákajíce při tom bez oddechu německé odrhovačky.“¹¹⁵ Ke konci války byla „Heimschule“ přemístěna. Nicméně to neznamenovalo konec zabrání klášterních budov. Místo ní si tam Němci zřídili lazaret a, jak kronika zmiňuje, ve dne i v noci se operovalo. Toto trvalo tři týdny. Lazaret následně přesunuli do Valašského Meziříčí.¹¹⁶

Ani klášterním budovám se nevyhnulo ostřelování, a to již ke konci války dne 25. března 1945. Všichni, kdo byli přítomni, se schovali do sklepa pod budovami. Ostřelování nebylo náhodné, protože Němci měli na dvoře ústavu tajnou vysílačku.¹¹⁷

Naprostý konec a ústup nacistických sil nastal ve Frýdlantě až 5. května. „Ve Frýdlantě se vlastně jen kryl německý ústup a přes to, že zde hřměla děla a stáli jsme ve frontě, díky Bohu, se nic vážného nepřihodilo, žádná budova poškozena, kdežto v okolních obcích tomu tak nebylo. Přestřelky trvaly celou noc. Asi ke třetí hodině ranní vyhodili Němci prženský most silniční. Železniční vyhodili den před tím, 4. května 1945. Ráno 5. května 1945, kolem čtvrté hodiny ranní ujížděly z Frýdlantu poslední tanky a německé oddíly. K půl páté nastal klid.“¹¹⁸ V tu dobu už i v klášteře nastal klid. Ovšem

¹¹² SOKA F-M, Kronika města Frýdlant n. O. – 1. díl, s. 247

¹¹³ Kronika MSKB – díl XIII., s. 95

¹¹⁴ Srov. tamtéž, s. 95-96

¹¹⁵ SOKA F-M, Kronika města Frýdlant n. O. – 1. díl, s. 250

¹¹⁶ Srov. Kronika MSKB – díl XIII., s. 96

¹¹⁷ Tamtéž, s. 97

¹¹⁸ SOKA F-M, Kronika města Frýdlant n. O. – 1. díl, s. 255

jen částečný, protože Rusové opět internovali zbylé Němce a stoupence do budov ústavu.¹¹⁹

1.1.9 Po skončení druhé světové války

Po skončení války se život v Bedřichově ústavu pomalu vracel do normálního stavu. Postupně se třídy opět zaplňovaly žákyněmi, a tak řeholní sestry, které vyučovaly, mohly opět zahájit svou činnost. V září 1945 se otevřela i mateřská školka.¹²⁰

Přišel rok 1948 a s ním i velké změny, které předznamenaly pozdější odchod sester boromejek z Bedřichova ústavu.

Dne 21. dubna 1948 byl ve sněmovně odhlasován nový školský zákon, který nabyl účinnosti v květnu téhož roku.¹²¹ Na obchodní škole mohly řeholnice ještě ve školním roce 1947/1948 vyučovat. Na další školní rok již nebyl zápis povolen. Chovanky, které dostudovaly první ročník v klášterní obchodní škole, se musely do dalších ročníků přesunout do veřejných škol. I mateřská školka byla od 15. července 1948 zestátněna.¹²² Postupně, krok za krokem, bylo sestrám znemožňováno pokračovat ve výchově jim svěřených žákyň a žáků.

V listopadu 1948 se pak dozvěděly, že má být klášterní škola od 1. prosince zestátněna. To se také stalo,¹²³ navzdory protestům rodičů a dalších příznivců klášterní školy, kteří si přáli, aby sestry ve výuce v ní pokračovaly. Došlo to až tak daleko, že dav protestujících shromážděný před klášterní budovou rozháněla povolovaná milice. Zajímavé na tom bylo, že „v několika případech byla matka v zástupu, který bojoval o klášterní školu a otec byl členem milice, která přijela zástup lidu rozehnat.“¹²⁴ Ve věci školy byl posléze nalezen kompromis, který však neměl příliš velké šance do budoucna. Některé sestry vstoupily se svolením církevních úřadů a rady kongregace do státních služeb a učily na zestátněné škole spolu s civilními zaměstnanci, ale nakonec pouze do

¹¹⁹ Srov. Kronika MSKB – díl XIII., s. 97

¹²⁰ Tamtéž, s. 98

¹²¹ Tímto zákonem byla ustanovena jednotná školní výchova. Zákon byl proti duchu klášterních škol. Ke znění zákona z r. 1948 viz <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1948-95#>

¹²² Kronika MSKB – díl XIII., s. 99

¹²³ 2. díl kroniky města Frýdlantu n. O. byl již tehdy psán spíše na vlně celospolečenského podněbí a vyjadřuje se k události zestátnění klášterní školy jen velmi stroze. Srov. SOKA F-M, Městský národní výbor Frýdlant nad Ostravicí, č. pom. 920, inv. č. 14 - Kronika města Frýdlant n. O. – 2. díl, s. 88

¹²⁴ Kronika MSKB – díl XIII., s. 101

závěru školního roku. Poté se rozhodly odstoupit. Od 1. září 1949 už v bývalé klášterní škole vyučovali jen civilní učitelé.¹²⁵ Tak krátký čas trval kompromis. Sestry však i nadále zůstaly v klášteře ubytované.

1.1.10 Zřízení Domova důchodců – odchod sester boromejek

Po skončení posledního školního roku 1949 se naprosto změnilo osazenstvo celého Bedřichova ústavu. V lednu téhož roku totiž byli do ústavu umístěni „*přestárlí a churaví lidé, o něž převzaly péči klášterní sestry. Koncem roku 1949 měli tam 91 takových „chovanců“*. Byli mezi nimi lidé nejrůznějších stavů.“¹²⁶ Sestry boromejky tudíž stále pokračovaly v práci pro bližní, ale nyní již v péči o staré a nemocné. Zřízením nového charitního ústavu byl zároveň definitivně zrušen dívčí internát. Postupně byly naplňovány kapacity kláštera co možná nejvíce vzhledem k potřebám místa, takže okolo roku 1950 ústav obývalo kolem 250 chovanců.¹²⁷

V březnu roku 1959 byl ředitelem ústavu státními orgány jmenován Jaroslav Novosad, který sám o pár let později hodnotil chod domova takto: „*Ústav poskytuje obyvatelům komplexní péči podle dnešních zásad péče o člověka, tj. stravu pětkrát denně, ubytování ve společných ložnicích, praní, zašívání a kulturní vyžití. Obyvatelům s nízkým kapesným 50,- Kčs poskytuje ústav bezplatně ošacení, obuv, holení, střihání apod. Kulturní život je bohatý. Obyvatelé mají k dispozici větší počet radiopřijímačů, tři televizory, magnetofon, kulečnick, různé hry apod. Jednou týdně promítá se pro ně film, pořádají se koncerty pěveckých souborů, loutkové i jiné hry, besedy, v létě koncerty dechových hudeb, různé autobusové zájezdy za krásami naší vlasti, v zimě papučový bál. Ústav má knihovnu s více než 1.800 svazky, která je dosti využívána.*“¹²⁸ Jak rychle se změnil ráz kláštera, když postupně docházelo k odchodu řeholnic.

Roku 1960 převzal správu ústavu okres Frenštát. V té době byl klášter přejmenován na domov důchodců. Sestry samotné se postupně vystěhovaly do severního traktu budovy kláštera a rovněž byla zrušena noviciátní kaple ve druhém

¹²⁵ Tamtéž, s. 101-102

¹²⁶ SOkA F-M, Kronika města Frýdlant n. O. – 2. díl, s. 93

¹²⁷ Srov. Kronika MSKB – díl XIII., s. 103

¹²⁸ *Těšínsko: Vlastivědný časopis*. Opava: Slezský studijní ústav s Vlastivědným kroužkem při Okresním muzeu v Českém Těšíně, 1966, [9](2), s. 38.

patře. Sestry boromejky, které dospěly k důchodovému věku, byly přemístěny v roce 1961 do Charitního ústavu pro řeholnice ve Vidnavě. Během několika dalších let proběhlo mnoho změn jak v klášterní budově, tak i v obsazení personálu, tak aby byl zajištěn plynulý chod domova důchodců a zároveň aby byly řeholnice postupně nahrazovány civilními zaměstnanci. K 15. dubnu 1968 skončil také pracovní poměr sester, které ještě stále pracovaly v kuchyni.¹²⁹

V hlavní budově přebývala už jen sestra představená na levé straně hlavní kaple a z pravé strany byl refektář sester. Byly tak stále blízko kapli. Ještě v měsíci září 1969 byl v kapli nainstalován nové ozvučení, takovým způsobem, aby jej bylo jasně slyšet při bohoslužbách. Připomeňme, že obyvatelé domova byli pokročilého věku. Sestry se postupně vystěhovaly a nechaly převážet majetek do dalších domů kongregace.¹³⁰

V bývalém klášteře již v zaměstnaneckém poměru v roce 1971 zůstávalo jen minimum řeholních sester, protože za ně postupně přicházela civilní náhrada. Sestry během měsíce června a července postupně opouštěly frýdlantské působiště.

Z úředního hlediska končila služba sester boromejek v klášteře, která spočívala v péči o důchodce 1. srpna 1971. Jejich pobyt se však na poslední chvíli ještě o týden prodloužil. „*Dne 8. srpna 1971 o páté hodině ranní opustily v tichosti poslední boromejky Frýdlant nad Ostravicí.*“¹³¹

Toto však nebyl úplný konec pobytu sester boromejek ve Frýdlantu n. O. Dvě ze sester neodešly a zůstaly bydlet v domku paní Libosvárové, matky frýdlantského rodáka a kněze Zdeňka Libosvára, který v domku také žil. Domek se nachází na kraji města v č.p. 453. Byly tam totiž převezeny věci (movitosti), které sestry nemohly v roce 1971 odvézt a přemístit z bývalého provinčního domu do jiných řeholních domů kvůli zákazu¹³² z ministerstva kultury a informací.¹³³ Během doby komunismu byly sestry ve Frýdlantě stále přítomny v domku patřící rodině Libosvárově, jak je zmíněno výše. Po roce 1993 byla v tomto domku přítomna komunita o šesti sestřích. Po roce 2003 však sestry boromejky opustily Frýdlant nad Ostravicí natrvalo.¹³⁴

¹²⁹ Srov. Kronika MSKB – díl XIII., s. 106-109

¹³⁰ Tamtéž, s. 111

¹³¹ Kronika MSKB – díl XIII., s. 114-115

¹³² Co bylo přesným důvodem zákazu se v kronice neuvádí.

¹³³ Srov. tamtéž, s. 114

¹³⁴ Srov. ŠRUBAŘ, Daniel. *Kláster sester boromejek ve Frýdlantu nad Ostravicí*, s. 76

2 KAPLE – HISTORIE A ARCHITEKTURA

2.1 KLÁŠTERNÍ KAPLE A JEJÍ OKOLÍ

2.1.1 Jedinečná kaple?

Kaple Neposkvrněného početí Panny Marie byla centrem života sester boromejek po celou dobu jejich působení ve Frýdlantu nad Ostravicí. Nejen kaple, ale také budova kláštera je pro svou velikost významnou dominantou města Frýdlantu, ve kterém dnes žije necelých 10 tisíc obyvatel¹³⁵ Jde o jednu z významných historických památek.

Architekt Gustav Meretta, který byl arcibiskupem Fürstenbergem pověřen návrhem na stavbu kláštera a kaple ve Frýdlantě n. O., se podílel na stavbě a realizaci mnoha dalších staveb pro tohoto svého zadavatele. Zatloukal ve své knize zmiňuje, že Meretta nechtěl stavět jen v novogotickém slohu, do kterého většina jeho sakrálních staveb patří, ale že arcibiskupovi předkládal i varianty návrhů realizace kostelů a klášterů, které ukazovaly na jeho hluboký vztah ke starokřesťanské bazilikální architektuře.¹³⁶ Takto měl být kostel sv. Floriána v Bochoři (1872-1875) postaven na návrh architekta Meretty původně v neorománském stylu. Nakonec však byl arcibiskupem zvolen neogotický architektonický styl. Podobně tomu bylo i s kostelem Nanebevzetí Panny Marie ve Staré Vsi (1880-1882). Architekt Meretta přišel za farníky v roce 1873 poté, co byl pověřen arcibiskupem Fürstenbergem, s návrhem nového kostela, jenž měl mít podobu trojlodní neorománské baziliky. Tento návrh však nakonec padl i kvůli finanční náročnosti pro obyvatele Staré Vsi i kvůli místu výstavby.¹³⁷ Nakonec byl kostel postaven stejně jako v předešlém případě z Bochoře v novogotickém slohu.

Kde se však Merettovi podařilo mimo jiné uskutečnit původní návrh trojlodní bazilikální sakrální stavby v neorománském architektonickém stylu, je právě ve Frýdlantu n. O. v realizaci kaple v komplexu kláštera sester boromejek. Proto můžeme

¹³⁵ Český statistický úřad, *Počet obyvatel v obcích – k 1. 1. 2023*. Praha, 23. května 2023. [cit. 2023-05-25] Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/pocet-obyvatel-v-obcich-k-1-1-2023>

¹³⁶ ZATLOUKAL, Pavel. *Příběhy z dlouhého století: architektura let 1750-1918 na Moravě a ve Slezsku*. Olomouc: Muzeum umění Olomouc, 2002, s. 342

¹³⁷ Srov. PAPAŽÍK, David. *Dějiny obce Stará Ves*. Locus. Stará Ves: Obec Stará Ves, 2011, s. 49-50

opět mluvit o jedinečnosti této stavby.¹³⁸

Kaple Neposkvrněného početí Panny Marie byla podle některých zdrojů zbudována velmi originálně, a to dokonce dle podoby Baziliky svatého Pavla za hradbami v Římě.¹³⁹ Nepodařilo se však dohledat, odkud autor tohoto tvrzení čerpal a proč přišel právě s touto teorií podobnosti obou staveb.

2.2 VNITŘNÍ PROSTORY KAPLE

Kaple Neposkvrněného početí Panny Marie je orientovanou podélnou trojlodní pseudobazilikální stavbou s odsazenou apsidou.¹⁴⁰ Byla postavena v neorománském (pseudorománském) slohu, což je jeden z historizujících slohů druhé poloviny 19. století. Toto období od r. 1860-1880 se také označuje jako období přísného historismu nebo od roku 1860-1890 jako období pozdního romantismu.¹⁴¹ V původním románském slohu, který tento novodobý neorománský sloh inspiroval, se stavělo především v 11. a 12. století.

2.2.1 Presbytář

Presbytář neboli kněžiště je od trojlodí kaple oddělen triumfálním obloukem, který je uprostřed nesen dvěma podporami dotvářejícími celek oblouku zdobený květinovými motivy. Na vrcholu oblouku uprostřed je vyobrazen vítězný beránek¹⁴² se svatozáří, červeným praporem a křížem, nástrojem umučení.¹⁴³ Apsida je zaklenuta konchou a zdobí ji motiv hvězdného nebe. Tento motiv nalezneme i v dalších částech kaple. Zaklenutí je odděleno od stěn spodní části apsidy pozlaceným latinským nápisem: „*Faciens mihi sanctuarium et habitabo in medio eorum!*“¹⁴⁴ V překladu: „*Učinili mi svatyni a budu přebývat uprostřed nich!*“¹⁴⁵ (Ex 25,8)

¹³⁸ G. Meretta postavil ještě další sakrální stavby v neorománském stylu, jako např. kostel sv. Kateřiny ve Slezských Rudolticích (1869-1873). Jde však o kostel a nikoliv kapli. Srov. ZATLOUKAL, Pavel. *Příběhy z dlouhého století*, s. 342

¹³⁹ Srov. Krejcarový spolek ve Frýdlantě nad Ostravicí. Redakční odbor a Leopold PARMA. *Památník Krejcarového spolku pro podporu chudé školní mládeže ve Frýdlantě n. O.*, s. 21

¹⁴⁰ Srov. MINISTERSTVO KULTURY. *Frýdlant nad Ostravicí, klášter Boromejek. Rozhodnutí o neprohlášení za KP*. Praha, 2004, s. 2

¹⁴¹ Srov. HEROUT, Jaroslav. *Slabikář návštěvníků památek*. Dotisk 3. přeprac. vyd. Praha: Tvorba, s.r.o., 1994, s. 89

¹⁴² Příloha č. 22

¹⁴³ Tento motiv je odkazem na Ježíše Krista, jako vítězného beránka, jenž zvítězil nad smrtí a vstal z mrtvých. Jedná se o velikonoční tematiku.

¹⁴⁴ Příloha č. 23

¹⁴⁵ Kronika MSKB – díl IV., s.137

Presbytář je osvětlen čtyřmi úzkými neorománskými okny, lemovanými zelenou linií výmalby. Jedná se o jednoduchá neorománská okna, kde je vždy šikmá špaleta tvořící oblouk okna lemována dvěma pozlacenými liniemi s drobnou síťkou na jedné straně pro vývod vzduchu z presbytáře. Na spodní straně se pak nachází bankál s korýtkem pro odvod vlhkosti z okenních skel. Tyto jsou zdobeny vitrážemi s figurálními motivy čtyř světců, zemských patronů, symbolických pro dané místo. Všechny čtyři vitráže mají pod zobrazením světců jejich jména na žlutém podkladu tvořícím předěl a na spodní části přírodní motivy listů, které podobně zdobí i výmalbu větší části kaple. První zleva je svatý Metoděj, následuje svatý Bedřich. Za výklenkem pro sochu Panny Marie se na druhé straně vpravo nachází vitráž svatého Karla Boromejského a úplně vpravo vitráž se svatým Cyrilem.¹⁴⁶ Výběr ikonografie světců tudíž spojuje kapli s jejím zakladatelem arcibiskupem Bedřichem Fürstenbergem (sv. Bedřich), s hlavním patronem kongregace sester boromejek (sv. Karel Boromejský) a s patrony Moravy a Evropy (sv. Cyril a Metoděj).

Svatý Metoděj (9. stol.-885) spolu se svým bratrem Cyrilem byli posláni císařem Michalem III. do oblasti Velké Moravy na žádost knížete Rostislava, protože mluvili slovanským jazykem, aby hlásali evangelium srozumitelnou řečí. Sv. Metoděj je na vitráži, první zleva při pohledu do presbytáře, vyobrazen jako biskup v západním ornátu zlaté barvy¹⁴⁷ a s biskupskými insigniemi mitrou a berlou.¹⁴⁸ Tyto insignie odkazují na to, že svatý „*Metoděj byl Hadriánem II.*¹⁴⁹ *jmenován arcibiskupem Panonie, tj. území, které zahrnovalo dnešní východní Rakousko a západní Maďarsko, a Moravu.*“¹⁵⁰ V pravé ruce drží světec knihu, protože sám byl překladatelem jako jeho bratr Konstantin (Cyril). „...*přeložil životopisy církevních otců a založil překladatelskou školu, která roku 883 za dobu asi 8 měsíců přeložila celou Bibli kromě knih Makabejských.*“¹⁵¹

Na druhé vitráži zleva směrem do středu apsidy je vyobrazen svatý Bedřich (...-1775). Světec je oblečen v rouchu opata řádu Premonstrátů a na krku má pektorál.

¹⁴⁶ Příloha č. 25

¹⁴⁷ Často se vyobrazuje i jako biskup v ornátu východního křesťanství.

¹⁴⁸ Příloha č. 25

¹⁴⁹ Byl papežem v letech 867-872.

¹⁵⁰ SCHAUBER, Vera a SCHINDLER, Hanns Michael. *Rok se svatými*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 1994. s. 67

¹⁵¹ Tamtéž.

V pravé ruce drží berlu, znamená opata a v levé nese maketu kaple Neposkvrněného početí Panny Marie, v níž je vyobrazen.¹⁵² Na ztvárnění svatého Bedřicha ve vitráži jsou hned dvě zvláštnosti. Tahy jeho obličejů nesou nápadnou podobu s podobou zakladatele kláštera a kaple ve Frýdlantě n. O. arcibiskupa Fürstenberga.¹⁵³ Druhou zvláštností je fakt, že svatý Bedřich má na hlavě červené kardinálské solideo.¹⁵⁴ „*Když pan arcibiskup po první uviděl tento obraz, pravil s úsměvem inženýru Kybastovi: „Pročpak jste mu nasadili červenou čepičku?“ Inženýr mlčel, asi nevěděl, jak hodně odpovědět. Přítomní však tušili, že červená čepička brzy ozdobí hlavu jejich milovaného arcipastýře. Jejich předtuchy se splnily za čtyři léta.*“¹⁵⁵

Dalším vyobrazeným světce je Karel Boromejský (1538-1584). Je to hlavní patron a vzor života Kongregace sester Boromejek, a proto nesměl chybět při stavbě tak důležité části kláštera. Je ztvárněn v červeném kardinálském oděvu,¹⁵⁶ protože byl svým strýcem papežem Piem IV. jmenován kardinálem – jáhnem v roce 1559. Kolem krku má provaz jako znamení pokání a asketického života, který sám vedl, i když byl arcibiskupem a kardinálem v Miláně. V ruce má knihu, která je odkazem na jeho zápal pro studium, které musel jako mladý vícekrát přerušit pro vyčerpání.¹⁵⁷

Posledním světce na vitráži zcela vpravo je svatý Cyril (9. stol. – 869). Je vyobrazen s tonzурou na hlavě a v mnišském oděvu.¹⁵⁸ Sám totiž vstoupil později do kláštera a přijal jméno Cyril. Jeho původní jméno bylo Konstantin. Na mnoha vyobrazeních je znázorněn s insigniemi biskupa jako jeho bratr svatý Metoděj a jinak tomu není ani na vitráži v kapli, kde má na krku pektorál a u levé paže opřenou berlu. Pravou ruku má v gestu žehnání. V levé ruce drží červenou knihu, protože vytvořil vlastní písmo hlaholici. Do staroslověnštiny také sám přeložil evangelia, apoštolář, misál, žaltář a napsal předmluvy ke všem čtyřem evangeliím tzv. Proglas.¹⁵⁹ Svatí Cyril a Metoděj jsou od roku 1980 patrony Evropy.

Ačkoliv jsou vitráže v kapli hodnotným uměleckým dílem, nebylo možné

¹⁵² Příloha č. 26

¹⁵³ Příloha č. 27

¹⁵⁴ Arcibiskup Bedřich z Fürstenberga byl kreován na kardinála papežem Lvem XIII. dne 12.5. 1879.

¹⁵⁵ Kronika MSKB – díl IV., s. 137

¹⁵⁶ Příloha č. 28

¹⁵⁷ Srov. SCHAUBER, Vera a SCHINDLER, Hanns Michael. *Rok se svatými*, s. 568

¹⁵⁸ Příloha č. 29

¹⁵⁹ SCHAUBER, Vera a SCHINDLER, Hanns Michael. *Rok se svatými*, s. 67

dohledat jméno autora. Architekt Kybast nejspíše zvolil někoho, kdo se v oboru výroby a instalace vitráží již dlouhou dobu pohyboval a kdo také spolupracoval i dříve s Gustavem Merettou, který navrhoval původní podobu kaple a kláštera sester boromejek. Dílna Josefa Mayera z Mnichova (Mayer Kunst Anstalt München) spolupracovala s Gustavem Merettou a vytvořila například 11 novogotických oken v presbytáři katedrály svatého Václava v Olomouci¹⁶⁰ či cyklus vitráží v kostele sv. Mořice v Olomouci¹⁶¹ a mnohé další. V kapli kláštera ve Frýdlantě n. O. pak tato dílna přispěla i dalším uměleckým vybavením.¹⁶² Dle podobnosti a struktury postav a motivů je tudíž pravděpodobné, že tvůrcem vitráží je tato světoznámá dílna Mayer Kunst Anstalt z Mnichova. Tato dílna byla nejúspěšnější dílnou produkující vitráže v Mnichově a její dílo je možné obdivovat po celém světě.¹⁶³

Hlavní oltář¹⁶⁴ kaple byl vytvořen během její výstavby a byl z bílého a červeného mramoru.¹⁶⁵ Do dnešních dní se dochovala původní oltářní menza, která se však již nenachází na místě původního oltáře.¹⁶⁶ Celý hlavní oltář byl od půlkruhové stěny apsidy oddělen v rámci realizace liturgické reformy po Druhém vatikánském koncilu.¹⁶⁷

Svatostánek je umístěn v presbytáři na menze hlavního oltáře uprostřed.¹⁶⁸ Podstavec, na kterém svatostánek spočívá, byl bohatě pozlacený. Svatostánek samotný je z nejcistšího zlatého bronzu. Na vrchní straně zakončen korunkou a křížem.¹⁶⁹ Zdobí jej perly a drahokamy, které na jeho výrobu daroval ze svého rodinného dědictví sám

¹⁶⁰ Srov. POJSL, Miloslav. *Olomouc: Katedrála sv. Václava*. Olomouc: Metropolitní farní úřad u sv. Václava, 1990, s. 9

¹⁶¹ Srov. ŽÍDKOVÁ, Markéta. *Vitrajová okna kostela sv. Mořice v Olomouci*. [netištěná bakalářská práce] Olomouc, Univerzita Palackého v Olomouci Filosofická fakulta, Katedra dějin výtvarného umění 2012, s. 14

¹⁶² O dalších uměleckých prvcích pojednává pozdější podkapitola této práce.

¹⁶³ Srov. ANWANDER-HEISSE, Eva. *Glasmalereien in München im 19. Jahrhundert*. München: Kommissionsverlag UNI-Druck, 1992, s. 23

¹⁶⁴ MINISTERSTVO KULTURY. *Frýdlant nad Ostravicí, klášter Boromejek. Rozhodnutí o neprohlášení za KP*, s. 2-3: „Rozměry oltáře: krycí deska menzy – šířka 224 cm, hloubka 88 cm; 4 sloupky – výška 48 cm; 4 hlavice – max. výška 20,5 cm, max. šířka 21 cm, max. hloubka 21 cm; 4 patky – max. výška 17,5 cm, max. šířka 22,5 cm, max. hloubka 22,5 cm, stupně oltáře, stěna menzy a další části nezměřeny.“

¹⁶⁵ Příloha č. 30

¹⁶⁶ Příloha č. 31

¹⁶⁷ Druhý vatikánský koncil se konal v letech 1962-1965.

¹⁶⁸ Příloha č. 32

¹⁶⁹ Příloha č. 33

zakladatel kláštera arcibiskup Fürstenberg.¹⁷⁰ Vlevo i vpravo od dvířek svatostánku vybíhají z jeho podstavce dva ozdobné sloupky.¹⁷¹ Na dvířkách svatostánku se nacházel korpus ukřižovaného Krista,¹⁷² který tam již dnes nenajdeme. Ve středu dvířek svatostánku nalezneme písmena IHS, což je zkratka řecky psaného jména Ježíš. Spodní část dvířek zdobí německý¹⁷³ nápis „*Es ist voll bracht. – Dokonáno jest.*“,¹⁷⁴ (Jan 19,30) odkazující na oběť Ježíše Krista na kalvárii a jeho přítomnost v eucharistii, která se ve svatostánku uchovává. Na podstavci svatostánku zepředu je v emailu¹⁷⁵ vytvořena další připomínka na zakladatele kaple a kláštera. Touto připomínkou je arcibiskupský znak.¹⁷⁶ O historii přemístění svatostánku a jeho návratu pojednává 3. kapitola.

Nad svatostánkem se nachází nika,¹⁷⁷ kterou po obvodu zdobí polosloupky s ornamentálními a květinovými vzory. Sloupky jsou zakončeny zdobnými hlavicemi a nad nimi pokračují v oblouk.¹⁷⁸ Na spodní části nalezneme konzoly s vyobrazením andělů.¹⁷⁹ Ve výklenku, zdobeném stejně jako zaklenutý strop apsidy hvězdným nebem, se nacházela socha Neposkvrněné Královny nebes.¹⁸⁰ Tuto sochu Panny Marie dovezli z Paříže¹⁸¹ a odkazovala na patrocinium místa. Během let vlády komunistického režimu v našich zemích se však z kaple ztratila a nelze dohledat žádný záznam, kde by se patrně mohla nacházet nyní. Protože existují pouze černobílé fotografie této sochy, lze použít moderní nástroje a pokusit se fotografie převést do barevného spektra. Výsledek je jistě zajímavý,¹⁸² i když nám nikdy neposkytne přesný pohled na sochu, jako měly sestry boromejky v listopadu roku 1876, když byla kaple

¹⁷⁰ Srov. Kronika MSKB – díl IV., s. 138

¹⁷¹ Příloha č. 34

¹⁷² Příloha č. 35

¹⁷³ Ve školách v ústavu se vyučovalo německy. Viz podkapitola 1.1.5 této práce. I když byl Frýdlant české městečko patřil do německy mluvící oblasti. Srov. VAŠUTOVÁ, Lenka. *Občanská společnost* In: HRUBOŠ, Jan, s. 182

¹⁷⁴ Příloha č. 36

¹⁷⁵ HEROUT, Jaroslav. *Slabikář návštěvníků památek*, s. 138: „Zlatnická technika zdobení kovu různobarevnými pastami nebo polevami...V 17.-19. stol. se na bílém podkladě malují barevnými emaily miniaturní obrázky, např. oválného tvaru pro šperky a jako výzdoba kalichů, monstrancí apod.“

¹⁷⁶ Příloha č. 37

¹⁷⁷ Výklenek, srov. HEROUT, Jaroslav. *Slabikář návštěvníků památek*, s. 209

¹⁷⁸ Srov. příloha č. 39

¹⁷⁹ Příloha č. 38

¹⁸⁰ Příloha č. 39

¹⁸¹ Srov. Krejcarový spolek ve Frýdlantě nad Ostravicí. Redakční odbor a Leopold PARMA. *Památník Krejcarového spolku pro podporu chudé školní mládeže ve Frýdlantě n. O.*, s. 21

¹⁸² Příloha č. 40

slavnostně posvěcena.

2.2.2 Trojlodí kaple

Hlavní loď je od bočních lodí na každé straně oddělena vždy třemi sdruženými pilíři.¹⁸³ V kronice sester se píše o velkém napětí způsobeném vyzdvihováním a umístováním jednotlivých těžkých částí kamenných sloupů (pilířů).¹⁸⁴ „...tím větší ticho se vždy rozhostilo v zástupu pracujících. Klidně si vždycky oddychli, když nejvyšší konsola byla upevněna.“¹⁸⁵

Neorománský charakter kaple je podtržen šablonovou malbou většinou s rostlinnými nebo geometrickými ornamenty vytvořenými černou obrysovou linií.¹⁸⁶ Autorem této výmalby je malíř Franz Matzke z Krakova, který dokončil výmalbu kaple 20. října 1876 a o němž se dovídáme z nápisu nad hlavními dveřmi vedoucími na emporu kaple.¹⁸⁷ Franz Matzke se rovněž podílel na výmalbě výše zmíněného kostela sv. Floriána v Bochoři.¹⁸⁸ Na většině míst všech tří lodí kaple se nachází i zdobný prvek pseudogotického charakteru. Jedná se o pseudogotický čtyřlíst, který nalezneme na několika místech v kapli, např. jako vitrážové okno nad prostorem vítězného oblouku v hlavní lodi, nebo na místě, z něhož jsou spuštěna světla z dřevěného stropu, nebo jako součást ornamentálního zdobení zábradlí empory.¹⁸⁹

O tom, jak vypadala původní podlaha v kapli se dovídáme především z nákresů, které vytvořil Ing. Kybast.¹⁹⁰ Tyto nákresy nalezneme v archivu ZAOPO. V podstatě se jednalo o práci s geometrickými tvary čtverců, tvořenými šedými a červenými dlaždicemi.¹⁹¹ Větší část podlahy byla posléze zakryta kobercem, aby se zamezilo chladu.¹⁹²

2.2.3 Hlavní loď

Hlavní loď je od apsidy oddělena již výše zmíněným vítězným obloukem, na

¹⁸³ Příloha č. 41

¹⁸⁴ Srov. Kronika MSKB – díl IV, s. 137

¹⁸⁵ Tamtéž.

¹⁸⁶ Příloha č. 42

¹⁸⁷ Příloha č. 43

¹⁸⁸ SVOBODOVÁ, Kristýna. *Neogotická architektura v podání Gustava Meretty na Moravě a ve Slezsku*. s. 62

¹⁸⁹ Příloha č. 44

¹⁹⁰ Příloha č. 45

¹⁹¹ Příloha č. 46

¹⁹² Srov. Kronika MSKB – díl IV., s. 138

němž jsou velmi dobře patrné tektonické články zvýrazněné imitací dvoubarevného kvádrování.¹⁹³ Tuto dvoubarevnou imitaci pak můžeme pozorovat v celém prostoru všech tří lodí, především tam, kde se celek sloupů a stropů ohýbá a tvoří klenby.¹⁹⁴ Nad prostorem vítězného oblouku se nachází, již výše zmíněné, románské kruhové okno s vitráží ve tvaru pseudogotického čtyřlístu.¹⁹⁵ Vyznačuje se podobnými přírodními motivy listů jako spodní části vitrážových oken se svěťci v presbytáři. Kolem něj je pak bohatá malba z přírodních a geometrických motivů.

Celý prostor hlavní lodě je zaklenut záklopovým stropem z příčných trámů,¹⁹⁶ malovaných olejovými barvami.¹⁹⁷ „*Nad ním je vysoká vrstva štěrku a klenutí, čímž je zajištěn proti požáru.*“¹⁹⁸ Strop kaple Neposkvrněného početí Panny Marie se nápadně podobá dřevěnému stropu v kostele sv. Floriána v Bochoři.¹⁹⁹ Nese dokonce stejné listové a přírodní motivy a je rovněž podpírán konzolkami,²⁰⁰ které však v případě kaple ve Frýdlantě spočívají na krychlových hlavicích přípor. Tyto krychlové hlavice se zlatým zdobením nalezneme na všech místech kaple, kde přípory přechází v oblouk. Celý obvod klenutí stropu obíhá obloučkový vlys,²⁰¹ typický pro románskou i pseudorománskou architekturu, který je přerušován podpěrami, začínajícími nízkými sokly s patkami v krychlových hlavicích spodních podpěr.²⁰² Tyto hlavice se nacházejí v první třetině prvního patra kaple. Z nich pak vybíhá další část podpěry směrem k podlaze a končí v soklu tmavě zelené barvy.²⁰³ Stejný sokl lemuje celé zdivo kaple kromě apsidy, včetně bočních lodí a části všech třech sdružených pilířů s příporami na obou stranách hlavní lodi.

Boční stěny vrchní části prvního patra v hlavní lodi na jedné i druhé straně jsou bohatě zdobeny přírodními, především květinovými motivy, stejně jako výše zmíněná část nad vítězným obloukem s pseudogotickým vitrážovým oknem v centru. Těmito

¹⁹³ Příloha č. 47

¹⁹⁴ Příloha č. 48

¹⁹⁵ Příloha č. 49

¹⁹⁶ Příloha č. 50

¹⁹⁷ Strop nese jako většina kaple přírodní motivy listů a květin.

¹⁹⁸ Kronika MSKB – díl IV., s. 137

¹⁹⁹ Kostel sv. Floriána je rovněž spojen s architektem Merettou a byl dostavěn a vysvěcen v roce 1876 stejně jako kaple ve frýdlantském klášteře.

²⁰⁰ Příloha č. 51

²⁰¹ Příloha č. 52

²⁰² Příloha č. 53

²⁰³ Příloha č. 54

květinovými motivy jsou zdobeny i zdi nad bočními emporami.²⁰⁴

V zadní části u vstupu „*pod chórem*“²⁰⁵ v kapli stojí čtyři těžké krásné pracované kostelní lavice z dubového dřeva.²⁰⁶ Zde klekávají sestry i náhodně přítomní věřící a nejmenší chovanky.²⁰⁷ Tato část je rovněž podklenuta křížovou klenbou s motivem hvězdného nebe.

2.2.4 Boční lodě

Obě boční lodě jsou stejné, co do počtu a umístění oken, které osvětlují přední část trojlodí kaple. Okna jsou vždy dvě a dvě ve spodním a prvním patře boční lodi.²⁰⁸ Tato románská okna jsou sdružená, podvojná s vitrážemi. Ve vrchní části se nachází kružba ve tvaru pseudogotického čtyřlístu s motivy listů. Všechny části oken tvořené vitrážemi v přízemí kaple obíhá modrá linie a jsou tvořeny přírodními a geometrickými motivy.²⁰⁹ Okna v prvním patře naopak obíhá zeleno-červená linie.²¹⁰ Obě boční lodě překrývají z větší části empory. Křížové klenby a podklenutí empor v přízemí i prvním patře jsou pojednány jako hvězdné nebe.²¹¹ Boční lodě se však liší výzdobou závěrových stěn.

2.2.5 Levá boční loď

V levé boční lodi z pohledu ke svatostánku se na podstavci v přízemní části závěrové stěny nacházela socha Božského Srdce Páně z dílny J. Mayera z Mnichova.²¹² Podobnou sochu nalezneme i v již výše zmíněném kostele sv. Floriána v Bochoři.²¹³ Za sochou se nachází malba jednoho ze zlacených konsekračních křížů.

Nad sochou Božského Srdce Páně ve výšce kružby bočních oken nalezneme malbu se znakem olomouckého arcibiskupa Bedřicha z Fürstenberga.²¹⁴ Samotný znak je ozdoben hermelínovým knížecím pláštěm s vrcholem zakončeným knížecí korunou odkazující na titul knížete Bedřicha z Fürstenberga. Nad štítem se nachází zelený

²⁰⁴ Příloha č. 55

²⁰⁵ Emporou či oratoří...

²⁰⁶ Příloha č. 56

²⁰⁷ Kronika MSKB – díl IV., s. 138

²⁰⁸ Celkově osm.

²⁰⁹ Příloha č. 57

²¹⁰ Příloha č. 58

²¹¹ Příloha č. 59

²¹² Příloha č. 60

²¹³ Příloha č. 61

²¹⁴ Příloha č. 62

klobouk s deseti střapci na každé straně odkazující na církevní hodnost arcibiskupa. „V prvním a čtvrtém poli hlavního štítu šest (4+2) stříbrných kuželů. Ve druhém a třetím zlatém poli černá orlice se zlatou hvězdou na hrudi. Za štítem zlatý patriarší kříž provázený vpravo mitrou a zlatou berlou a vlevo knížecím kloboukem a stříbrným podloženým mečem.“²¹⁵

Ve výšce prvního patra kaple na levé závěrové stěně je pak vyobrazen archanděl Gabriel.²¹⁶ Ten je od spodní části s vyobrazením znaku oddělen předělem, u přípor také talířovým prstencem. Je oblečen do červené sutany s modrým pláštěm. V levé ruce drží palmovou ratolest a v pravé ruce třímá knihu. Kolem hlavy má svatozář.

V levé boční lodi se pod emporou nachází ústupkový portál, zdobený kolem dokola malbami pilovitých i přírodních motivů (listů a vln), s dveřmi z dubového dřeva pro vstup do sakristie, nad nimiž je tympanon ze dřeva s vitrážovými prvky.²¹⁷ Po pravé straně dveří do sakristie je pověšený zvonek.²¹⁸

2.2.6 Pravá boční loď

V pravé boční lodi z pohledu ke svatostánku se na podstavci spodní části závěrové stěny nacházela socha svatého Josefa. Ten drží v levé ruce dítě Ježíše a v pravé lili, jako symbol čistoty.²¹⁹ Za sochou se stejně jako v levé lodi nachází konsekrační kříž.²²⁰

Nad ním se nachází malba erbu rodu Fürstenbergů.²²¹ „*Erb knížat a landkrabat z Fürstenberga byla červená orlice ve zlatém poli se stříbrno-modrým oblačným lemem. Na hrudi orlice byl štítek, v jehož prvním a čtvrtém červeném poli byla stříbrná církevní korouhev (panství Werdenberg), ve druhém a čtvrtém stříbrném poli byly černé schody (panství Heiligenberg).*“²²² Nad znakem jsou vyobrazeny klenoty²²³ na třech přílbicích

²¹⁵ BUBEN, Milan. *Encyklopedie českých a moravských sídelních biskupů*, s. 86

²¹⁶ Příloha č. 63

²¹⁷ Příloha č. 64

²¹⁸ Příloha č. 65

²¹⁹ Příloha č. 66

²²⁰ Jde o styl vyobrazení kříže jetelového neboli brabantický styl.

²²¹ Příloha č. 67

²²² LOUDA, Jiří. *Znaky olomouckého biskupství a arcibiskupství, olomouckých biskupů a arcibiskupů: vydáno k dvoustému výročí olomouckého arcibiskupství: 1777-1977*. Olomouc: Apoštolská administratura, 1977, s. 8

²²³ K vysvětlení významu klenotu vyobrazeného na erbech viz BUBEN, Milan. *Encyklopedie heraldiky*. Praha: Libri, 1994, s. 171-173

s korunkami.²²⁴

Stejně jako v levé lodi je i v pravé na závěrové straně ve výšce oken prvního patra vyobrazen anděl. Tentokrát se jedná o archanděla Michaela s knihou, kterou drží v levé ruce. Dalšími atributy, s kterými je archanděl vyobrazen jsou zbroj a meč v pravé ruce, odkazující na biblický boj s drakem v biblické knize Zjevení. Oblečen je v zeleném plášti a kolem hlavy má pozlacenou svatozář.²²⁵

Zrcadlově naproti portálu s dveřmi do sakristie v levé boční lodi se v pravé boční lodi nacházel výklenek se sochou Panny Marie z dílny Josefa Mayera z Mnichova.²²⁶

2.2.7 Empora

Nad vstupem do klášterní kaple se nachází empora, kterou sestry boromejky nazývaly chórem, kde byly zvyklé se modlit.²²⁷ Tato empora se pak klene nejen nad vchodem, ale přechází až do poloviny délky obou bočních lodí.²²⁸ Podklenutí a křížové klenby u obou bočních empor jsou pojednány jako již dříve zmíněné hvězdné nebe. Na levé boční empoře se nachází místo, kde je ve výklenku umístěna soška Pražského Jezulátka s hlavami andělů s křídly na hlavicích bočních poloslopů.²²⁹ Malby kolem oblouků výklenků na stěnách všech částí bočních empor jsou opět geometrické s přírodními motivy listů.²³⁰ Celý prostor empory lemuje tak jako v přízemí nízký tmavě-zelený sokl, který u stěny nad vchodem a některých částí poloslopů v bočních emporách přechází ve světle-zelenou výmalbu.²³¹ Zábradlí kolem celé empory je vytvořeno z motivů pseudogotického čtyřlístu s dřevěnou vrchní lištou, o kterou je možno se opřít.²³² Nad hlavní částí empory je pak místo pro spuštěný provaz²³³ vedoucí na věžičku kaple ke zvonu.

²²⁴ Klenoty při pohledu na erb zleva: 1. červená, stříbrně lemovaná mitra s pokryvadly červeno-stříbrná pokryvadly; 2. stříbrná koule na červeném polštáři se zlatým třepením s červeno-stříbrnými pokryvadly; 3. stříbrná hlava psa s krkem s červeným jazykem s černým stupňovitým břevnem na uchu s pokryvadly modro-stříbrnými. Srov. příloha č. 69

²²⁵ Příloha č. 68

²²⁶ Příloha č. 69

²²⁷ Kronika MSKB – díl IV., s. 138

²²⁸ Příloha č. 70

²²⁹ Příloha č. 71

²³⁰ Příloha č. 72

²³¹ Příloha č. 73

²³² Příloha č. 74

²³³ Příloha č. 75

Do prostoru empory je možné vstoupit třemi vchody²³⁴ z chodby v prvním patře klášterní budovy. V tympanonu nad vstupem se nachází již výše zmíněné informace o staviteli kaple²³⁵ a malíři s datem dokončení výmalby celého prostoru.²³⁶

Pod klenutím empory (chóru pro řádové sestry) u vchodu do kaple stály čtyři těžké opracované kostelní lavice²³⁷ vyrobené z dubového dřeva.²³⁸ Po pravé a levé straně jsou na závěrových stěnách vyobrazení již výše zmínění duchovní i hmotní podporovatelé výstavby celého kláštera arcibiskup Fürstenberg a arcibiskup František Saleský Bauer.²³⁹

2.2.8 Varhany

Na empoře se nacházejí menší varhany pro řádové sestry. Nebylo však možné dohledat fotodokumentaci nástroje. Drtivá většina fotografií klášterní kaple z doby jejího postavení i později se zaměřuje na prostor lodí a presbytáře. Prostor empory, kromě fotografie místa se soškou Pražského Jezulátka, zůstává fotograficky nezaznamenan.²⁴⁰

Co však lze spolehlivě doložit, je jméno autora návrhu prospektu varhan. Tím byl stavitel kaple Antonín Kybast, který měl snahu, aby co nejvíce prvků kaple ladilo k sobě. Kybast navrhl celkem čtyři možné varianty varhan.²⁴¹ Z tohoto množství lze usuzovat, že mu skutečně šlo o to, aby varhany vhodně doplňovaly svým zevnějškem celý prostor empory a kaple. Všechny návrhy v sobě ukrývají jistý gotický nádech (řady pseudogotických čtyřlístů) s prvky románského slohu (především na hlavicích dřevěných polosloupků prospektu).²⁴²

Podle jednoho ze čtyř výše zmíněných návrhů Ing. Kybasta pak varhany v roce

²³⁴ Příloha č. 76

²³⁵ „*Entworfen und erbaut von Ant. Kybast fürst. erzb. Ingenieur.*“ – překl.: „*Navrhl a postavil Antonín Kybast, arcibiskupský inženýr.*“

²³⁶ Srov. podkapitola 2.3.2 Trojlodí kaple

²³⁷ Příloha č. 77

²³⁸ Kronika MSKB – díl IV., s. 138

²³⁹ Srov. příloha č. 15-16

²⁴⁰ Novější fotografie jsou z roku 2023 již z kaple Narození Panny Marie v Hodoňovicích.

²⁴¹ KRÁTKÝ, Jiří, *Varhany děkanátu Místek*. [netištěná bakalářská práce] Opava, Filozoficko-přírodovědecká fakulta Slezské univerzity v Opavě, Katedra historie 2005, s. 41

²⁴² Příloha č. 78-81

1876²⁴³ postavil varhanář Karel Neusser,²⁴⁴ syn varhanáře Jana Neussera, známý na Moravě. Jeho jméno nalezneme nad klaviaturou varhan.²⁴⁵

Varhany byly uzpůsobeny pro menší postavy a chodidla sester.²⁴⁶ Tento relativně malý nástroj je v mnoha směrech výjimečný. Výjimečný je například v řešení pedálu. Klávesy mají rozsah od C do a¹, ale v pedálu hraje pouze 13 tónů. Zajímavostí je také ruční tahání měchů, s tím, že jedna páka obstarává dva klínové měchy. Je to systém podobný dětské houpačce.²⁴⁷

Tyto varhany zůstaly v kapli až do roku 1986. Vzhledem k tomu, že po odchodu sester nebyla kaple využívána a varhany byly v dobrém stavu došlo k jejich přemístění. Tehdy potřebovala kaple Narození Panny Marie v Hodoňovicích nový nástroj. Především varhany vyrobené firmou Jan Tuček v Kutné Hoře v roce 1943 neměly dobrou kvalitu. Proto byly v roce 1986 nahrazeny varhanami z klášterní kaple ve Frýdlantě. Převezení a instalaci provedla firma Igra Česká Lípa za přítomnosti varhanáře Josefa Zadiny²⁴⁸ do kaple v Hodoňovicích,²⁴⁹ kde se nacházejí dodnes.

2.2.9 Vstup

Poslední částí vnitřního prostoru kaple²⁵⁰, která jej zároveň spojuje s vnějším prostorem, je vchod. Je postaven ve stylu románského ústupkového portálu se sloupky v ústupcích a doplňuje tak celek neorománského architektonického stylu pojetí

²⁴³ Jako rok nákresů návrhů varhan a jejich postavení je v archivu udáván 1876. V pedálové vzdušnici se snad nachází nápis, který toto datum vyvrací. Varhany podle něj byly postaveny již v roce 1874. Srov. KRÁTKÝ, Jiří, *Varhany děkanátu Místek*, s. 41

²⁴⁴ SEHNAL, Jiří. *Barokní varhanářství na Moravě*. Brno: Muzejní a vlastivědná společnost v Brně, 2018, s. 91: „Narodil se 2. 11. 1844 jako páté dítě varhanáře Jana N. a jeho manželky Zuzany v Novém Jičíně. Vyučil se v otcově dílně a v letech 1866-1867 se zdokonaloval u některých rakouských varhanářů, zvláště u Josepha Loypa ve Vídni. V roce 1869 se Karel N. ujal vedení otcovy dílny a nastěhoval se do domu č. 211, který mu otec koupil za 6 350 zl. Roku 1881 založil Karel N. na pozemku bývalé purkmistrovské zahrady v Novém Jičíně továrnu na varhany a harmonia, která zpočátku úspěšně konkurovala závodu bratří Riegrů v Krnově. Karel N. těžce doplatil na válečné půjčky Rakousku, které po první světové válce přivodily postupný úpadek, a nakonec i zánik jeho továrny v Novém Jičíně. K. Neusser zemřel 9. února 1925 v Novém Jičíně... Jeho varhan je dochováno ještě mnoho, ale jejich soupisy nebyly provedeny.“

²⁴⁵ Příloha č. 82

²⁴⁶ KRÁTKÝ, Jiří, *Varhany děkanátu Místek*, s. 46: „... původní klaviatura a pedálnice zvláštních menších rozměrů (délka náslapné plochy pedálových tónů – 17 cm, semitonii – 8 cm, celková šířka pedálnice 47 cm – pro srovnání: dnes u paralelního pedálu šířka 75 cm).“

²⁴⁷ Srov. tamtéž.

²⁴⁸ Srov. HROMÁDKA, Zdeněk – MALURA, Miroslav. *Zajímavé varhany na Frýdecko-Místecku a Novojičínsku. Těšínsko*, 1989, Roč. 32, č. 2, s. 21

²⁴⁹ Příloha č. 83

²⁵⁰ Příloha č. 84

kaple.²⁵¹ V portálu jsou zasazeny masivní dubové dveře s drobnými prvky uměleckého kovářství a s vyřezávaným květinovým motivem uprostřed každého křídla.²⁵² Nad nimi v části nadpraží se nachází tympanon²⁵³ rovněž z dubového dřeva s vitrážovými prvky především ve tvaru pseudogotického čtyřlístu. Od dveří jej odděluje nápis *LAUDATE DOMINUM*, což v překladu znamená *CHVALTE PÁNA*.

Na pravé straně od vstupu do kaple z chodby je umístěna kroupka z mramoru s motivem palmety²⁵⁴ užívané v architektuře od románské doby do 19. století.²⁵⁵

2.3 EXTERIÉR KAPLE

Tři lodě kaple jsou kryty sedlovou a apsida je kryta půlkuželovou²⁵⁶ střechou.²⁵⁷ Barvy použité na fasádě nyní nejspíše nebyly použity k původní výmalbě vnějších stěn kaple. Nebylo možné dohledat, jaká byla původní výmalba, protože fotografie z doby výstavby kaple jsou jen černobílé. Celá fasáda je nyní vymalována třemi druhy barev a sice žlutou, oranžovou a světle šedou. Poslední zmíněná je použita pro klenební oblouky nad okny, sloupky sdružených románských oken a kružby v nich, orámování výklenku pro sochu, oba erby připevněné na fasádě a některé zdobné prvky na štítu. Oranžová barva je použita především pro rozlišení lizén, obloučkového vlysu a říms.

I po přístavbě druhého patra v roce 1936 zůstal na střeše nad prostorem empory z vnější strany sanktusník (malá věžička),²⁵⁸ v němž je umístěn zvon o průměru 37,5 cm.²⁵⁹ Pod ním se z pohledu na štítovou zeď druhého patra nachází výklenek se sochou Panny Marie. Výklenek je orámován obloukem tvořeným klenáky. Z obou stran výklenku jsou pak malá zasklená románská okna. Pod výklenkem se sochou a okny se nachází římsa tvořená kvádrovými konzolami. Ve vzdálenosti obou konců římsy se pod nimi volně nachází malé prvky imitující krakorce, které však zjevně nic nenesou ani nepodpírají. Celek fasády je pak tvořena lizénou²⁶⁰ s vrchní částí přecházející v

²⁵¹ Příloha č. 85

²⁵² Příloha č. 86

²⁵³ Příloha č. 87

²⁵⁴ Srov. HEROUT, Jaroslav. *Slabikář návštěvníků památek*, s. 220

²⁵⁵ Příloha č. 88

²⁵⁶ Příloha š. 89

²⁵⁷ Srov. MINISTERSTVO KULTURY. *Frydlant nad Ostravicí, klášter Boromejek. Rozhodnutí o neprohlášení za KP*, s. 2

²⁵⁸ Příloha č. 90

²⁵⁹ ŠRUBAŘ, Daniel, *Klášter sester boromejek ve Frydlantu nad Ostravicí*, s. 72

²⁶⁰ Srov. BLAŽÍČEK, Oldřich Jakub a KROPÁČEK, Jiří. *Slovník pojmů z dějin umění: názvosloví a tvarosloví architektury, sochařství, malby a užitého umění*. Praha: Odeon, 1991, s. 121

obloučkový vlys. Na obou krajních částech lizény jsou vertikálně směřující zakončení s motivem kříže a pod ním s geometrickými prvky a vzory pseudogotického čtyřlístu.²⁶¹

Pod sedlovou střechou prvního patra nad trojlodím na fasádě štítové strany kaple i na bočních stranách se nacházejí různé typy říms. Je zde hlavní korunová římsa, pod ní se nachází konzolová římsa s předělem. Její součástí jsou ozuby, typický prvek románské architektury.²⁶² Pod tímto lemováním nalezneme, ale pouze na štítové stěně, další, avšak menší konzolovou římsu. Pod touto římsou již začíná vrchní část lizény s obloučkovým vlysem, tak jak je tomu u odstupňovaných krajních částí štítové stěny a rovněž u bočních vnějších stěn kaple. Uprostřed nad půlkuželovou střechou apsidy je umístěna vnější část kulatého románského okna s vitráží ve tvaru pseudogotického čtyřlístu. Nad ním je klenební oblouk tvořený klenáky. Původně tvořily klenáky lemování celého kulatého okna.²⁶³ Nad vši touto výzdobou na zakončení hřebenu sedlové střechy ční na podstavci zdobný (jetelový) kříž.²⁶⁴ Na přechodu ze štítové stěny na boční se v místě říms nachází krakorce.²⁶⁵

Na krajních částech štítové stěny na jedné i druhé straně jsou umístěny erby.²⁶⁶ Vlevo je erb arcibiskupa Bedřicha Fürstenberga²⁶⁷ a napravo se nachází erb jeho rodu.²⁶⁸

Boční stěny kaple se dvěma sdruženými vitrážovými okny v přízemí a dvěma v prvním patře jsou identické a tvořené dvěma lizénami zakončenými obloučkovým vlysem. Nad každým oknem je klenební oblouk z klenáků a ve spodní části šikmý bankál.²⁶⁹ Na předělu přízemního a prvního patra kaple je patrová římsa opět s motivy pseudogotických čtyřlístů.²⁷⁰

Pod střechou vnější části apsidy je po obvodu konzolová římsa. Pod ní je část sestávající z malých sloupků s krychlovými hlavicemi, které jsou spojeny oblouky.²⁷¹

²⁶¹ Příloha č. 91

²⁶² Srov. BLAŽÍČEK, Oldřich Jakub a KROPÁČEK, Jiří. *Slovník pojmů z dějin umění*, s. 219

²⁶³ Příloha č. 92

²⁶⁴ Příloha č. 93

²⁶⁵ Příloha č. 94

²⁶⁶ Příloha č. 95

²⁶⁷ Příloha č. 96

²⁶⁸ Příloha č. 97

²⁶⁹ Příloha č. 98

²⁷⁰ Příloha č. 99

²⁷¹ Příloha č. 100

Patky těchto sloupků spočívají na patrové římsě s výše zmíněnými motivy čtyřlístů, která se táhne po celém obvodu vnějších stěn kaple a apsidy. Hlavní část apsidy tvoří vnější strany čtyř zapuštěných vitrážových oken. Prostor pro páté okno uprostřed je zazděný s lehkým vystupňováním. Okna jsou od sebe oddělena polosloupky s bobulovými hlavicemi. Z každé hlavice vybíhá oblouk tvořený klenáky. Tyto oblouky pak tvoří klenutí nad všemi okny apsidy. V meziprostoru klenutí nad polosloupky jsou ve fasádě vyobrazeny jetelové kříže. Polosloupky končí v nízkém soklu, který přechází v hlavní sokl, jenž se táhne po celém obvodu vnějších stěn kaple a apsidy.²⁷²

Vnější prostor kaple je zdařile spojen s dalšími částmi klášterní budovy dvěma patrovými římsami se stejnými motivy a ve stejném stylu, což dodává celé budově kláštera větší soudržnost.

2.4 VYSVĚCENÍ KAPLE

2.4.1 Konsekrace

Kaple byla konsekrována arcibiskupem Fürstenbergem 5. listopadu 1876. Tomuto dni však předcházelo množství příprav. Toto máme zaznamenáno v dopisech, které píše ceremoniář arcibiskupa Jan Weinlich faráři²⁷³ ve Frýdlantě nad Ostravicí. J. Weinlich nejprve v dopise z 23. října 1876 napsaného v Kroměříži informuje pana faráře o tom, že datum vysvěcení kaple je stanoveno na pátý listopad a dodává, že bude zapotřebí asistence ještě dalších čtrnácti kněží, mezi něž počítá i pana faráře Vincence.²⁷⁴

V dalším dopise, který však není přesně datován, jsou již přesnější pokyny k tomu, co je třeba zařídit k samotnému slavení a konsekraci kaple²⁷⁵ a co se při tom bude dít. Arcibiskupův ceremoniář Jan Weinlich sám poslal tyto pokyny pro dny 4. a 5. listopadu, v nichž popsal plánovaný průběh a co vše je potřeba nachystat: „*4.tého*

²⁷² Příloha č. 101

²⁷³ Vincenc Obrátil (farářem ve Frýdlantě nad Ostravicí 1875-1884)

²⁷⁴ SOKA F-M, FÚ Frýdlant n. O., inv. č. 167, sig. Va, karton 16. - *Svěcení klášterní kaple ve Frýdlantě nad Ostravicí*, 1876

²⁷⁵ Více k obřadu svěcení kostelů a kaplí před Druhým vatikánským koncilem. Sov. PODLAHA, Antonín. *Katolická liturgika: Učebná kniha pro střední školy*. 11., nezměněné vydání. V Praze: Státní nakladatelství, 1930, s. 125-128

odpoledne budou svaté ostatky²⁷⁶ soukromě přineseny do farního kostela, tam uloženy u hlavního oltáře a po příjezdu jeho knížecí Milosti bude v kostele recitováno *Matutinum De Communi plurimorum martyrum*, pro které je žádoucí přítomnost několika kněží. Svaté ostatky zůstávají přes noc ve farním kostele. ²⁷⁷ Toto vše se dělo den před samotným vysvěcením kaple. Sestry boromejky velmi barvitě líčí výzdobu, průvod a vše, co se dělo v souvislosti s touto velkou událostí.²⁷⁸ Weinlich pokračuje: „5.tého v 8 hodin ráno přijde Jeho Knížecí Milost do farního kostela a oblékne si ozdoby, půjde v průvodu před dveře klášterní kaple, ve které bude váš Důstojný pán působit jako jáhen *ad inter*. Zsvěcení se také uskuteční v předepsaném obřadu, nikoli však *cantando*²⁷⁹, ale pouze *recitando*.“²⁸⁰ Další pokyny směřují směrem k průvodu v kapli a oltáři, který má zůstat odhalený.²⁸¹ Následuje seznam věcí potřebných při samotném vysvěcení kaple.²⁸²

Vše končí instrukcemi ohledně počtu kněží, kterých bude při konsekraci kaple zapotřebí jako asistence, se zajímavým odkazem na délku kázání, jež by nemělo být delší než půl hodiny.²⁸³ Pro sestry boromejky a pro celý městys Frýdlant n. O. šlo o velkou událost. Sestry píší ve své kronice, že tolik lidí, kolik se jich sešlo, snad toto malé městečko předtím ještě nevidělo.²⁸⁴ Pamětní listina²⁸⁵ na vysvěcení kaple s podpisem arcibiskupa a jeho ceremoniáře Jana Weinliche je vyvěšena ve výklenku po pravé straně vchodu do kaple pod emporou.²⁸⁶ K patrociniu kaple se nepodařilo dohledat nic konkrétního.

²⁷⁶ Ostatky určené pro klášterní kapli patřily svaté Fidelis, Viktorovi a Teodorovi. Srov. Kronika MSKB – díl IV. s.140

²⁷⁷ SOKA F-M, FÚ Frýdlant n. O., *Svěcení klášterní kaple ve Frýdlantě nad Ostravicí*, 1876

²⁷⁸ Srov. Kronika MSKB – díl IV., s.139–141

²⁷⁹ Italské sloveso *cantare* znamená zpívat.

²⁸⁰ Italské sloveso *recitare* znamená recitovat, odříkávat atd.

²⁸¹ SOKA F-M, FÚ Frýdlant n. O., *Svěcení klášterní kaple ve Frýdlantě nad Ostravicí*, 1876

²⁸² Překlad seznamu věcí z německého originálu dopisu: „Pro kapli je třeba připravit následující položky. Věvec na svaté ostatky, asi 4 palce v průměru, jeden červený polštář, 2 nádoby na svěcenou vodu (kropenky), 1 hrnec na uhlí (pánev, nádoba), 1 svazeček větvíček levandule, 2 malé dřevěné lopatky, 1 libra bavlny, 1 kniha savého papíru, 1 libra kadidla v zrnech, 20 velmi tenkých voskových svíci jako kus vosku (stoh), empírové plátno přes celou oltářní mensu, 1 láhev na vodu plně prosátého dřevěného popela s malým sítem a ruční lopatou třeba z kamen, 2 hrubé ubrousky, 1 libra cementu, 1 džbán vody, 1/4 libry soli, 2 kadidelnice, 12 čtvrtlibrových svíček na svícny a potřebné svíčky na oltář.“ Srov. tamtéž, Příloha č. 102-103

²⁸³ Srov. tamtéž.

²⁸⁴ Kronika MSKB – díl IV., s.141

²⁸⁵ Příloha č. 104

²⁸⁶ Příloha č. 105

3 STAV DOCHOVÁNÍ KAPLE

3.1 VÝVOJ KAPLE PO DOSTAVBĚ V ROCE 1876

Z doby působení sester boromejek (1876-1971) v klášteře máme fotografie a zápisy v kronikách, které mluví o změnách v prostorách kaple.

Po odchodu sester boromejek v roce 1971 a uzavření kaple až do sametové revoluce máme o kapli jen velmi málo zpráv. Ty se týkají až převezení varhan v roce 1986 a v dalším roce převezení svatostánku.

Podle fotografií na pohlednicích z let 1876,²⁸⁷ tedy záhy po konsekraci kaple a otevření kláštera, se potvrzuje, co zmiňují sestry boromejky, že v hlavní lodi a bočních lodích kaple byl na mramorové dlažbě z větší části položen koberec. Jen vzadu se nacházely již výše zmíněné čtyři dubové kostelní lavice.²⁸⁸ O kapli jsou pak v kronice až do dvacátých let 20. století jen letmé zmínky. Tyto ale neobsahují zásadní změny, co se týče této části kláštera.

První zásadnější změny přišly s léty 1920–1923. V roce 1920 bylo v celém domě (klášteře) zřízeno elektrické osvětlení,²⁸⁹ což se týkalo také kaple. V kapli to znamenalo vést kabely po obvodových zdech, klenutích a sloupech.²⁹⁰ Do kaple byly v letech 1922-1923 „pořízeny nové lavice. Zhotovil je z lipových prken ústavní truhlář Jan Butora. Prkna byla pořízena z kmenů lip, které kdysi tvořily stromořadí v ústavní zahradě.“²⁹¹ Součástí těchto lavic byla i klekátka oddělující presbytář v apsidě a loď kaple, které sloužila k přijímání eucharistie v kleče při liturgii před Druhým vatikánským koncilem. Lavice a klekátka lze vidět na fotografiích z roku 1926.²⁹² Lavice byly během let 1971-1989, kdy byla kaple uzavřena nejspíše odvezeny a už se do ní nevrátily. Změny doznal i již výše zmíněný zvonek v sanktusníku. Ten byl během 2. světové války odvezen. Nový zvonek byl pořízen a posvěcen knězem Dr. Janem Kalabisem 12. června 1949.

²⁸⁷ Příloha č. 106

²⁸⁸ Srov. Kronika MSKB – díl IV., s. 138

²⁸⁹ Srov. Kronika MSKB – díl XIII., s. 86

²⁹⁰ Příloha č. 107

²⁹¹ Kronika MSKB – díl XIII., s. 86

²⁹² Příloha č. 108

Další změny v kapli přišly s dobou po Druhém vatikánském koncilu (1963-1965) a změnami slavení liturgie. Na fotografii s pohledem na část pravé boční lodě a hlavní loď z roku 1969 můžeme vidět ještě stále stejnou sochu sv. Josefa. Tato socha přetrvala v kapli až do dnešních dní. Nově je na fotografii vidět umístěný ambon a rozhlas,²⁹³ který byl v kapli nainstalován v září 1969.²⁹⁴ Na další fotografii z téhož roku s pohledem na levou boční loď nalezneme sochu Božského Srdce Páně,²⁹⁵ která se však, stejně jako socha Neposkvrněné Královny nebes²⁹⁶ v presbytáři, během let 1971-1989 z kaple ztratila. Na jejím místě je nyní socha sv. Karla Boromejského neznámého původu.²⁹⁷

Původní svatostánek byl z kaple ve Frýdlantě roku 1987 odvezen bývalým farářem v Čeladné Josefem Trtíkem do jeho nového působiště ve Slatině u Bílovce.²⁹⁸ Po zjištění přemístění svatostánku do Slatiny Romanem Macrou, farářem ve Frýdlantě nad Ostravicí v letech 2019-2022, započaly snahy o jeho navrácení na původní místo. Ty byly úspěšné i díky přispění města a starostky RNDr. Heleny Pešatové ve spolupráci s ředitelem střediska sociálních služeb Ing. Jiřím Hořínkem a dalšími. V květnu 2023 tak došlo k navrácení původního svatostánku do kaple střediska sociálních služeb.²⁹⁹

3.2 OPĚTOVNÉ VYUŽÍVÁNÍ KAPLE PO ROCE 1990

Když řeholní sestry odešly v roce 1971 z kláštera ve Frýdlantě, kaple byla uzavřena. To potvrzuje ve svých vzpomínkách i zdravotní sestra Anna Kubátová,³⁰⁰ která nastupovala do tehdejšího Domova důchodců v září 1971. Do kaple ani do sakristie neměl nikdo přístup, dveře byly zamčené a prostory byly zpřístupněny až po revoluci.³⁰¹ Kaple byla sice uzavřena, ale nebyla dobře zajištěna před vlivy počasí a dalšími nevhodnými zásahy. Byla tam komínová zděř, která zůstala otevřena a skrze

²⁹³ Příloha č. 109

²⁹⁴ Srov. Kronika MSKB – díl XIII., s. 111

²⁹⁵ Příloha č. 110

²⁹⁶ Srov. kapitola 2.3.1 o presbytáři

²⁹⁷ Příloha č. 111

²⁹⁸ FRYČKA, Jan. *Kostel Nanebevzetí Panny Marie ve Slatině*. Slatina: Happy foto, 2018, s. 31

²⁹⁹ ELBEL, Ondřej. *Velký návrat ztraceného svatostánku*, Okno do života ostravsko-opavské diecéze 10 (2023), s. 6-7

³⁰⁰ Je jednou z nejstarších farnic ve frýdlantské farnosti původem ze Ševětína v Jižních Čechách. Do Frýdlantu n. O. se přestěhovala po svatbě s Miroslavem Kubátem v roce 1955. Od 21. září 1971 až do roku 1992 pracovala jako zdravotní sestra v Domově důchodců. Od opětovného otevření kaple se starala o její chod.

³⁰¹ Vzpomínky Anny Kubátové, 4.3.2023

pootevřená románská okna byly prostrčeny dráty pro televizní antény. Především kvůli těmto a dalším dílčím zásahům interiér i exteriér kaple velmi utrpěl.³⁰²

Později začalo vedení domova vytvářet plány, co udělat s kaplí, která se nevyužívá. První plán byl udělat z ní koncertní síň.³⁰³ Druhý plán byl vystavět v kapli horizontální předěl mezi přízemím a prvním patrem a zřídit tam jídelny. Chovanci by měli jídelnu v přízemí a zaměstnanci v prvním patře. Ani jeden z těchto plánů se však nakonec nerealizoval.³⁰⁴

Tehdejší farář Josef Jančář, O.Carm. (farářem 1986-1993) zahájil v roce 1990 vyjednávání o vydání kaple. Začaly také opravy kaple, která byla ve velmi špatném stavu.³⁰⁵ „*Muselo být postaveno lešení, aby bylo možné očistit zdi a okna od sazí, oškrábat a alespoň zalíčit sloupy a zdi, na kterých se objevovala plíseň. Zahladit červeným terasem prohloubeniny, které zůstaly po odstranění oltáře.*“³⁰⁶ Stěny byly černé a musely být očištěny chlebem. Stálo se při tom na lešení postaveném Zdeňkem Trískou. V kapli nebyl žádný mobiliář a lavice byly také pryč.³⁰⁷ Základní práce všech farníků, kteří pomáhali, byly do čtrnácti dnů hotové. 2. února 1990 byla kaple znovu slavnostně vysvěcena arcibiskupem Vaňákem při slavení mše svaté. Kaple byla zatím bez sakristie. Po půl roce se paní Anně Kubátové podařilo vyjednat s vedením, že se sakristie opět připojí ke kapli.³⁰⁸ Především sklad se vyklidil a kněží měli místo, kde se mohou převlékat a připravovat na mši svatou. Farář Josef Jančář nechal zhotovit nové lavice³⁰⁹ podle návrhu Ing. Jana Blažka. Dřevo na lavice zajistil někdejší starosta Ostravice Ing. Dobrozemský. Zhotovení lavic provedli Pavel Stavárek, Petr Kavka, Petr Babinec a František Kubala.³¹⁰

„*Obětní stůl v kapli pochází z kostela na Borové, (Malenovice u Frýdlantu n. O.) ambon*³¹¹ *vedle něj je původní.*“³¹² Odkud pochází dřevěný svatostánek, se

³⁰² Srov. Kronika farnosti Frýdlant nad Ostravicí – díl III., s. 31

³⁰³ Tato realizace se stala skutečností např. kostela sv. Jana Nepomuckého v Hradci Králové. Viz https://hradecky.denik.cz/volny-cas/hudebni_sin20080605.html

³⁰⁴ Srov. tamtéž.

³⁰⁵ Srov. tamtéž.

³⁰⁶ Tamtéž.

³⁰⁷ Vzpomínky Anny Kubátové, 4.3.2023

³⁰⁸ Srov. Kronika farnosti Frýdlant nad Ostravicí – díl III., s. 32

³⁰⁹ Příloha č. 112

³¹⁰ Srov. Kronika farnosti Frýdlant nad Ostravicí – díl III., s. 32

³¹¹ Příloha č. 113

³¹² Kronika farnosti Frýdlant nad Ostravicí – díl III., s. 32

nepodařilo dohledat. U sakristie se nacházel původní zvonek s atlasovým táhlem a byl dodán i kříž, který původně v sakristii byl. Pro potřeby kaple sloužilo i harmonium, které pořídily ještě sestry boromejky.³¹³

V tomto stavu se kaple nacházela až do roku 2022, kdy se, po delších přípravách a vypracování studie na opravu kaple, podařilo začít. Datum oficiálního zahájení rekonstrukce bylo stanoveno na 14. září 2022.

3.3 PLÁN OBNOVY KAPLE PO ROCE 2022

3.3.1 Obnova a rekonstrukce kaple³¹⁴

Budovy kláštera již od podepsání smlouvy dne 24.4.2009 patří městu. Navíc se nejedná o kulturní památku uznanou státem.³¹⁵ Díky tomu mohlo město ve věci obnovy kaple později začít jednat. V roce 2022 při příznivé situaci v rámci projektu přeshraniční spolupráce se Slovenskem,³¹⁶ zahájilo město úkony směřující k rekonstrukci kaple v bývalém klášteře. Byla vypsána soutěž na návrh této rekonstrukce a stavebních úprav. Vítězný návrh na realizaci rekonstrukce a obnovy kaple vypracoval Ing. arch. Tomáš Šonovský,³¹⁷ který se v letech 2013-2015 podílel např. na vypracování projektu a obnově některých částí katedrály Božského Spasitele v Ostravě.³¹⁸

Dle Šonovského kaple nevykazuje viditelnější statické poruchy. Problémem je však zatékání do kaple při otevřených oknech v období necitelného zacházení s touto částí budovy kláštera. Vlhkost se dostala do stěn a bylo poškozeno jak zdivo, tak i malby na něm.³¹⁹ Hlavní částí rekonstrukce kaple bylo zastavení degradace její konstrukce. Bylo třeba zastavit postupování vlhkosti do zdiva a sloupů. Toto bylo vyřešeno novým systémem vzduchotechniky a využitím přirozeného tahu vzduchu

³¹³ Srov. tamtéž.

³¹⁴ Již v roce 2016 vznikl návrh na obnovu kaple na popud ředitele Střediska sociálních služeb, Ing. Jiřího Hoříka. Vypracováním návrhu byl tehdy pověřen Ateliér Štěpán s.r.o. Návrh však nakonec nebyl použit. Je v něm však vidět snaha ze strany města a Střediska o rekonstrukci objektu kaple i dříve.

³¹⁵ O neprohlášení budovy kláštera a menzy bývalého oltáře za kulturní památky viz <https://pamatkovykatalog.cz/pravni-ochrana/klaster-boromejek-488461547>

³¹⁶ Srov. PEŠATOVÁ, Helena. *Slovo starostky*. Frýdlantské noviny – Zpravodaj města Frýdlant nad Ostravicí 10 (2023), s. 3

³¹⁷ Srov. <http://architekt-sonovsky.cz>

³¹⁸ Srov. <http://architekt-sonovsky.cz/obnova-katedraly-bozskeho-spasitele-v-ostrove/>

³¹⁹ ŠONOVSKÝ, Ing. Arch. Tomáš. *Stavební úpravy kaple sv. Karla Boromejského ve Frýdlantu nad Ostravicí. Dokument pro provádění stavby*. Ostrava, 2022, s. 7

z nově vzniklé vzduchové mezery pod nově vybudovanou podlahou. Zároveň byl vybudován i nový systém podlahového vytápění. Na novou podlahu byly položeny keramické dlaždice se vzorem více odpovídajícím povaze kaple.³²⁰ Dřívější teracové dlaždice totiž byly dodány do kaple někdy v období kolem roku 1965 a neodpovídaly povaze kaple. Původní podlaha už v kapli neexistuje.³²¹ Kaple bude mít novou elektroinstalaci, osvětlení a ozvučení.

Presbytář obdrží novou koncepci skrze nový mobiliář. V kapli pak již nebudou klasické kostelní lavice. Budou zde umístěny nové židle pro lepší manipulaci při ustavení prostoru i pro osoby na vozíku.³²²

V další etapě dojde i k opravě stěn kaple, kleneb, trémového stropu. Všechny tyto části budou restaurátorsky opraveny. Fasáda bude omítnuta a přibude i nové oplechování parapetů u oken a soklu.³²³

Obnova prostor kaple byla konzultována i s liturgickou komisí Ostravsko-opavské diecéze, i když kaple již patří městu. Komise vydala doporučení, co se týče využití liturgického prostoru i do budoucna. Tato doporučení však pro město nejsou závazná. K potvrzení způsobilosti prostorů k liturgickému užívání došlo slavením mše svaté s posvěcením oltáře 4. listopadu 2023.

3.3.2 Nový mobiliář pro kapli

Město vypsaló v roce 2023 soutěž na návrh nového mobiliáře. Byl vybrán návrh od firmy Tomáš Skalík Ateliér s.r.o. Zevrubná zpráva o realizaci projektu mobiliáře obsahuje vlastně návrhy dva. Oba počítají s využitím bílého kararského mramoru pro kamenné součásti mobiliáře, bronzového plechu pro prvky podnoží, ocelového plechu rovněž pro prvky podnoží jednotlivých částí mobiliáře a rovněž je počítáno s masivním dřevem pro opěradla a madla.³²⁴ Výjimkou z těchto použitých materiálů bude deska nového obětního stolu. Ta bude vyrobena z desky původního hlavního oltáře kaple.³²⁵

³²⁰ Srov. tamtéž, s. 8

³²¹ Srov. tamtéž, s. 9

³²² Srov. tamtéž.

³²³ Srov. tamtéž, s. 8

³²⁴ Srov. SKALÍK, Tomáš. *MOBILIÁŘ KAPLE KLÁŠTERA MILOSRDNÝCH SESTER SV. KARLA BOROMEJSKÉHO, FRÝDLANT NAD OSTRAVICÍ – Studie návrhu mobiliáře*, Radkov: Tomáš Skalík Ateliér s.r.o., 2023, s. 5

³²⁵ Srov. tamtéž, s. 4

Z obou vyhotovených návrhů nakonec zvítězil návrh ve variantě 1.

„Návrh ve variantě 1 vychází z tradice a vkládá nové prvky, které navazují na tvarosloví architektury kaple.“³²⁶ Antonín Kybast a Gustav Meretta postavili kapli v neorománském stylu.

„Obětní stůl s původní kamennou deskou³²⁷ a novou podnoží je středobodem vybavení kaple. Původní vápencová deska stolu je tvarově přizpůsobena prostoru a umístění. Tvar Je změněn z obdélníku na ovál. Původní profilace desky je zachována a doplněna ze všech stran oválu. Podnož stolu je zhotovena skladbou ocelových plátů a bronzových válců. Povrch je leštěn do polomatu (sametový lesk). V půdoryse se jedná o proporční vzorec vycházející z půdorysů sloupů v kapli.“³²⁸

Z podoby nového oltáře vychází i podoba podstavce pod svatostánek.³²⁹ *„Kamenná deska je stejně profilovaná, ale přiznává novost prvku materiálu – kararského mramoru, který je proti původní desce bělejší, jemnější a má „novější“ esprit. Podnož je zhotovena z bronzového půlválce, povrch je leštěn do polomatu (sametový lesk).“³³⁰*

Ze stejných materiálů jako oltář a podstavec je zhotoven i ambon.³³¹ Kombinuje v sobě bronzové a ocelové prvky se strukturou vycházející z tvaru sloupů. Kararského mramoru bylo užito také k výrobě desky ambonu.³³²

„Sedes³³³ tvarově vychází z tvaru hlavice sloupů. Podnož je zrcadlovým obrazem tvaru hlavice. Opěradlo je zhotoveno z masivního dřeva (jasan) s polstrováním.“³³⁴

Tvar abaků³³⁵ souzní s tvarem podstavce pod svatostánek.³³⁶ *„Desky jako nové prvky jsou opět z kararského mramoru s profilací. Podnože jsou z ocelového plechu, povrch je leštěn do polomatu.“³³⁷*

³²⁶ Tamtéž, s. 7

³²⁷ Příloha č. 114

³²⁸ SKALÍK, Tomáš. *MOBILIÁŘ KAPLE KLÁŠTERA MILOSRDNÝCH SESTER*, s. 7

³²⁹ Příloha č. 115

³³⁰ SKALÍK, Tomáš. *MOBILIÁŘ KAPLE KLÁŠTERA MILOSRDNÝCH SESTER*, s. 7

³³¹ Příloha č. 116

³³² Srov. SKALÍK, Tomáš. *MOBILIÁŘ KAPLE KLÁŠTERA MILOSRDNÝCH SESTER*, s. 7

³³³ Příloha č. 117

³³⁴ SKALÍK, Tomáš. *MOBILIÁŘ KAPLE KLÁŠTERA MILOSRDNÝCH SESTER*, s. 7

³³⁵ Příloha 118

³³⁶ SKALÍK, Tomáš. *MOBILIÁŘ KAPLE KLÁŠTERA MILOSRDNÝCH SESTER*, s. 7

³³⁷ Tamtéž.

Nákresy návrhu vítězné varianty³³⁸ ukazují na to, že autor se především inspiroval tvary, které již v kapli našel a snaží se je zapracovat do jednotlivých prvků mobiliáře v prostoru presbytáře.³³⁹

3.4 NYNĚJŠÍ STAV KAPLE

První fázi obnovy kaple se podařilo realizovat. V kapli byl vybudován nový odvětrávací systém³⁴⁰ v podlaze pro odvádění vlhkosti a podlahové topení. Rovněž byly položeny nové keramické dlaždice tvořící geometrické vzory křížů a čtverců s červených a černých linií na světlém podkladu s prvky malých křížků v křížení linií.³⁴¹ Elektroinstalace byla z původních míst po obvodu zdi z roku 1920 zapravena dovnitř zdiva. Byla použita světlejší varianta barvy spodního soklu, jenž byl původně tmavě zelený. Kaple je nyní nově osvětlena a ozvučena. Je v ní již nový mobiliář s původním svatostánkem.³⁴² Byly zde umístěny nové židle.³⁴³

Kaple byla městem Frýdlant nad Ostravicí znovu otevřena po první etapě rekonstrukce³⁴⁴ při slavení mše svaté 4. listopadu 2023. Při ní došlo k posvěcení nového oltáře Mons. Martinem Davidem, biskupem Ostravsko-opavské diecéze.³⁴⁵

Ve stejném dni došlo k podepsání deklarace o vzájemném porozumění mezi Římskokatolickou farností Frýdlant nad Ostravicí, kterou zastupoval tehdejší farář Lukáš Engelmann a Střediskem sociálních služeb města Frýdlantu n. O., zastoupeným Ing. Jiřím Hořínkem, jeho ředitelem.³⁴⁶

V deklaraci se obě strany zavazují ctít a zachovávat původní účel, ke kterému byla kaple vystavěna, i po její rekonstrukci. Farnost pak může kapli využívat k liturgickým účelům a setkáním. Ze strany střediska sociálních služeb bude kaple využívána k akcím, které nebudou narušovat charakter liturgického prostoru.³⁴⁷

³³⁸ Vizualizaci vítězného návrhu v dokumentu od Tomáš Skalík Ateliér nalezneme na s. 18.

³³⁹ Srov. SKALÍK, Tomáš. *MOBILIÁŘ KAPLE KLÁŠTERA MILOSRDNÝCH SESTER*, s. 11

³⁴⁰ Příloha č. 119

³⁴¹ Příloha č. 120

³⁴² Příloha č. 121

³⁴³ Příloha č. 122

³⁴⁴ Příloha č. 123

³⁴⁵ ELBEL, Ondřej. *Velký návrat ztraceného svatostánku*, s. 6

³⁴⁶ Srov. Příloha č. 124

³⁴⁷ Srov. Příloha č. 125

3.5 BUDOUCNOST KAPLE A JEJÍ VYUŽITÍ

Při rekonstrukci se plánovalo, jak bude kaple využívána. Do budoucna se počítá s dokončením celé rekonstrukce včetně restaurování stropu a maleb.

Nyní se v kapli konají jak bohoslužby, tak komentované prohlídky.³⁴⁸ Prostor kaple je rovněž využíván k modlitebním duchovním večerům,³⁴⁹ které zamýšlel realizovat bývalý frýdlantský farář Lukáš Engelmann.³⁵⁰ Město chystá v kapli do budoucna také další kulturní programy, setkání a koncerty.³⁵¹

³⁴⁸ Příloha č. 126

³⁴⁹ Příloha č. 127

³⁵⁰ Srov. ELBEL, Ondřej. *Velký návrat ztraceného svatostánku*, s. 6-7

³⁵¹ Tamtéž, s. 6

ZÁVĚR

Cílem této práce bylo shromáždit a uspořádat co nejvíce informací k historii a vývoji exteriéru a interiéru objektu kaple Neposkvrněného početí Panny Marie, která je součástí bývalého kláštera kongregace Milosrdných sester sv. Karla Boromejského ve Frýdlantu nad Ostravicí. Při výběru pramenů a literatury jsem se zaměřil na kroniky, především kroniky kongregace sester boromejek a archivní materiály a nákresy, které jsou k dispozici. Velmi důležitou a nezastupitelnou část má v této práci také obrazová příloha, která dopomáhá vnímat hodnotu této jedinečné sakrální stavby.

Cílem této diplomové práce bylo také zdůraznit úlohu arcibiskupa Bedřicha Fürstenberga jako původce myšlenky postavit ve Frýdlantě n. O. klášter a pomoci tak sestrám boromejkám pokračovat v díle v diecézi mu svěřené. Plány Gustava Meretty, které pak dostaly jasné struktury v díle stavitele Antonína Kybasty, předznamenaly krásu tohoto komplexu s kaplí, která je jeho centrem.

V první části jsem se zaměřil na historii příchodu kongregace sester boromejek z Francie do Čech a jejich následné působení a přesun směrem do Frýdlantu n. O. K nalezení informací jsem využil především kronik sester boromejek, které jsou uloženy v archivech pod Petřínem.

V další části, která se věnovala kapli samotné, jsem mohl využívat již vícero zdrojů jako jsou kroniky sester boromejek, fotografické materiály a plány exteriéru a interiéru kláštera a kaple od Gustava Meretty a především od Antonína Kybasty, které se nacházejí v archivu v Olomouci. Nepodařilo se však dohledat některé zásadní informace k exteriéru a interiéru. Především jde o informace vedoucí k nalezení sochy Panny Marie, které se nacházela ve výklenku v presbytáři a záhadně se ztratila po uzavření kaple v r. 1971. Neznámí pak zůstávají autoři umělecky hodnotného svatostánku nebo malovaného dřevěného stropu kaple.

V poslední části bylo možné využít různých typů pramenů a také rozhovor s pamětnicí Annou Kubátovou. Rozhovor s Ing. arch. Tomášem Šonovským mi pak pomohl pochopit novou koncepci rekonstrukce kaple a jejího nového vybavení. Vývoj kaple bylo těžší sledovat, protože v kronikách jsou o něm jen letmé zmínky a bylo třeba použít fotografické dokumentace, která doplňovala těžko vysvětlitelná místa z dějin

vývoje exteriéru a interiéru kaple. Velmi důležitým pozitivním impulsem pro tuto práci byl i fakt, že se město rozhodlo kapli obnovit a začít její rekonstrukci. Představitelé města spolu se střediskem sociálních služeb svým úsilím opět vytváří z kaple Neposkvrněného početí Panny Marie jednu z dominant Frýdlantu n. O., která se kvůli špatnému zacházení v dřívějších letech, především v době komunismu (léta 1971-1989) proměnila k nepoznání. Díky snaze najít původní části se tak do kaple mohl navrátit původní svatostánek, i když varhany už nejspíše navraceny nebudou.

Po vypracování této mé práce, ve které jsem mohl nahlédnout do hlubších souvislostí historie a umělecké tvorby v architektonické stránce sakrální stavby, je patrné, že velmi záleží na tom, jak moc je člověk schopen vnímat a vážit si kulturního dědictví a krásy ukryté ve zkrášlení prostoru. Dědictví architektonických počinů, které nám bylo svěřeno, abychom jej uchovali pro příští generace, je třeba chránit a Kaple Neposkvrněného početí Panny Marie ve Frýdlantě n. O. je toho důkazem.

ANOTACE

Jméno a příjmení autora: Norbert Smeja

Název práce: Kaple Neposkvrněného početí Panny Marie v komplexu někdejšího kláštera Milosrdných sester sv. Karla Boromejského ve Frýdlantu nad Ostravicí

Typ práce: Diplomová

Vedoucí práce: doc. PhDr. Jitka Jonová, Th.D.

Abstrakt: Diplomová práce je zaměřena na objekt kaple Neposkvrněného početí Panny Marie, která je součástí komplexu bývalého kláštera sester boromejek ve Frýdlantu nad Ostravicí. Odhaluje počátky působení kongregace Milosrdných sester sv. Karla Boromejského v českých zemích a situaci, která vedla k vystavění kláštera s kaplí ve městě Frýdlantu n. O. Tato práce také popisuje interiér a exteriér kaple, jeho výstavbu a vývojové změny od počátku až po současnost s přesahem do budoucnosti.

Klíčová slova: klášter, boromejky, 19. století, 20. století, kaple, Meretta, Kybast, obnova, Frýdlant n. O., neorománský sloh

Počet stran: 59

ANNOTATION

Name and Surname: Norbert Smeja

Title: Chapel of the Immaculate Conception of the Virgin Mary in the complex of the former monastery of the Sisters of Mercy of St. Charles Borromeo in Frýdlant nad Ostravicí

Type of thesis: Master thesis

Supervisor: doc. PhDr. Jitka Jonová, Th.D.

Abstract: The diploma thesis focuses on the building of the Chapel of the Immaculate Conception of the Virgin Mary which is part of the complex of the former monastery of the Borromean Sisters in Frýdlant nad Ostravicí. It reveals the origins of the Congregation of the Sisters of Mercy of St. Charles Borromeo in the Czech lands and the situation that led to the construction of a monastery with a chapel in Frýdlant nad Ostravicí. This thesis also describes the interior and exterior of the chapel, its construction and developmental changes from the beginning to the present with a view to the future.

Keywords: monastery, Borromean Sisters, 19th century, 20th century, chapel, Meretta, Kybast, renovation, Frýdlant n. O., Neo-Romanesque style

Number of pages: 59

LITERATURA

ANWANDER-HEISSE, Eva. *Glasmalereien in München im 19. Jahrhundert*. München: Kommissionsverlag UNI-Druck, 1992. ISBN 3878212852.

BUBEN, Milan. *Encyklopedie českých a moravských sídelních biskupů*. Ilustroval Pavel R. POKORNÝ, ilustroval Zdirad J. K. ČECH. Praha: Logik, 2000. ISBN 80-902811-0-9.

BUBEN, Milan. *Encyklopedie heraldiky*. Praha: Libri, 1994. ISBN 80-901579-4-7.

BLAŽIČEK, Oldřich Jakub a KROPÁČEK, Jiří. *Slovník pojmů z dějin umění: názvosloví a tvarosloví architektury, sochařství, malby a užitého umění*. Praha: Odeon, 1991. ISBN 80-207-0246-6.

ELBEL, Ondřej. *Velký návrat ztraceného svatostánku*. Okno do života ostravsko-opavské diecéze 10 (2023), s. 6-7

FOLTÝN, Dušan. *Encyklopedie moravských a slezských klášterů*. Praha: Libri, 2005. ISBN 80-7277-026-8.

FRYČKA, Jan. *Kostel Nanebevzetí Panny Marie ve Slatině*. Slatina: Happy foto, 2018.

HEROUT, Jaroslav. *Slabikář návštěvníků památek*. Dotisk 3. přeprac. vyd. Praha: Tvorba, s.r.o., 1994. ISBN 80-85386-92-5.

HROMÁDKA, Zdeněk – MALURA, Miroslav. *Zajímavé varhany na Frýdecko-Místecku a Novojičínku*. Těšínsko, 1989, Roč. 32, č. 2, s. 20-22.

HRUBOŠ, Jan. *Dějiny Frýdlantu n. O., Lubna a Nové Vsi*. Ostrava: Montanex, 2009. Tady jsme doma. ISBN 978-80-7225-300-5.

HRUDNÍKOVÁ, Mirjam. *Řeholní život v českých zemích: řeholní rády a kongregace, sekulární instituty a společnosti apoštolského života v České republice*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 1997. ISBN 80-7192-222-6.

JONOVÁ, Jitka. *Domus correctionis Múroviensis: Korekční dům pro kněze na Mírově: (1761-1850)*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2012. ISBN 978-80-244-3255-7.

KRÁTKÝ, Jiří. *Varhany děkanátu Místek*. [netištěná bakalářská práce] Opava,

- Filozoficko-přírodovědecká fakulta Slezské univerzity v Opavě, Katedra historie 2005.
- Krejcarový spolek ve Frýdlantě nad Ostravicí. Redakční odbor a Leopold PARMA. *Památník Krejcarového spolku pro podporu chudé školní mládeže ve Frýdlantě n. O: vydaný k 50-letému trvání spolku, 1881-1931*. Frýdlant nad Ostravicí: Krejcarový spolek, 1931.
- LOUDA, Jiří. *Znaky olomouckého biskupství a arcibiskupství, olomouckých biskupů a arcibiskupů: vydáno k dvoustému výročí olomouckého arcibiskupství: 1777-1977*. Olomouc: Apoštolská administratura, 1977.
- MALICHOVÁ, Vendula. *Kongregace sester svatého Karla Boromejského v letech 1948-1968*. [netištěná bakalářská práce] Olomouc, Univerzita Palackého v Olomouci Cyrilometodějské teologická fakulta, Katedra církevních dějin a dějin křesťanského umění 2012.
- MARŠÁLEK, Petr a David PINDUR. *Frýdlant nad Ostravicí: pohledy do minulosti*. Třinec: Wart, 2017. ISBN 978-80-905079-6-8.
- PAPAÍK, David. *Dějiny obce Stará Ves*. Locus. Stará Ves: Obec Stará Ves, 2011. ISBN 978-80-260-0806-4.
- PEŠATOVÁ, Helena. *Slovo starostky*. Frýdlantské noviny – Zpravodaj města Frýdlant nad Ostravicí 10 (2023), s. 3
- PODLAHA, Antonín. *Katolická liturgika: Učebná kniha pro střední školy*. 11., nezměněné vydání. V Praze: Státní nakladatelství, 1930.
- POJSL, Miloslav. *Olomouc: Katedrála sv. Václava*. Olomouc: Metropolitní farní úřad u sv. Václava, 1990.
- SEHNAL, Jiří. *Barokní varhanářství na Moravě*. Brno: Muzejní a vlastivědná společnost v Brně, 2018. Prameny k dějinám a kultuře Moravy. ISBN 8072750429.
- SCHAUBER, Vera a SCHINDLER, Hanns Michael. *Rok se svatými*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 1994. ISBN 80-85527-75-8.
- SKALÍK, Tomáš. *MOBILIÁŘ KAPLE KLÁŠTERA MILOSRDNÝCH SESTER SV. KARLA BOROMEJSKÉHO, FRÝDLANT NAD OSTRAVICÍ – Studie návrhu mobiliáře*, Radkov: Tomáš Skalík Ateliér s.r.o., 2023.
- SVOBODOVÁ, Kristýna. *Neogotická architektura v podání Gustava Meretty na Moravě*

a ve Slezsku. [netištěná diplomová práce] Olomouc, Filozofická fakulta Univerzity Palackého, Katedra dějin umění, 2020.

ŠRUBAŘ, Daniel. Klášter sester boromejek ve Frýdlantu nad Ostravicí a rozvoj tohoto řádu na Moravě v 19. století. Šrubař, Daniel. In: *Sborník státního okresního archivu ve Frýdku-Místku* / Frýdek-Místek: Státní okresní archiv ve Frýdku-Místku 5, (2004) s. 66-78.

ZATLOUKAL, Pavel. *Příběhy z dlouhého století: architektura let 1750-1918 na Moravě a ve Slezsku*. Olomouc: Muzeum umění Olomouc, 2002. ISBN 80-85227-49-5.

ZLÁMAL, Bohumil. *Habilitační práce – Bedřich kardinál Fürstenberg, arcibiskup olomoucký, 1946-1950* In: ZAOpO, Prof. ThDr. Bohumil Zlámal (1201)1919–1984, NAD 1688, č. pom. 103, inv. č. 932, karton 55

ŽÍDKOVÁ, Markéta. *Vitrajová okna kostela sv. Mořice v Olomouci*. [netištěná bakalářská práce] Olomouc, Univerzita Palackého v Olomouci Filozofická fakulta, Katedra dějin výtvarného umění 2012.

PRAMENY

Kronika MSKB – díl I.

Kronika MSKB – díl II.

Kronika MSKB – díl IV.

Kronika MSKB – díl VIII.

Kronika MSKB – díl XIII.

Kronika MSKB – díl F1.

Kronika MSKB – díl F2.

Kronika MSKB – díl F5

Kronika farnosti Frýdlant nad Ostravicí – díl III.

MINISTERSTVO KULTURY. *Frýdlant nad Ostravicí, klášter Boromejek. Rozhodnutí o neprohlášení za KP.* Praha, 2004 [online] Dostupné z: <https://pamatkovykatolog.cz/pravni-ochrana/klaster-boromejek-488461547>

SOkA F-M, Archiv městečka Frýdlant nad Ostravicí 1625-1945(1949), NAD 938, č. pom. 482, inv. č. 53 – Kronika města Frýdlant n. O. – 1. díl

SOkA F-M, Městský národní výbor Frýdlant nad Ostravicí (1938) 1945–1990 (1996), NAD 939, č. pom. 920, inv. č. 14 - Kronika města Frýdlant n. O. – 2. díl

SOkA F-M, Farní úřad Frýdlant nad Ostravicí, NAD 941, č. pom. 878, inv. č. 167, sig. Va, karton 16. - Svěcení klášterní kaple ve Frýdlantě nad Ostravicí, 1876

ŠONOVSKÝ, Ing. Arch. Tomáš. *Stavební úpravy kaple sv. Karla Boromejského ve Frýdlantu nad Ostravicí. Dokument pro provádění stavby.* Ostrava, 2022.

INTERNETOVÉ ZDROJE

<https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1948-95#>

CECHL, Pavel. Španělská chřipka v Česku: zemřely desetitisíce, tvrdou ránu zasadila druhá vlna. In: *Denik.cz* [online]. 27.9.2020 [cit. 9.10.2023] Dostupné z: <https://www.denik.cz/zdravi/spanelska-chripka-tisice-lidi-smrt-20200924.html>

Těšínsko: Vlastivědný časopis. Opava: Slezský studijní ústav s Vlastivědným kroužkem při Okresním muzeu v Českém Těšíně, 1957 - 1959 (č.3). ISSN 0139-7605. Dostupné také z: <https://www.digitalniknihovna.cz/svkos/uuid/uuid:205e6060-7512-11dd-871d-0013d398622b>

Český statistický úřad: *Počet obyvatel v obcích – k 1. 1. 2023*. Praha. 23. května 2023. [cit. 27.3.2024] Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/pocet-obyvatel-v-obcich-k-112023>

MALINA, Jiří. Městská hudební síň a kostel sv. Jana Nepomuckého. In *Hradecký deník.cz* [online]. 5.6.2008 [cit. 6.6.2024] Dostupné z: https://hradecky.denik.cz/volny-cas/hudebni_sin20080605.html

SEZNAM ZKRATEK

ZAOpO – Zemský archiv v Opavě pobočka v Olomouci

CIC – Kodex kanonického práva

MSKB – Milosrdné sestry Karla Boromejského (u kronik)

inv. č. – inventární číslo

poř. č. – pořadové číslo

č. pom – číslo pomůcky

sig. – signatura

SOkA F-M – Statní okresní archiv Frýdek Místek

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha č. 1 - Mapa Stabilního katastru s označenou polohou kostela, domu č. 145 („klášteříčka“) a budoucí parcely pro stavbu Bedřichova ústavu In: *Archivní mapy – ČÚZK* [online]. [cit.4.3.2023]. Dostupné z: https://ags.cuzk.cz/archiv/openmap.html?typ=ciom&idrastru=B2_a_6MS_632-1_3

Příloha č. 2 – Současná mapa s označenou polohou kulturního domu, kostela a místa bývalého domu č. 145. In: *Mapy.cz* [online]. [cit. 4.3.2023] Dostupné z: <https://en.mapy.cz/zakladni?q=frýdlant%20nad%20ostravic%C3%AD&source=muni&id=4768&ds=2&x=18.3582207&y=49.5929829&z=18>

Příloha č. 3 – Současná mapa s označením délky pěší trasy do kostela od místa bývalého domu č. 145. a od později vybudovaného kláštera In: *Mapy.cz* [online]. [cit. 20.9.2023] Dostupné z: <https://mapy.cz/zakladni?planovani-trasy&rc=9qL0sxVFqcT6gb8&rs=stre&rs=base&ri=87047&ri=2080611&mrp=%7B%22c%22%3A132%7D&xc=%5B%5D&rwp=1%3B9qLBWxVFsMMxXrNIVNMiT&x=18.3582636&y=49.5932857&z=18> a <https://mapy.cz/zakladni?planovani-trasy&rc=9qKpLxVGcpgQuCG&rs=coor&rs=base&ri=&ri=2080611&mrp=%7B%22c%22%3A132%7D&xc=%5B%5D&rwp=1%3B9qKqBxVG1oP9FIRv6k6iMFOIJ0&x=18.3579578&y=49.5935117&z=18>

Příloha č. 4 – Nákras půdorysu přízemí klášterní budovy s kaplí od architekta Gustava Meretty, In: ZAOpO, ÚŘAS Kroměříž, sig. P25-28, inv. č. 54713

Příloha č. 5 – Nákras půdorysu prvního patra kláštera od Gustava Meretty, In: ZAOpO, ÚŘAS Kroměříž, sig. P25-28, inv. č. 54713

Příloha č. 6 – Nákras bočních průřezů a půdorysů kaple a klauzurní části kláštera s okolím, In: ZAOpO, ÚŘAS Kroměříž, sig. P25-28, inv. č. 54713

Příloha č. 7 – Nákras přední části kláštera od Gustava Meretty, In: ZAOpO, ÚŘAS Kroměříž, sig. P25-28, inv. č. 54713

Příloha č. 8 – Detail nákresu průřezu klášterní klauzurou z přílohy č. 6, In: ZAOpO, ÚŘAS Kroměříž, sig. P25-28, inv. č. 54713

Příloha č. 9 – Detail nákresu průřezu klášterní kaplí z přílohy č. 6, In: ZAOpO, ÚŘAS Kroměříž, sig. P25-28, inv. č. 54713

Příloha č. 10 – Nákres vchodu do kaple z chodby v přízemí klášterního komplexu s podpisem Antonína Kybasta, In: ZAOpO, ÚŘAS Kroměříž, inv. č. 54720

Příloha č. 11 – Boční nákres lavic do prostor kaple v klášteře – autor Antonín Kybast, In: ZAOpO, ÚŘAS Kroměříž, inv. č. 54720

Příloha č. 12 – Prostorná chodba v klášterní budově kolem r. 1900 In: MARŠÁLEK, Petr a David PINDUR. *Frydlant nad Ostravicí: pohledy do minulosti*. Třinec: Wart, 2017, s. 30

Příloha č. 13 – Evidenční katastrální mapy 1 z let 1885-1900 s označenou polohou domu č. 317, In: *Archivní mapy – ČÚZK* [online]. [cit.5.9.2023]. Dostupné z:

https://ags.cuzk.cz/archiv/openmap.html?typ=kmevidm&idrastru=B2_a_14MS_632-1A_03b

Příloha č. 14 – Evidenční katastrální mapy 1 z let 1885-1900 s označením zakoupené budovy ústavu. Později byl připsán název „Selesianum“, In: *Archivní mapy – ČÚZK* [online]. [cit.7.9.2023]. Dostupné z: https://ags.cuzk.cz/archiv/openmap.html?typ=kmevidm&idrastru=B2_a_14MS_632-1A_03b

Příloha č. 15 – Vyobrazení zakladatele Bedřichova ústavu arcibiskupa Fürstenberga po levé straně od vchodu do kaple Neposkvrněného početí Panny Marie. Fotografie archiv autora.

Příloha č. 16 – Vyobrazení arcibiskupa F. Saleského Bauera po pravé straně od vchodu do kaple. Zakoupil pro klášter budovu hotelu Kybast a pomohl vybudovat Selesianum. Fotografie archiv autora.

Příloha č. 17 – Fotografie Bedřichova ústavu kolem roku 1915 stále s jedním patrem a přístavbami realizovanými během působení olomouckého arcibiskupa Františka Saleského Bauera, In: *Kronika MSKB – díl F1*.

Příloha č. 18 – Fotografie vrchního stavitele Adolfa Vysloužila a dalších stavitelů stojících v druhém patře pod střechou zvednutou do výšky čtyři metry, In: *Kronika MSKB – díl F5*

Příloha č. 19 – Fotografie ze dne 5. srpna 1936. 132 dělníků podle kroniky sester boromejek před budovami kláštera. Za dělníky lze vidět již nové zdivo druhého patra a dřevěné lešení, In: *Kronika MSKB – díl F5*

Příloha č. 20 – Detail fotografie výklenku se sochou Panny Marie. Fotografie archiv města Frýdlantu n. O.

Příloha č. 21 – Zápis s podpisy všech přítomných na kolaudaci druhého patra Bedřichova ústavu v lednu 1937, In: *Kronika MSKB – díl F5*

Příloha č. 22 – Detail fotografie vítězného oblouku s vyobrazením vítězného beránka. Fotografie Roman Polách.³⁵²

Příloha č. 23 – Detail klenutí apsidy s latinským nápisem. Fotografie Ing. arch. Tomáš Šonovský.³⁵³

Příloha č. 24 – Pohled na celek vitrážových oken v presbytáři. Fotografie Ing. arch. Tomáš Šonovský.

Příloha č. 25 – Vitráž sv. Metoděje. Fotografie Archiv města Frýdlantu n. O.

Příloha č. 26 – Vitráž sv. Bedřicha, opata. Fotografie archiv města Frýdlantu n. O.

Příloha č. 27 – Bedřich z Fürstenberga vyobrazení – koláž (skutečná podoba na litografii z roku 1854 a vitráž v kapli). In: *Česká Wikipedie* [online]. [cit.11.4.2024]. Dostupné z: https://cs.wikipedia.org/wiki/Bedřich_z_Fürstenberka#/media/Soubor:Friedrich_Egon_von_Fuerstenberg.jpg

Příloha č. 28 – Vitráž sv. Karla Boromejského. Fotografie Archiv města Frýdlantu n. O.

Příloha č. 29 – Vitráž sv. Cyrila. Fotografie archiv města Frýdlantu n. O.

Příloha č. 30 – Detail hlavního oltáře na pohlednici z roku 1876, In: *Kronika MSKB – díl F2*.

Příloha č. 31 – Původní oltářní menza již mimo její dřívější umístění. Fotografie

³⁵² Fotografie Romana Polácha pocházejí z roku 2023-24.

³⁵³ Fotografie od Ing. arch. Tomáše Šonovského byly pořízeny v roce 2021 speciálním laserovým fotoaparátem.

TOMÁŠ SKALÍK ATELIÉR s.r.o.

Příloha č. 32 – Detail svatostánku umístěného na oltární menze. Fotografie z roku 1876, In: *Kronika MSKB – díl F1*.

Příloha č. 33 – Zdobený kříž na vrcholu svatostánku. Fotografie Roman Polách.

Příloha č. 34 – Detail zdobeného sloupku svatostánku. Fotografie Roman Polách.

Příloha č. 35 – Detail korpusu Krista umístěného na dvířkách svatostánku. Fotografie z roku 1876, In: *Kronika MSKB – díl F1*.

Příloha č. 36 – Nápis „*Es ist voll bracht.*“ na spodní části dvířek svatostánku. Fotografie Roman Polách.

Příloha č. 37 – Detail znaku arcibiskupa Bedřicha Fürstenberga v emailu na spodní části svatostánku. Fotografie Roman Polách.

Příloha č. 38 – Detail konzolí ve tvaru andělů u výklenku nad svatostánkem. Fotografie Jan Škraňka.

Příloha č. 39 – Detail sochy Neposkvrněné Královny nebes ve výklenku. Fotografie, In: *Kronika MSKB – díl F1*.

Příloha č. 40 – Trojí různé upravení fotografie sochy Panny Marie do barevné formy v online platformě palette.fm., Dostupné z: <https://palette.fm>

Příloha č. 41 – Zvýraznění šesti sdružených pilířů oddělujících od sebe hlavní loď a boční loď. Fotografie Roman Polách.

Příloha č. 42 – Detail výmalby kaple s geometrickými a rostlinnými motivy s černou obrysovou linií. Fotografie Roman Polách.

Příloha č. 43 – Doklad o autorovi výmalby kaple a o datu dokončení. Informace o staviteli kaple. Fotografie archiv města Frýdlantu n. O.

Příloha č. 44 – Detaily užití tvaru pseudogotického čtyřlístu v prostorách kaple. Fotografie Roman Polách.

Příloha č. 45 – Návrh půdorysu kaple s geometrickým uspořádáním dlaždic do čtverců vytvořený A. Kybastem, In: ZAOpO, ÚŘAS Kroměříž, inv. č. 54720

Příloha č. 46 – Detail podlahy v kapli tvořené dvojbarevnými dlaždicemi.

Fotografie Ing. arch. Tomáš Šonovský

Příloha č. 47 – Vítězný oblouk s viditelnou imitací dvoubarevného kvádrování.
Ing. arch. Tomáš Šonovský.

Příloha č. 48 – Detail imitace dvoubarevného kvádrování v místě ohybu u oblouku pod emporou. Fotografie Ing. arch. Tomáš Šonovský.

Příloha č. 49 – Pseudogotické vitrážové okno ve tvaru čtyřlístu. Fotografie Roman Polách.

Příloha č. 50 – Detail trámového stropu nad hlavní lodí kaple. Fotografie Ing. arch. Tomáš Šonovský.

Příloha č. 51 – Strop kostela sv. Floriána v Bochoři. Archiv autora.

Příloha č. 52 – Obloučkový vlys u stropu kaple nad prostorem empory. Fotografie Ing. arch. Tomáš Šonovský.

Příloha č. 53 – Detail vrchní podpory spojené se spodní podporou. Fotografie Ing. arch. Tomáš Šonovský.

Příloha č. 54 – Detail spodního soklu lemující stěny kaple a spodní části všech šesti sdružených pilířů. Fotografie Ing. arch. Tomáš Šonovský.

Příloha č. 55 – Detail malby bočních stěn hlavní lodi v místě druhého patra. Fotografie Ing. arch. Tomáš Šonovský.

Příloha č. 56 – Nákras lavic pod oratoř kaple od A. Kybasta vytvořený v srpnu 1875, In: ZAOPO, ÚŘAS Kroměříž, inv. č. 54720

Příloha č. 57 – Sdružené románské okno s vitrážemi v přízemí kaple. Fotografie Roman Polách.

Příloha č. 58 – Sdružené románské okno s vitrážemi v prvním patře kaple. Fotografie Roman Polách.

Příloha č. 59 – Křížové klenby jako hvězdné nebe v místě prvního patra boční lodě. Fotografie Jan Škraňka.

Příloha č. 60 – Detail sochy Božského Srdce Páně, In: *Kronika MSKB – díl F1*.

Příloha č. 61 – Socha Božského srdce Páně z kostela sv. Floriána v Bochoři s detailem značky dílny Mayer z Mnichov, která je na podstavci. Fotografie archiv

autora.

Příloha č. 62 – Malba znaku olomouckého arcibiskupa Fürstenberga. Fotografie Roman Polách.

Příloha č. 63 – Malba archanděla Gabriela na závěrové stěně vlevo. Fotografie Roman Polách.

Příloha č. 64 – Ústupkový portál s dveřmi do sakristie a zdobenou malbou. Fotografie Ing. arch. Tomáš Šonovský.

Příloha č. 65 – Zvonek u sakristie. Fotografie Roman Polách.

Příloha č. 66 – Detail fotografie sochy svatého Josefa, In: *Kronika MSKB – díl F1*.

Příloha č. 67 – Malba erbu rodu Fürstenbergů. Fotografie Roman Polách.

Příloha č. 68 – Malba archanděla Michaela na závěrové stěně vpravo. Fotografie Roman Polách.

Příloha č. 69 – Detail fotografie se sochou Panny Marie ve výklenku pravé boční lodě, In: *Kronika MSKB – díl F1*.

Příloha č. 70 – Hlavní empora a empora klenoucí se nad pravou boční lodí. Fotografie Ing. arch. Tomáš Šonovský.

Příloha č. 71 – Soška Pražského Jezulátka v části levé boční empory, In: *Kronika MSKB – díl F1*.

Příloha č. 72 – Detail motivů na jednom z klenutí na stěně boční empory. Fotografie Ing. arch. Tomáš Šonovský.

Příloha č. 73 – Detail stěny u vchodu na emporu s nízkým zeleným soklem přecházejícím ve světle zelenou výmalbu. Fotografie Ing. arch. Tomáš Šonovský.

Příloha č. 74 – Detail zábradlí empory. Fotografie Ing. arch. Tomáš Šonovský.

Příloha č. 75 – Detail spuštěného provazu směřujícího ke zvonu ve věžičce kaple. Fotografie Ing. arch. Tomáš Šonovský.

Příloha č. 76 – Vstupy na emporu kaple z klášterní chodby v prvním patře. Fotografie Ing. Jan Blažek.

Příloha č. 77 – Fotografie lavice, která byla umístěna v prostoru pod emporou.
Fotografie Václava Smejová

Příloha č. 78 – Nákres návrhu varhanního prospektu do kaple kláštera boremejek s podpisem Antonína Kybasta, In: ZAOpO, ÚŘAS Kroměříž, inv. č. 54721

Příloha č. 79 – Další návrh varhanního prospektu do kaple kláštera boremejek s podpisem Antonína Kybasta, In: ZAOpO, ÚŘAS Kroměříž, inv. č. 54721

Příloha č. 80 – Třetí návrh varhanního prospektu do kaple kláštera boremejek, In: ZAOpO, ÚŘAS Kroměříž, inv. č. 54721

Příloha č. 81 – Čtvrtý návrh varhanního prospektu do kaple kláštera boremejek s podpisem Antonína Kybasta, který byl nakonec vybrán a realizován In: ZAOpO, ÚŘAS Kroměříž, inv. č. 54721

Příloha č. 82 – Klaviatura varhan se jménem jejich autora. Fotografie Mgr. Roman Macura.

Příloha č. 83 – Varhany převezené z klášterní kaple v současnosti umístěné kapli v Hodoňovicích. Fotografie Mgr. Roman Macura.

Příloha č. 84 – Pohled na vnitřní část vstupu do kaple. Fotografie Ing. arch. Tomáš Šonovský.

Příloha č. 85 – Ústupkový portál s dveřmi do kaple. Fotografie Roman Polách.

Příloha č. 86 – Detail střední části dveří s vyřezávanými prvky. Fotografie Roman Polách.

Příloha č. 87 – Tympanon s nápisem *Laudate Dominum*. Fotografie Roman Polách.

Příloha č. 88 – Kropenka. Fotografie Roman Polách.

Příloha č. 89 – Fotografie detailu střechy klášterní kaple nad loděmi a apsidou, In: *Kronika MSKB – díl F1*.

Příloha č. 90 – Věžička se zvonem. Fotografie archiv města Frýdlantu n. O.

Příloha č. 91 – Detail štítové stěny v druhém patře budovy nad kaplí se sochou Panny Marie. Fotografie archiv města Frýdlantu n. O.

Příloha č. 92 – Fotografie původního olemování kulatého románského okna, In:

Kronika MSKB – díl F1.

Příloha č. 93 – Detail vrchní části štítové stěny. Fotografie archiv města Frýdlantu n. O.

Příloha č. 94 – Detail fotografie krakorců v rohové části štítové a boční stěny. Fotografie archiv města Frýdlantu n. O.

Příloha č. 95 – Fotografie s erby arcibiskupa Fürstenberga a jeho rodu na fasádě štítové stěny kaple, In: *Kronika MSKB – díl F1.*

Příloha č. 96 – Erb arcibiskupa Bedřicha Fürstenberga. Fotografie Roman Polách.

Příloha č. 97 – Erb rodu Fürstenbergů. Fotografie Roman Polach.

Příloha č. 98 – Boční vnější stěna kaple. Fotografie archiv města Frýdlantu n. O.

Příloha č. 99 – Detail patrové římsy s motivy pseudogotických čtyřlístů. Fotografie archiv města Frýdlantu n. O.

Příloha č. 100 – Detail římsy a zdobených sloupků na vnější části apsidy. Fotografie archiv města Frýdlantu n. O.

Příloha č. 101 – Vnější část apsidy. Fotografie archiv města Frýdlantu n. O.

Příloha č. 102 – První list dopisu ceremoniáře Jana Weinlicha frýdlantskému faráři. Fotografie SOkA Frýdek-Místek.

Příloha č. 103 – Druhý list dopisu ceremoniáře Jana Weinlicha frýdlantskému faráři. Fotografie SOkA Frýdek-Místek.

Příloha č. 104 – Listina o vysvěcení kaple. Fotografie Roman Polách.

Příloha č. 105 – Místo, kde je dnes umístěna listina o vysvěcení kaple. Fotografie Roman Polách.

Příloha č. 106 – Pohlednice s fotografií kaple z roku 1876, In: *Kronika MSKB – díl F2.*

Příloha č. 107 – Detail fotografie kabelů osvětlení v kapli vedoucí po jejím zdivu. Fotografie Ing. arch. Tomáš Šonovský.

Příloha č. 108 – Fotografie kaple s lipovými lavicemi v hlavní lodi z roku 1926,

In: *Kronika MSKB – díl F2*.

Příloha č. 109 – Fotografie kaple z r. 1969, na které vidíme nový rozhlas a také umístěný ambon, In: *Kronika MSKB – díl F1*.

Příloha č. 110 – Fotografie kaple z r. 1969 se sochou Božského Srdce Páně, In: *Kronika MSKB – díl F1*.

Příloha č. 111 – Socha sv. Karla Boromejského na místě původní sochy Božského Srdce Páně u závěrové stěny levé boční lodě. Fotografie Ing. arch. Tomáš Šonovský.

Příloha č. 112 – Detail lavic vyhotovených v roce 1991 pro kapli podle návrhu Ing. Jana Blažka. Fotografie Ing. arch. Tomáš Šonovský.

Příloha č. 113 – Obětní stůl z kostela na Borové, ambon a svatostánek tvořící vybavení kaple po roce 1990. Fotografie Ing. arch. Tomáš Šonovský.

Příloha č. 114 – Obětní stůl. Fotografie Roman Polách.

Příloha č. 115 – Svatostánek s podstavcem. Fotografie Roman Polách.

Příloha č. 116 – Ambon. Fotografie Roman Polách.

Příloha č. 117 – Sedes. Fotografie Roman Polách.

Příloha č. 118 – Jeden ze dvou abaků na každé straně presbytáře. Fotografie Roman Polách.

Příloha č. 119 – Fotografie výkopů v podlaze kaple při vytváření nového systému odvětrávání v roce 2022. Fotografie archiv autora.

Příloha č. 120 – Detail podlahy s červenými a černými liniemi tvořícími čtverce s prvky křížků v křížení linií. Fotografie Václava Smejová.

Příloha č. 121 – Celek nového mobiliáře v presbytáři a před ním – obětní stůl, ambon, sedes, abaky, podstavec pod svatostánek. Fotografie Roman Polách.

Příloha č. 122 – Celek kaple s novými židlemi, podlahou, mobiliářem a osvětlením z dubna 2024. Fotografie Roman Polách.

Příloha č. 123 – Plakát s informacemi o realizaci I. etapy rekonstrukce kaple v bývalém klášteře sester boromejek. Fotografie archiv autora.

Příloha č. 124 – První strana deklaráce o vzájemném porozumění ze dne 4. listopadu 2023, uložena v archivu ŘKF Frýdlant n. O. Fotografie Václava Smejová.

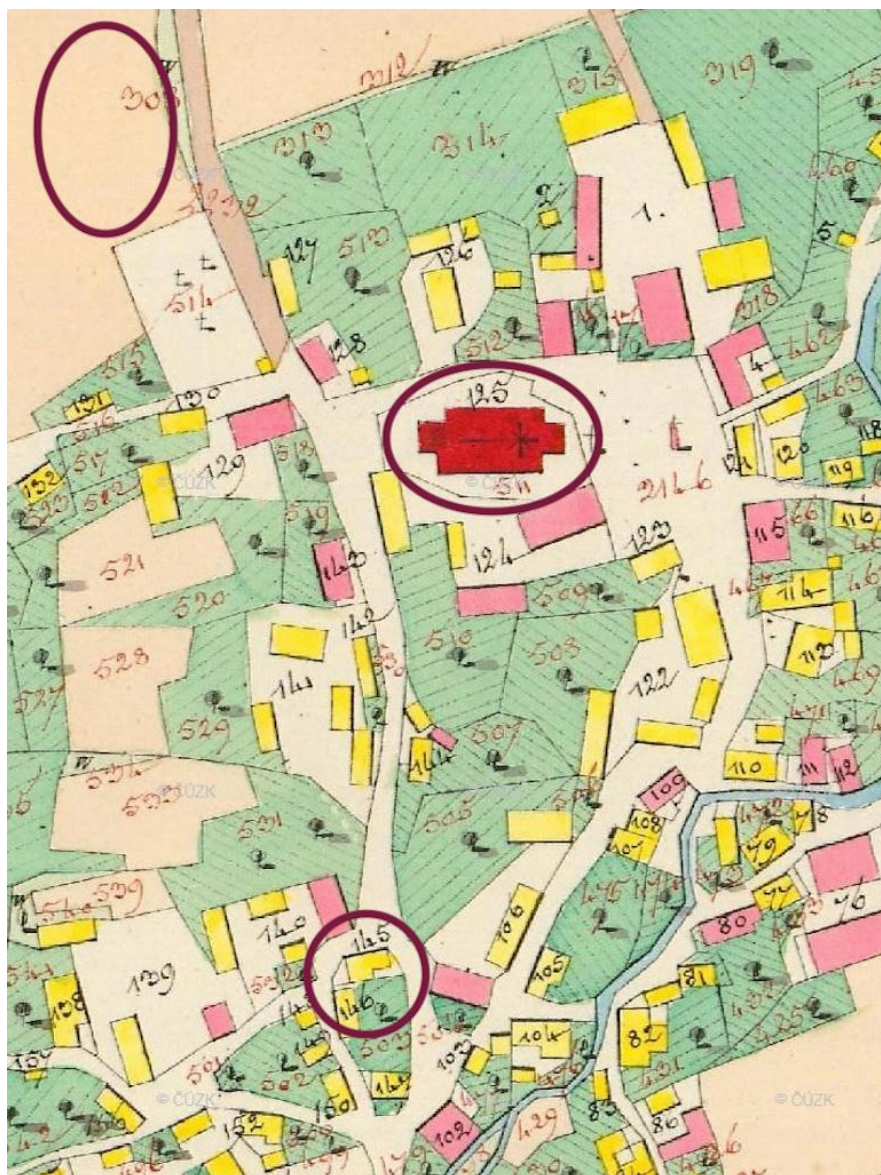
Příloha č. 125 – Druhá strana deklaráce o vzájemném porozumění ze dne 4. listopadu 2023, uložena v archivu ŘKF Frýdlant n. O. Fotografie Václava Smejová.

Příloha č. 126 – Plakátek ke komentovaným prohlídkám kaple ve Frýdlantu n. O. Fotografie Archiv autora.

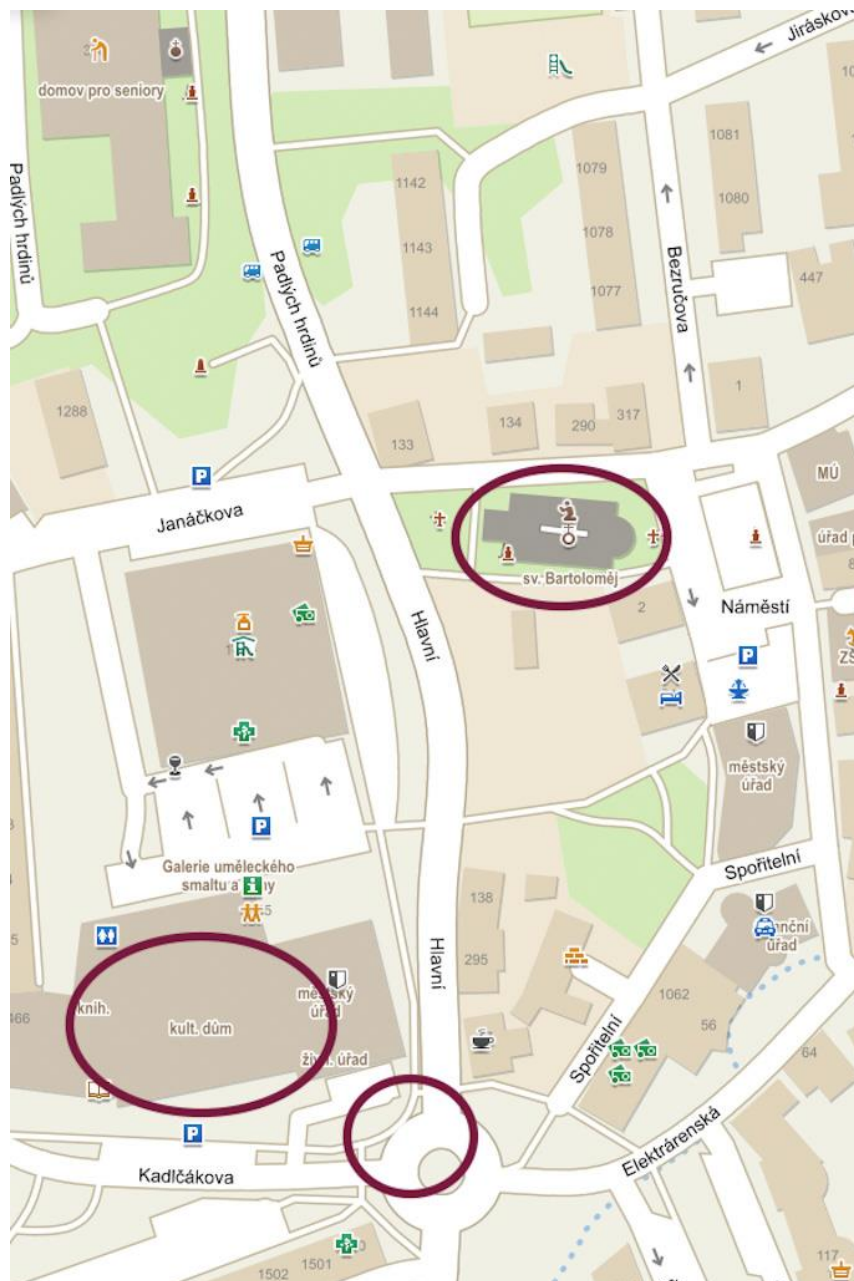
Příloha č. 127 – Foto plakát na modlitební večery v prostorách kaple. Fotografie Václava Smejová.

PŘÍLOHY

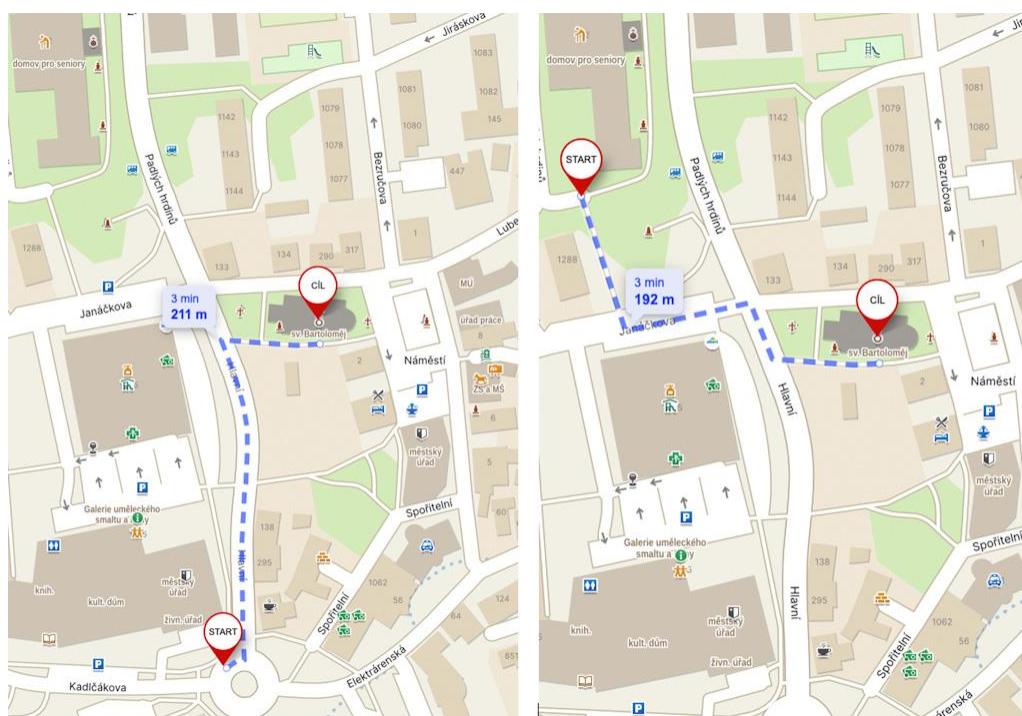
Příloha č. 1 - Mapa Stablního katastru s označenou polohou kostela, domu č. 145 („klášteríčka“) a budoucí parcely pro stavbu Bedřichova ústavu In: *Archivní mapy* – ČÚZK [online]. [cit.4.3.2023]. Dostupné z: https://ags.cuzk.cz/archiv/openmap.html?typ=ciom&idrastru=B2_a_6MS_632-1_3

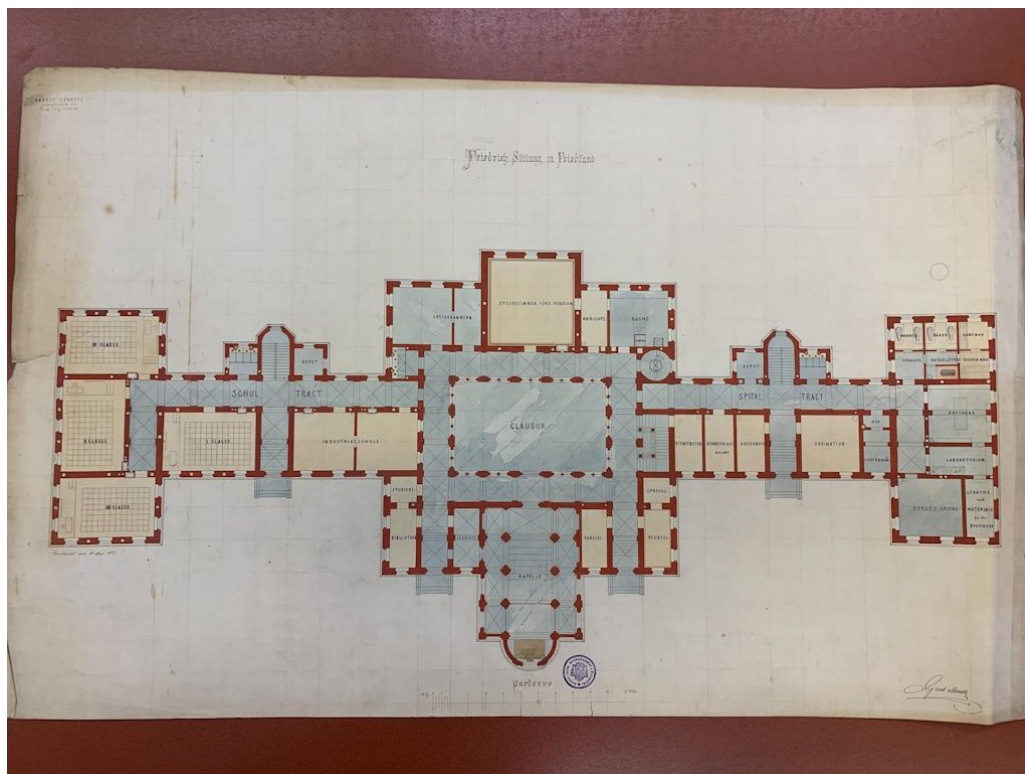
Příloha č. 2 – Současná mapa s označenou polohou kulturního domu, kostela a místa bývalého domu č. 145. In: *Mapy.cz* [online]. [cit. 4.3.2023] Dostupné z: <https://en.mapy.cz/zakladni?q=frýdlant%20nad%20ostravic%C3%AD&source=muni&id=4768&ds=2&x=18.3582207&y=49.5929829&z=18>

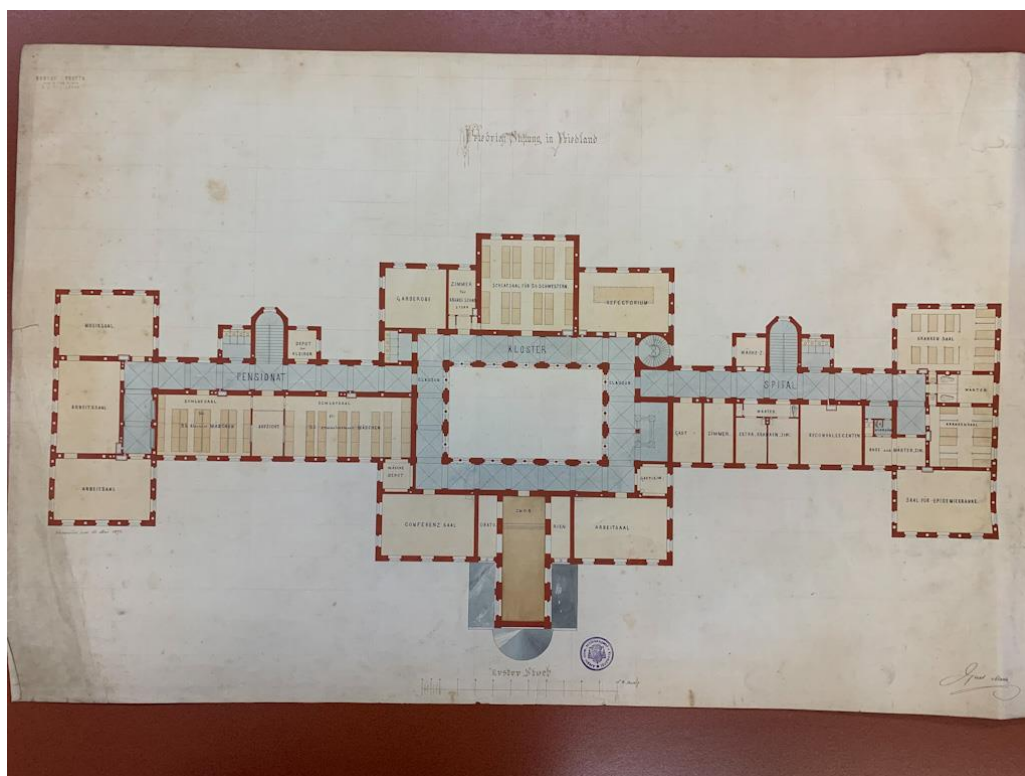
Příloha č. 3 – Současná mapa s označením délky pěší trasy do kostela od místa bývalého domu č. 145. a od později vybudovaného kláštera In: *Mapy.cz* [online]. [cit. 20.9.2023] Dostupné z: <https://mapy.cz/zakladni?planovani-trasy&rc=9qL0sxVFqcT6gb8&rs=stre&rs=base&ri=87047&ri=2080611&mrp=%7B%22c%22%3A132%7D&xc=%5B%5D&rwp=1%3B9qLBWxVFsMMxXrNIVNMiT&x=18.3582636&y=49.5932857&z=18> a <https://mapy.cz/zakladni?planovani-trasy&rc=9qKpLxVGcpgQuCG&rs=coor&rs=base&ri=&ri=2080611&mrp=%7B%22c%22%3A132%7D&xc=%5B%5D&rwp=1%3B9qKqBxVG1oP9FIRv6k6iMFOIJO&x=18.3579578&y=49.5935117&z=18>

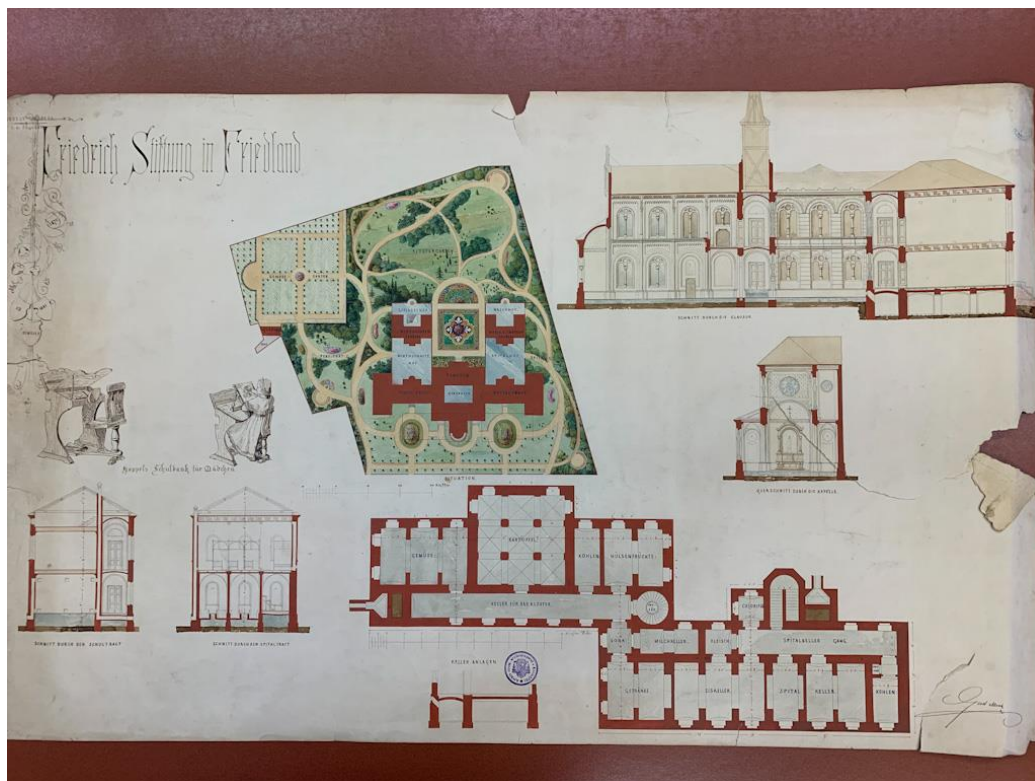
Příloha č. 4 – Nákres půdorysu přízemí klášterní budovy s kaplí od architekta Gustava Meretty, In: ZAOpO, ÚŘAS Kroměříž, sig. P25-28, inv. č. 54713

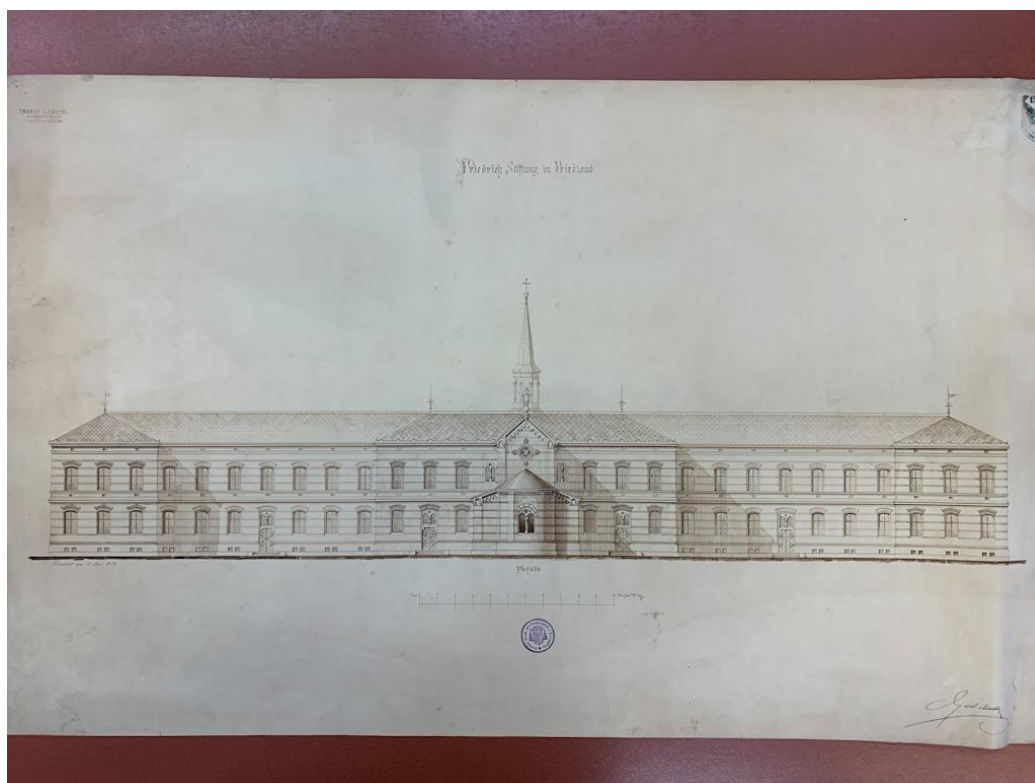
Příloha č. 5 – Nákres půdorysu prvního patra kláštera od Gustava Meretty, In: ZAOpO, ÚŘAS Kroměříž, sig. P25-28, inv. č. 54713

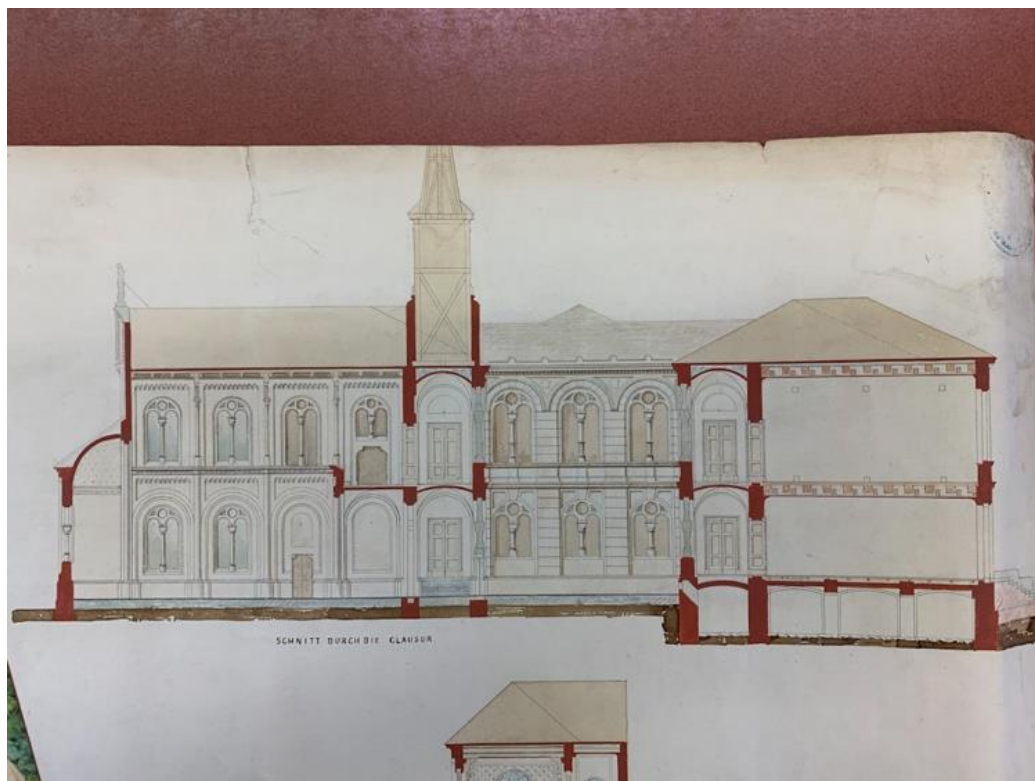
Příloha č. 6 – Nákres bočních průřezů a půdorysů kaple a klauzurní části kláštera s okolím, In: ZAOpo, ÚŘAS Kroměříž, sig. P25-28, inv. č. 54713

Příloha č. 7 – Nákres přední části kláštera od Gustava Meretty, In: ZAOpo, ÚŘAS Kroměříž, sig. P25-28, inv. č. 54713

Příloha č. 8 – Detail nákresu průřezu klášterní klauzurou z přílohy č. 6, In: ZAOpO, ÚŘAS Kroměříž, sig. P25-28, inv. č. 54713

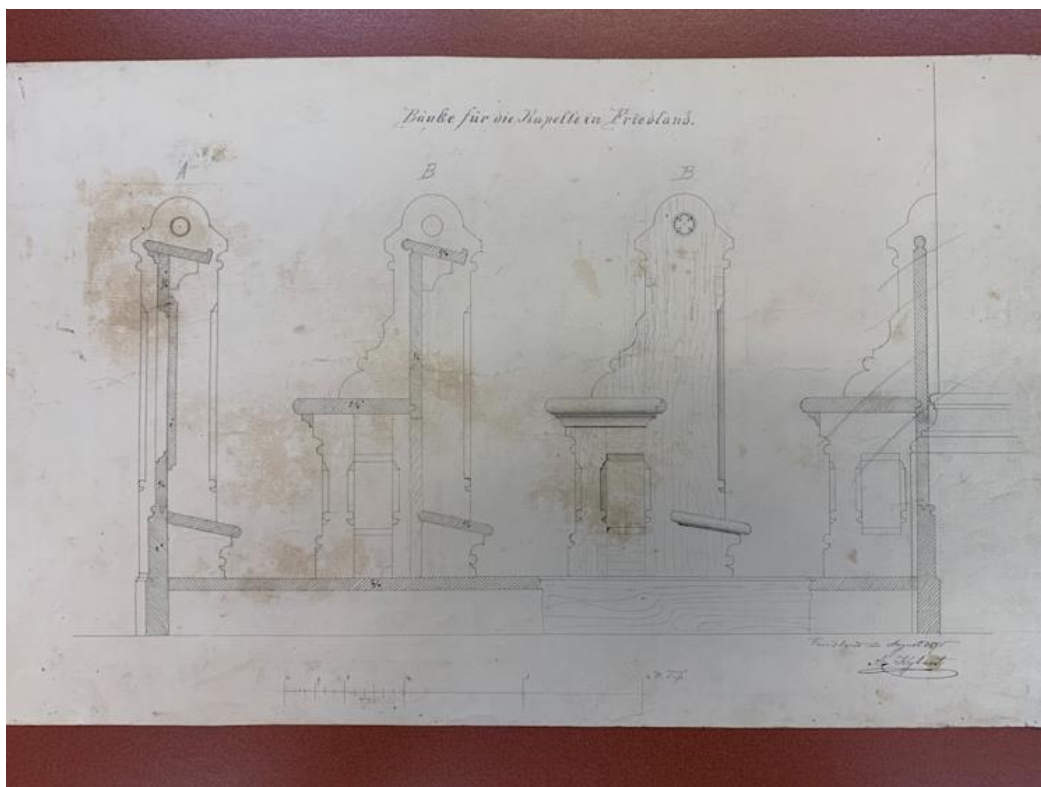
Příloha č. 9 – Detail nákresu průřezu klášterní kaplí z přílohy č. 6, In: ZAOpO, ÚŘAS Kroměříž, sig. P25-28, inv. č. 54713

Příloha č. 10 – Nákres vchodu do kaple z chodby v přízemí klášterního komplexu s podpisem Antonína Kybasta, In: ZAOpO, ÚŘAS Kroměříž, inv. č. 54720

Příloha č. 11 – Boční náhled lavic do prostor kaple v klášteře – autor Antonín Kybast, In: ZAOpO, ÚŘAS Kroměříž, inv. č. 54720

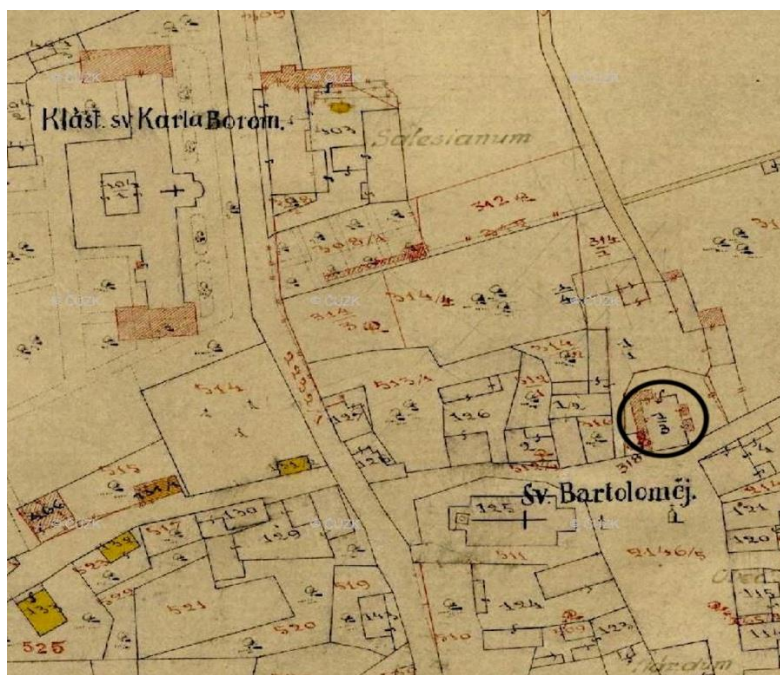

Příloha č. 12 – Prostorná chodba v klášterní budově kolem r. 1900 In: MARŠÁLEK, Petr a David PINDUR. *Frydlant nad Ostravicí: pohledy do minulosti*. Třinec: Wart, 2017, s. 30

Příloha č. 13 – Evidenční katastrální mapy 1 z let 1885-1900 s označenou polohou domu č. 317, In: *Archivní mapy – ČÚZK* [online]. [cit.5.9.2023]. Dostupné z:

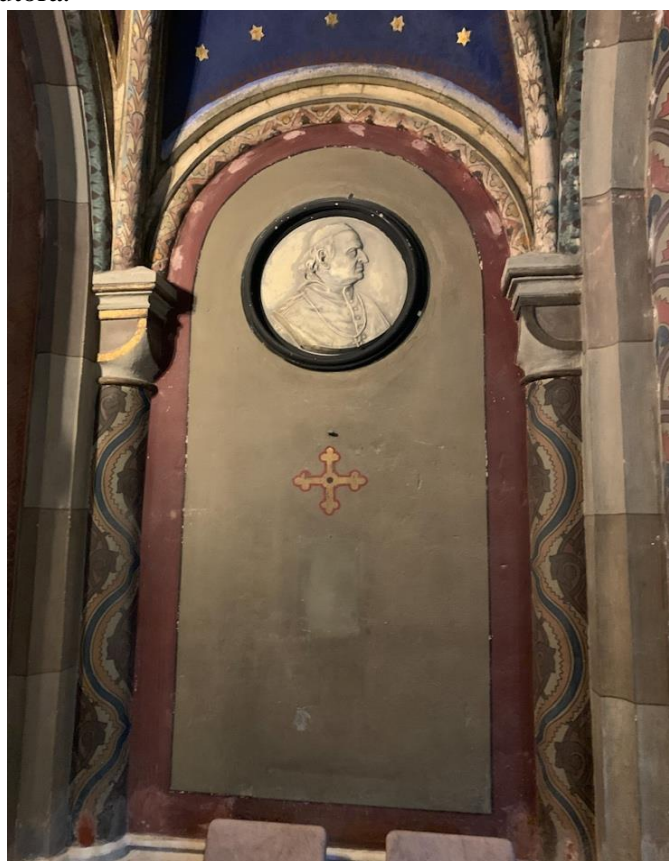
https://ags.cuzk.cz/archiv/openmap.html?typ=kmevidm&idrastru=B2_a_14MS_632-1A_03b

Příloha č. 14 – Evidenční katastrální mapy 1 z let 1885-1900 s označením zakoupené budovy ústavu. Později byl připsán název „Seselianum“, In: *Archivní mapy* – ČÚZK [online]. [cit.7.9.2023]. Dostupné z: https://ags.cuzk.cz/archiv/openmap.html?typ=kmevidm&idrastru=B2_a_14MS_632-1A_03b

Příloha č. 15 – Vyobrazení zakladatele Bedřichova ústavu arcibiskupa Fürstenberga po levé straně od vchodu do kaple Neposkvrněného početí Panny Marie. Fotografie archiv autora.

Příloha č. 16 – Vyobrazení arcibiskupa F. Saleského Bauera po pravé straně od vchodu do kaple. Zakoupil pro klášter budovu hotelu Kybast a pomohl vybudovat Selesianum. Fotografie archiv autora.

Příloha č. 17 – Fotografie Bedřichova ústavu kolem roku 1915 stále s jedním patrem a přístavbami realizovanými během působení olomouckého arcibiskupa Františka Saleského Bauera, In: *Kronika MSKB – díl F1*.

Příloha č. 18 – Fotografie vrchního stavitele Adolfa Vysloužila a dalších stavitelů stojících v druhém patře pod střechou zvednutou do výšky čtyři metry, In: *Kronika MSKB – díl F5*

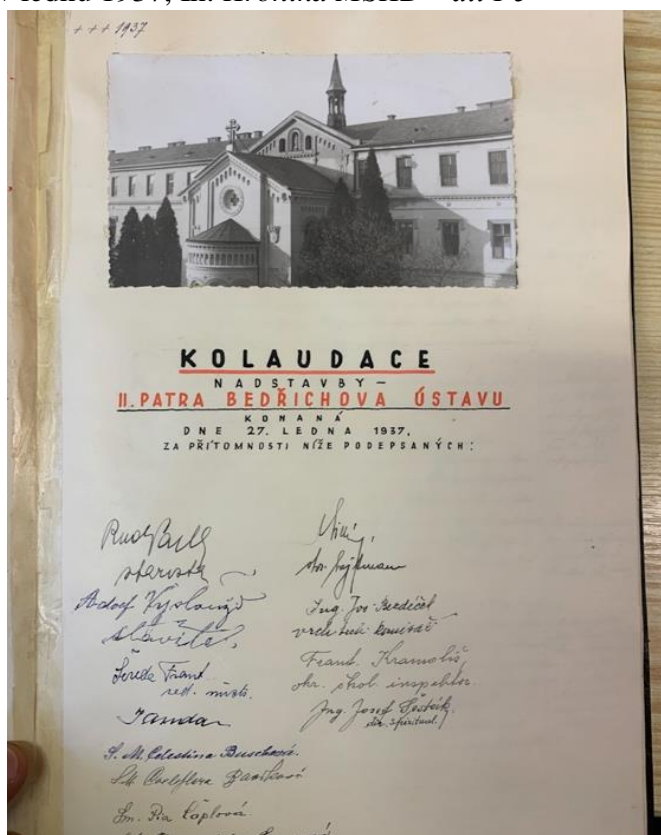
Příloha č. 19 – Fotografie ze dne 5. srpna 1936. 132 dělníků podle kroniky sester boromejek před budovami kláštera. Za dělníky lze vidět již nové zdivo druhého patra a dřevěné lešení, In: *Kronika MSKB – díl F5*

Příloha č. 20 – Detail fotografie výklenku se sochou Panny Marie. Fotografie archiv města Frýdlantu n. O.

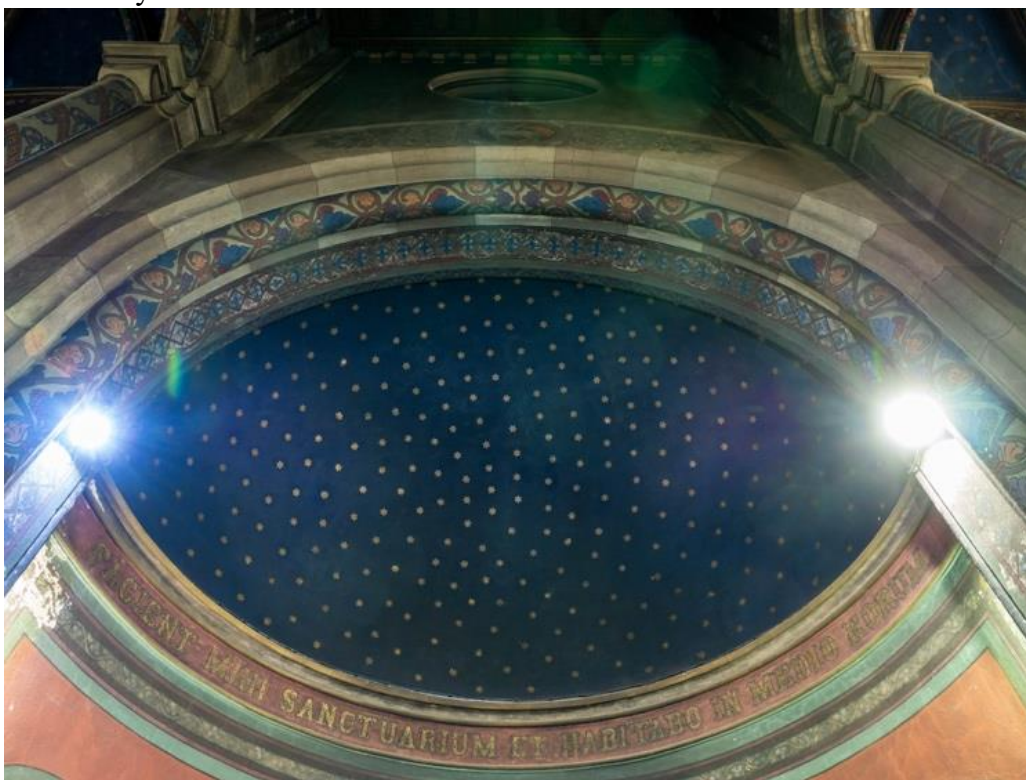
Příloha č. 21 – Zápis s podpisy všech přítomných na kolaudaci druhého patra Bedřichova ústavu v lednu 1937, In: *Kronika MSKB – díl F5*

Příloha č. 22 – Detail fotografie vítězného oblouku s vyobrazením vítězného beránka. Fotografie Roman Polách.³⁵⁴

Příloha č. 23 – Detail klenutí apsidy s latinským nápisem. Fotografie Ing. arch. Tomáš Šonovský.³⁵⁵

³⁵⁴ Fotografie Romana Polácha pocházejí z roku 2023-24.

³⁵⁵ Fotografie od Ing. arch. Tomáše Šonovského byly pořízeny v roce 2021 speciálním laserovým fotoaparátem.

Příloha č. 24 – Pohled na celek vitrážových oken v presbytáři. Fotografie Ing. arch. Tomáš Šonovský.

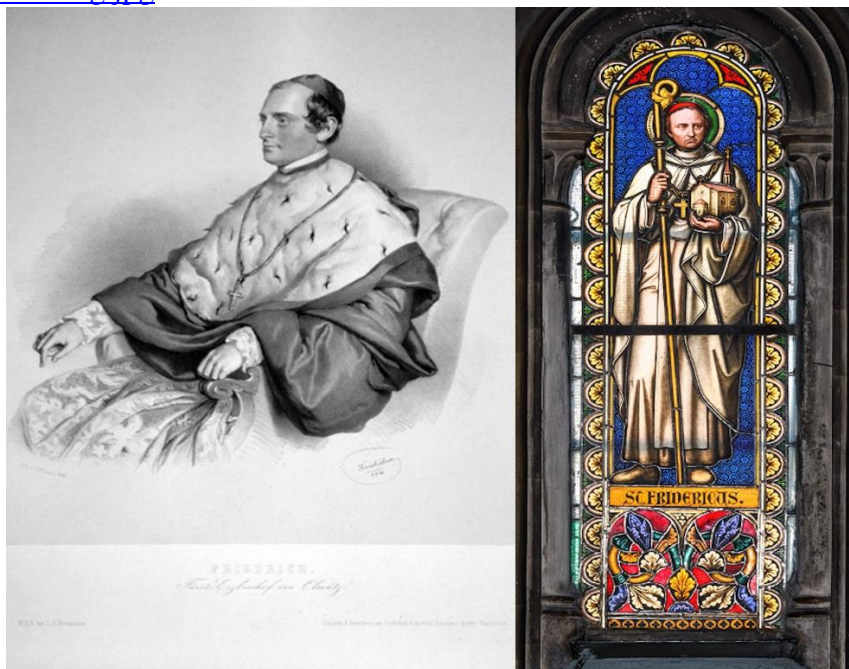
Příloha č. 25 – Vitráž sv. Metoděje. Fotografie Archiv města Frýdlantu n. O.

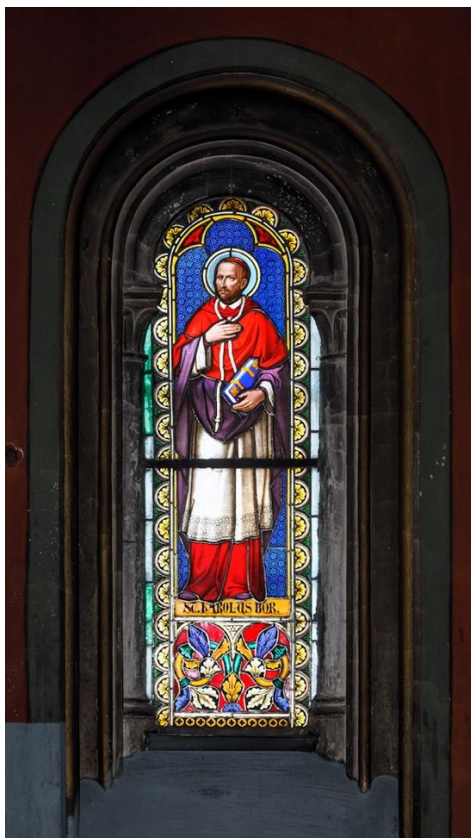
O. **Příloha č. 26** – Vitráž sv. Bedřicha, opata. Fotografie archiv města Frýdlantu n.

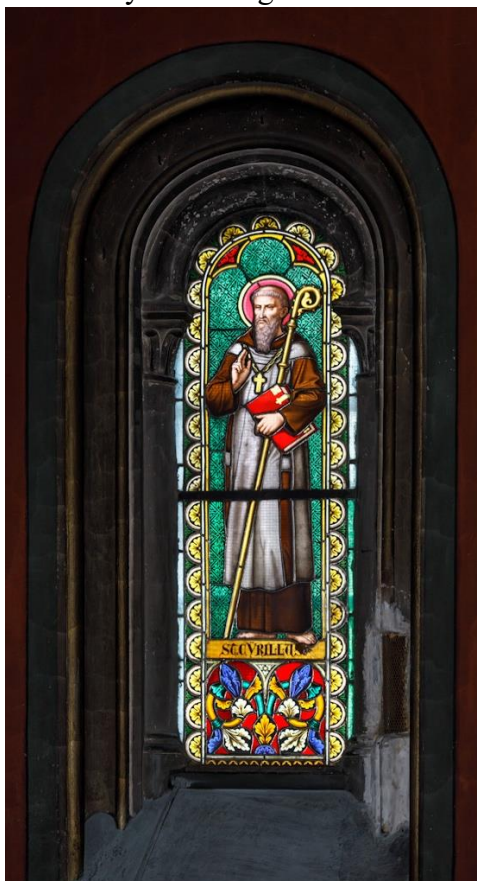
Příloha č. 27 – Bedřich z Fürstenberga vyobrazení – koláž (skutečná podoba na litografii z roku 1854 a vitráž v kapli). In: *Česká Wikipedie* [online]. [cit.11.4.2024]. Dostupné z: https://cs.wikipedia.org/wiki/Bedřich_z_Fürstenberka#/media/Soubor:Friedrich_Egon_von_Fuerstenberg.jpg

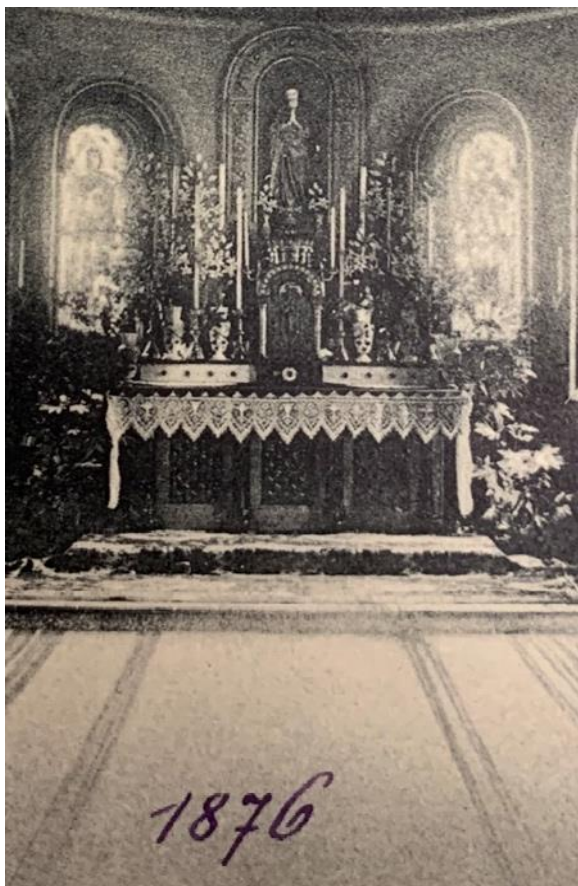
Příloha č. 28 – Vitráž sv. Karla Boromejského. Fotografie Archiv města Frýdlantu n. O.

Příloha č. 29 – Vitráž sv. Cyrila. Fotografie archiv města Frýdlantu n. O.

Příloha č. 30 – Detail hlavního oltáře na pohlednici z roku 1876, In: *Kronika MSKB – díl F2*.

Příloha č. 31 – Původní oltářní menza již mimo její dřívější umístění. Fotografie TOMÁŠ SKALÍK ATELIÉR s.r.o.

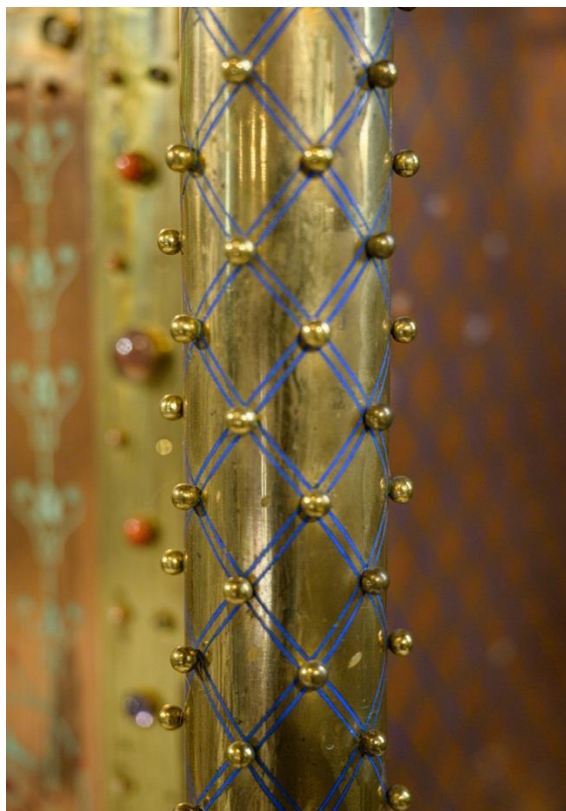
Příloha č. 32 – Detail svatostánku umístěného na oltární menze. Fotografie z roku 1876, In: *Kronika MSKB – díl F1*.

Příloha č. 33 – Zdobení kříž na vrcholu svatostánku. Fotografie Roman Polách.

Příloha č. 34 – Detail zdobného sloupku svatostánku. Fotografie Roman Polách.

Příloha č. 35 – Detail korpusu Krista umístěného na dvířkách svatostánku. Fotografie z roku 1876, In: *Kronika MSKB – díl F1*.

Příloha č. 36 – Nápis „*Es ist voll bracht.*“ na spodní části dvířek svatostánku. Fotografie Roman Polách.

Příloha č. 37 – Detail znaku arcibiskupa Bedřicha Fürstenberga v emailu na spodní části svatostánku. Fotografie Roman Polách.

Příloha č. 38 – Detail konzolí ve tvaru andělů u výklenku nad svatostánkem.
Fotografie Jan Škraňka.

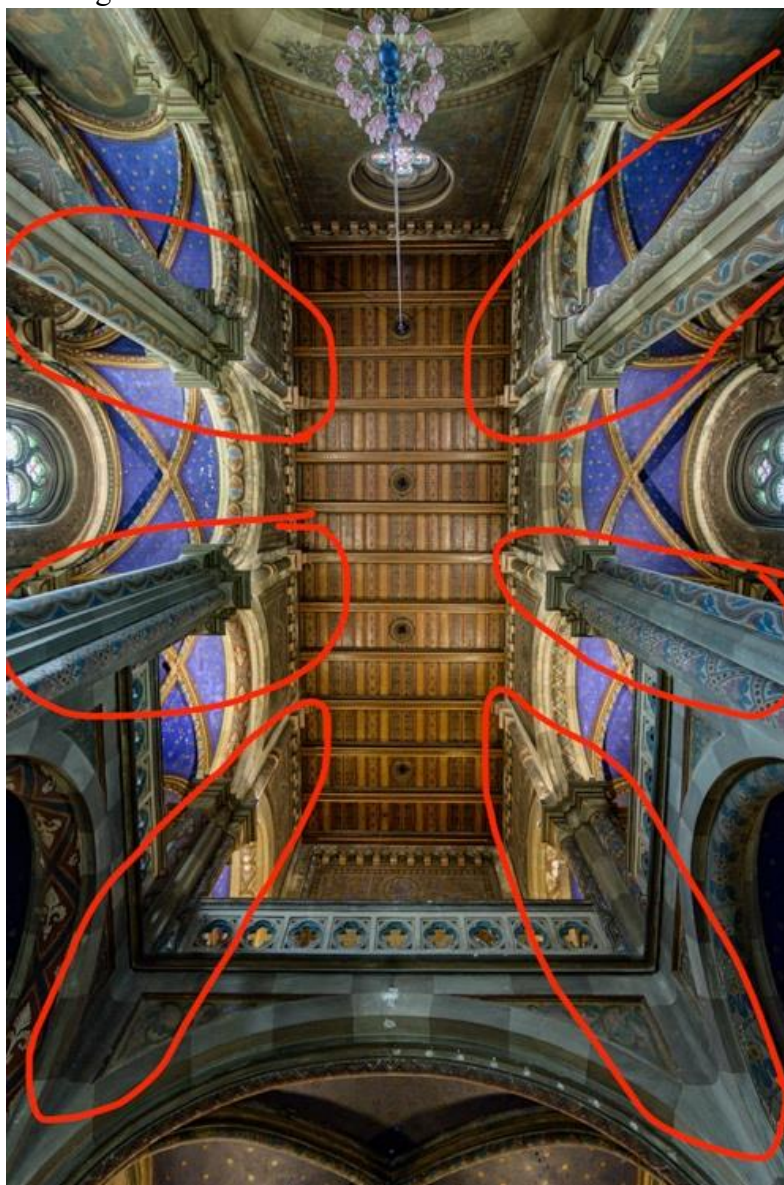
Příloha č. 39 – Detail sochy Neposkvrněné Královny nebes ve výklenku.
Fotografie, In: *Kronika MSKB – díl F1*.

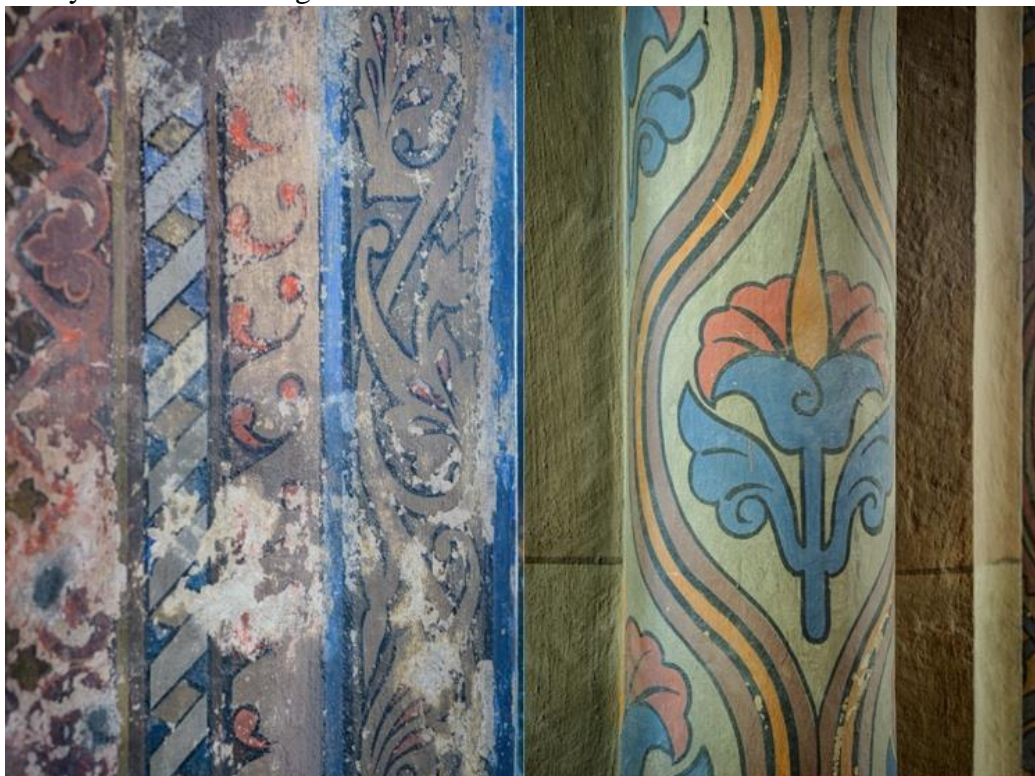
Příloha č. 40 – Trojí různé upravení fotografie sochy Panny Marie do barevné formy v online platformě palette.fm., Dostupné z: <https://palette.fm>

Příloha č. 41 – Zvýraznění šesti sdužených pilířů oddělujících od sebe hlavní loď a boční loď. Fotografie Roman Polách.

Příloha č. 42 – Detail výmalby kaple s geometrickými a rostlinnými motivy s černou obrysovou linií. Fotografie Roman Polách.

Příloha č. 43 – Doklad o autorovi výmalby kaple a o datu dokončení. Informace o staviteli kaple. Fotografie archiv města Frýdlantu n. O.

Příloha č. 44 – Detaily užití tvaru pseudogotického čtyřlístku v prostorách kaple.
Fotografie Roman Polách.

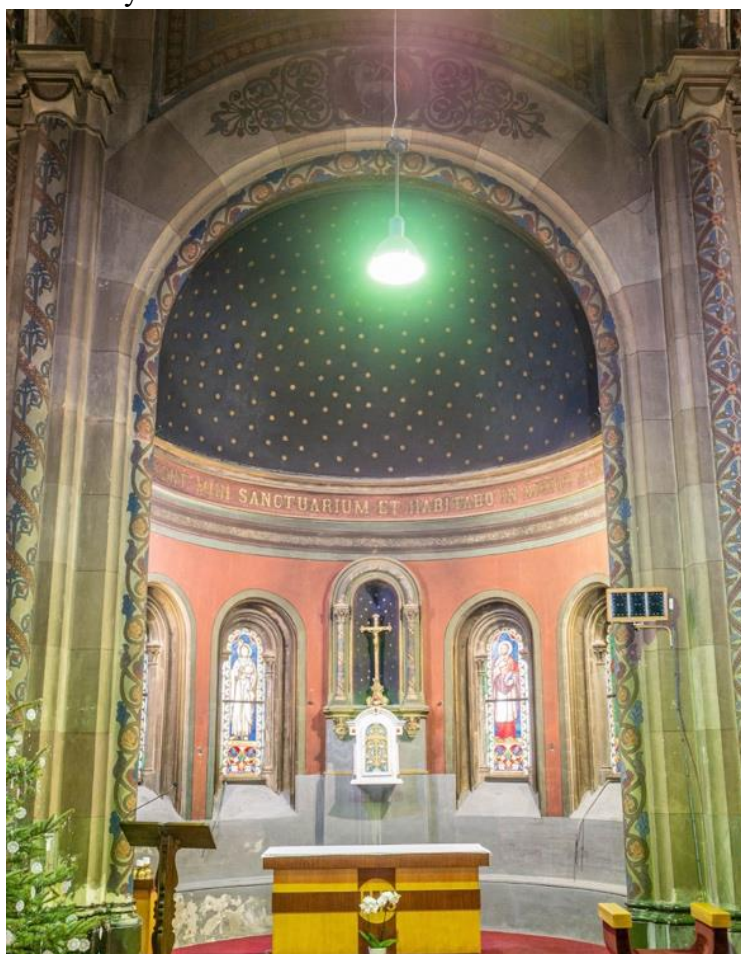
Příloha č. 45 – Návrh půdorysu kaple s geometrickým uspořádáním dlaždic do čtverců vytvořený A. Kybastem, In: ZAOpO, ÚRAS Kroměříž, inv. č. 54720

Příloha č. 46 – Detail podlahy v kapli tvořené dvojbarevnými dlaždicemi.
Fotografie Ing. arch. Tomáš Šonovský

Příloha č. 47 – Vítězný oblouk s viditelnou imitací dvoubarevného kvádrování.
Ing. arch. Tomáš Šonovský.

Příloha č. 48 – Detail imitace dvoubarevného kvádrování v místě ohybu u oblouku pod emporou. Fotografie Ing. arch. Tomáš Šonovský.

Příloha č. 49 – Pseudogotické vitrážové okno ve tvaru čtyřlístku. Fotografie Roman Polách.

Příloha č. 50 – Detail trámového stropu nad hlavní lodí kaple. Fotografie Ing. arch. Tomáš Šonovský.

Příloha č. 51 – Strop kostela sv. Floriána v Bochoři. Fotografie archiv autora.

Příloha č. 52 – Obloučkový vlys u stropu kaple nad prostorem empory. Fotografie Ing. arch. Tomáš Šonovský.

Příloha č. 53 – Detail vrchní podpory spojené se spodní podporou. Fotografie Ing. arch. Tomáš Šonovský.

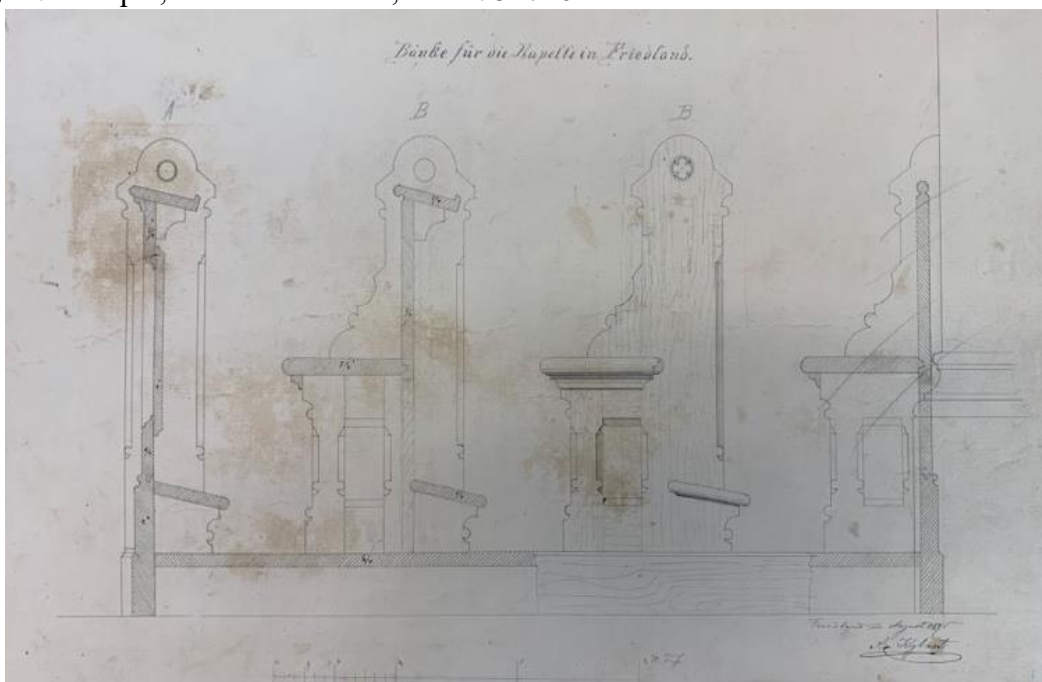
Příloha č. 54 – Detail spodního soklu lemující stěny kaple a spodní části všech šesti sdružených pilířů. Fotografie Ing. arch. Tomáš Šonovský.

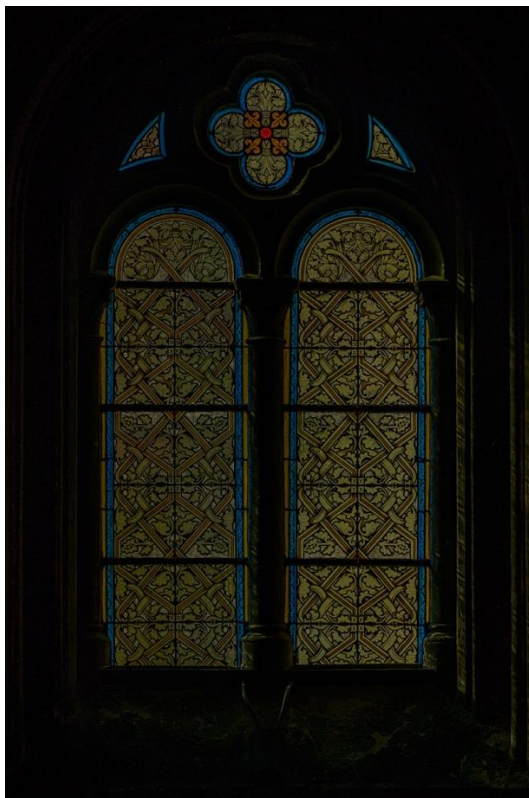
Příloha č. 55 – Detail malby bočních stěn hlavní lodi v místě druhého patra. Fotografie Ing. arch. Tomáš Šonovský.

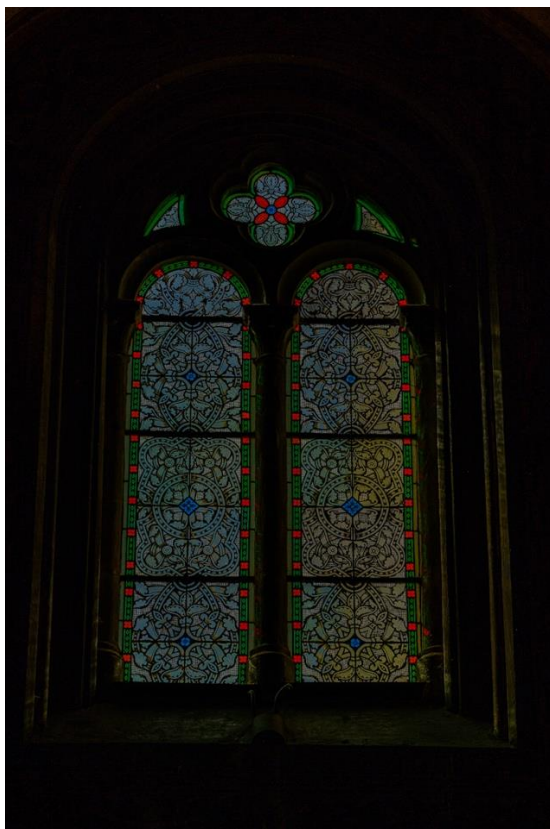
Příloha č. 56 – Nákres lavic pod oratoř kaple od A. Kybasta vytvořený v srpnu 1875, In: ZAOpO, ÚŘAS Kroměříž, inv. č. 54720

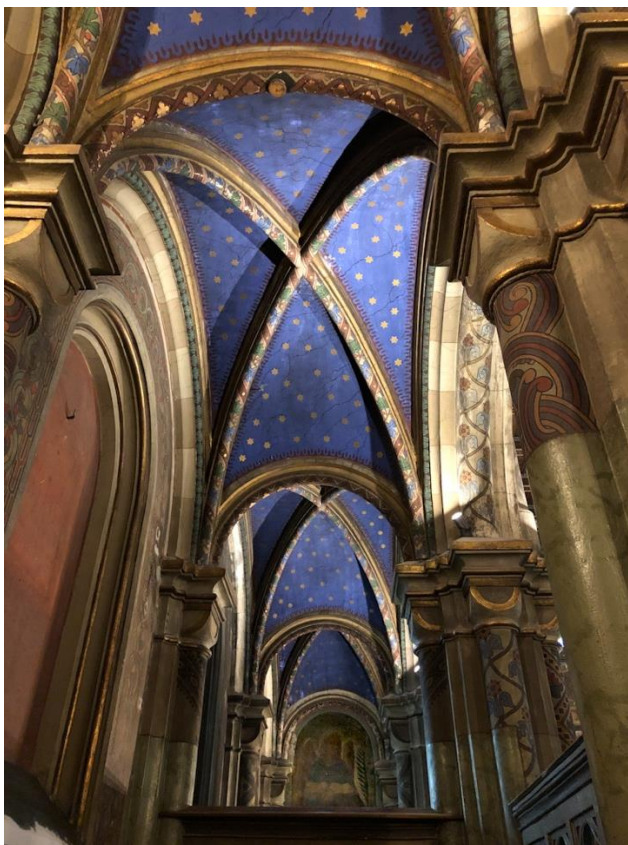
Příloha č. 57 – Sdružené románské okno s vitrážemi v přízemí kaple. Fotografie Roman Polách.

Příloha č. 58 – Sdružené románské okno s vitrážemi v prvním patře kaple. Fotografie Roman Polách.

Příloha č. 59 – Křížové klenby jako hvězdné nebe v místě prvního patra boční lodě. Fotografie Jan Škraňka.

Příloha č. 60 – Detail sochy Božského Srdce Páně, In: *Kronika MSKB – díl F1*.

Příloha č. 61 – Socha Božského srdce Páně z kostela sv. Floriána v Bochoři s detailem značky dílny Mayer z Mnichov, která je na podstavci. Fotografie archiv autora.

Příloha č. 62 – Malba znaku olomouckého arcibiskupa Fürstenberga. Fotografie Roman Polách.

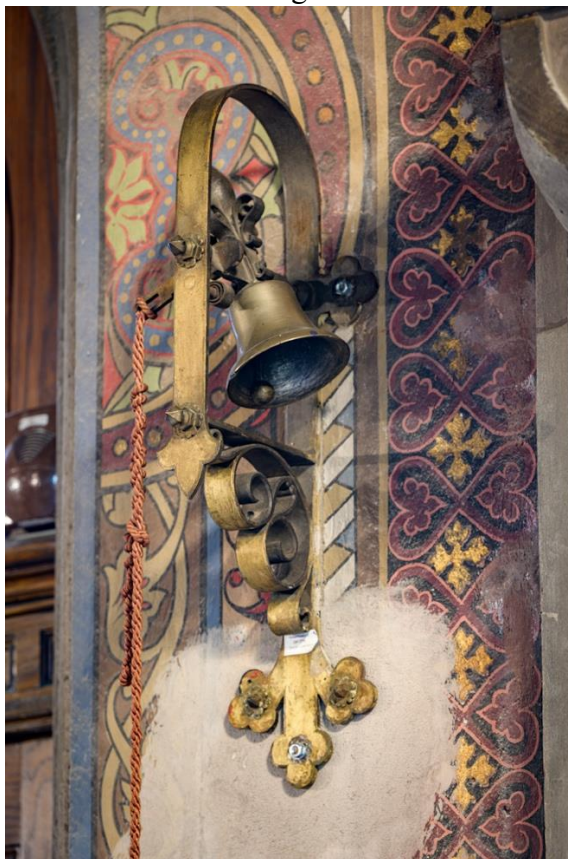
Příloha č. 63 – Malba archanděla Gabriela na závěrové stěně vlevo. Fotografie Roman Polách.

Příloha č. 64 – Ústupkový portál s dveřmi do sakristie a zdobenou malbou. Fotografie Ing. arch. Tomáš Šonovský.

Příloha č. 65 – Zvonek u sakristie. Fotografie Roman Polách.

Příloha č. 66 – Detail fotografie sochy svatého Josefa, In: *Kronika MSKB – díl F1*.

Příloha č. 67 – Malba erbu rodu Fürstenbergů. Fotografie Roman Polách.

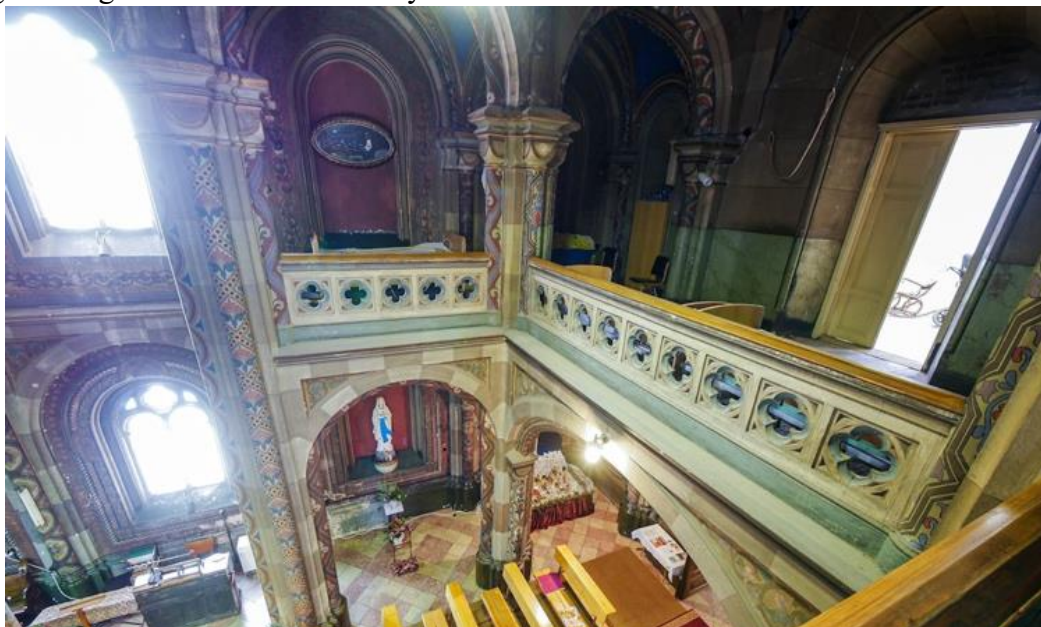
Příloha č. 68 – Malba archanděla Michaela na závěrové stěně vpravo. Fotografie Roman Polách.

Příloha č. 69 – Detail fotografie se sochou Panny Marie ve výklenku pravé boční lodě, In: *Kronika MSKB – díl F1*.

Příloha č. 70 – Hlavní empora a empora klenoucí se nad pravou boční lodí. Fotografie Ing. arch. Tomáš Šonovský.

Příloha č. 71 – Soška Pražského Jezulátka v části levé boční empory, In: *Kronika MSKB – díl F1*.

Příloha č. 72 – Detail motivů na jednom z klenutí na stěně boční empory. Fotografie Ing. arch. Tomáš Šonovský.

Příloha č. 73 – Detail stěny u vchodu na emporu s nízkým zeleným soklem přecházejícím ve světle zelenou výmalbu. Fotografie Ing. arch. Tomáš Šonovský.

Příloha č. 74 – Detail zábradlí empory. Fotografie Ing. arch. Tomáš Šonovský.

Příloha č. 75 – Detail spuštěného provazu směřujícího ke zvonu ve věžičce kaple. Fotografie Ing. arch. Tomáš Šonovský.

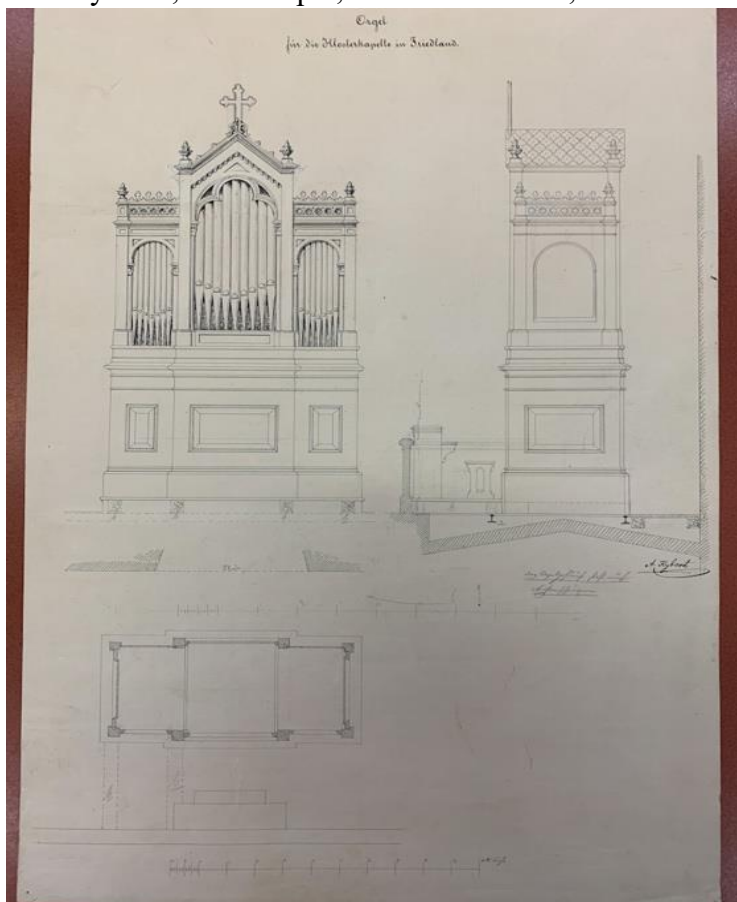
Příloha č. 76 – Vstupy na emporu kaple z klášterní chodby v prvním patře.
Fotografie Ing. Jan Blažek.

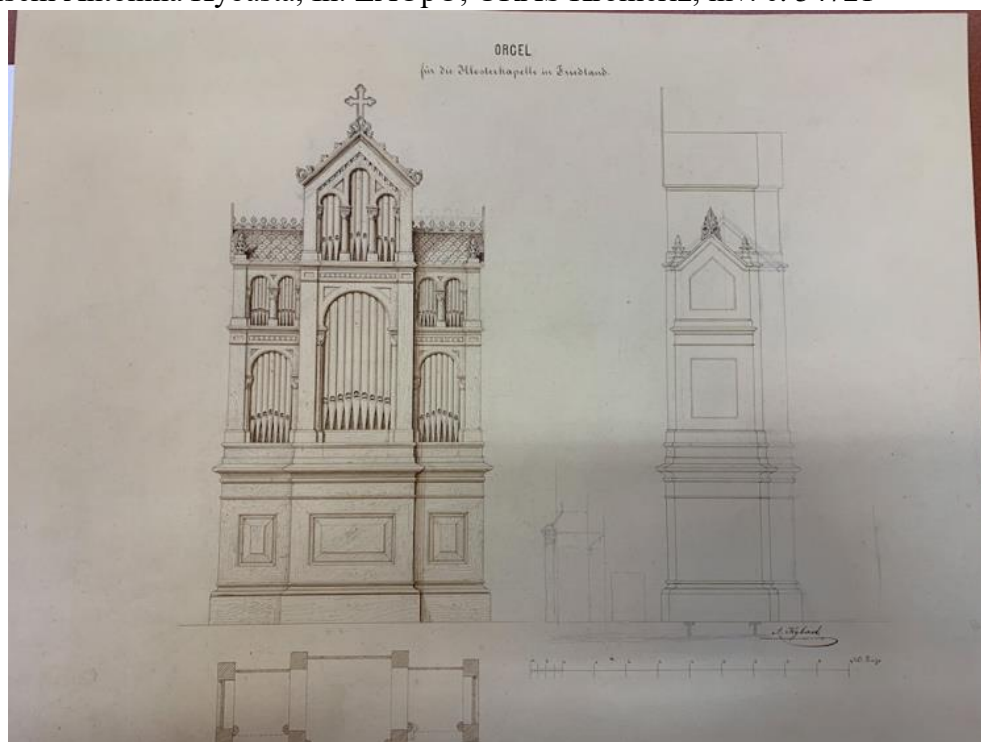
Příloha č. 77 – Fotografie lavice, která byla umístěna v prostoru pod emporou.
Fotografie Václava Smejová.

Příloha č. 78 – Nákres návrhu varhanního prospektu do kaple kláštera boremejek s podpisem Antonína Kybasta, In: ZAOpO, ÚŘAS Kroměříž, inv. č. 54721

Příloha č. 79 – Další návrh varhanního prospektu do kaple kláštera boremejek s podpisem Antonína Kybasta, In: ZAOpO, ÚŘAS Kroměříž, inv. č. 54721

Příloha č. 80 – Třetí návrh varhanního prospektu do kaple kláštera boremejek,
In: ZAOpO, ÚŘAS Kroměříž, inv. č. 54721

Příloha č. 81 – Čtvrtý návrh varhanního prospektu do kaple kláštera boremejek
s podpisem Antonína Kybasta, který byl nakonec vybrán a realizován In: ZAOpO,
ÚŘAS Kroměříž, inv. č. 54721

Příloha č. 82 – Klaviatura varhan se jménem jejich autora. Fotografie Mgr. Roman Macura.

Příloha č. 83 – Varhany převezené z klášterní kaple v současnosti umístěné v kapli v Hodoňovicích. Fotografie Mgr. Roman Macura.

Příloha č. 84 – Pohled na vnitřní část vstupu do kaple. Fotografie Ing. arch. Tomáš Šonovský.

Příloha č. 85 – Ústupkový portál s dveřmi do kaple. Fotografie Roman Polách.

Příloha č. 86 – Detail střední části dveří s vyřezávanými prvky. Fotografie Roman Polách.

Příloha č. 87 – Tympanon s nápisem *Laudate Dominum*. Fotografie Roman Polách.

Příloha č. 88 – Kropenka. Fotografie Roman Polách.

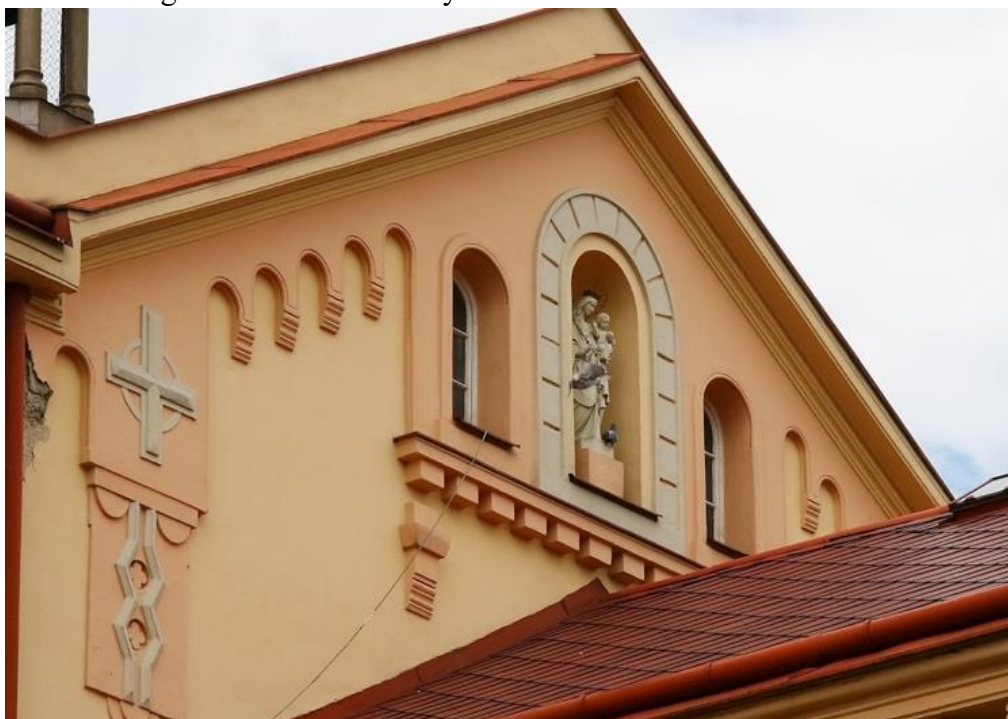
Příloha č. 89 – Fotografie detailu střechy klášterní kaple nad loděmi a apsidou,
In: *Kronika MSKB – díl F1.*

Příloha č. 90 – Věžička se zvonem. Fotografie archiv města Frýdlantu n. O.

Příloha č. 91 – Detail štítové stěny v druhém patře budovy nad kaplí se sochou Panny Marie. Fotografie archiv města Frýdlantu n. O.

Příloha č. 92 – Fotografie původního olemování kulatého románského okna, In: *Kronika MSKB – díl F1*.

Příloha č. 93 – Detail vrchní části štítové stěny. Fotografie archiv města Frýdlantu n. O.

Příloha č. 94 – Detail fotografie krakorců v rohové části štítové a boční stěny.
Fotografie archiv města Frýdlantu n. O.

Příloha č. 95 – Fotografie s erby arcibiskupa Fürstenberga a jeho rodu na fasádě štítové stěny kaple, In: *Kronika MSKB – díl F1*.

Příloha č. 96 – Erb arcibiskupa Bedřicha Fürstenberga. Fotografie Roman Polách.

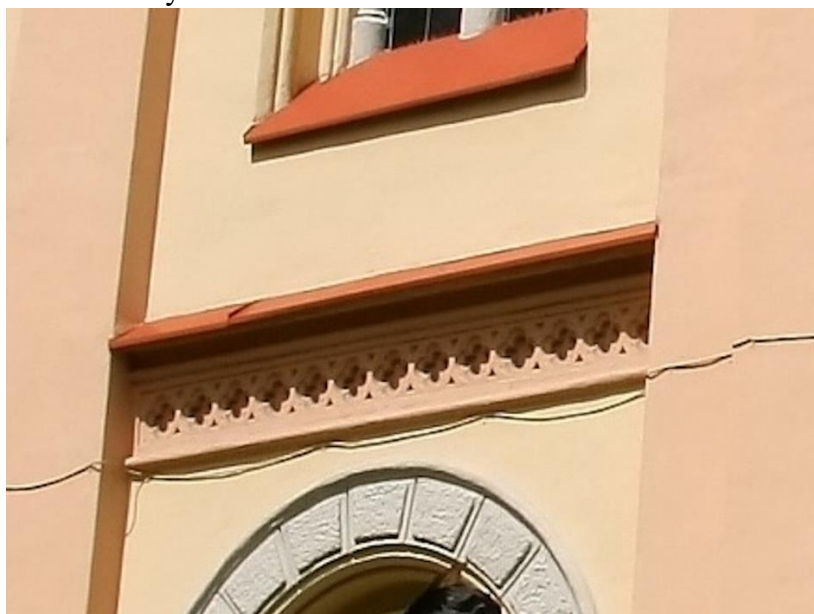
Příloha č. 97 – Erb rodu Fürstenbergů. Fotografie Roman Polach.

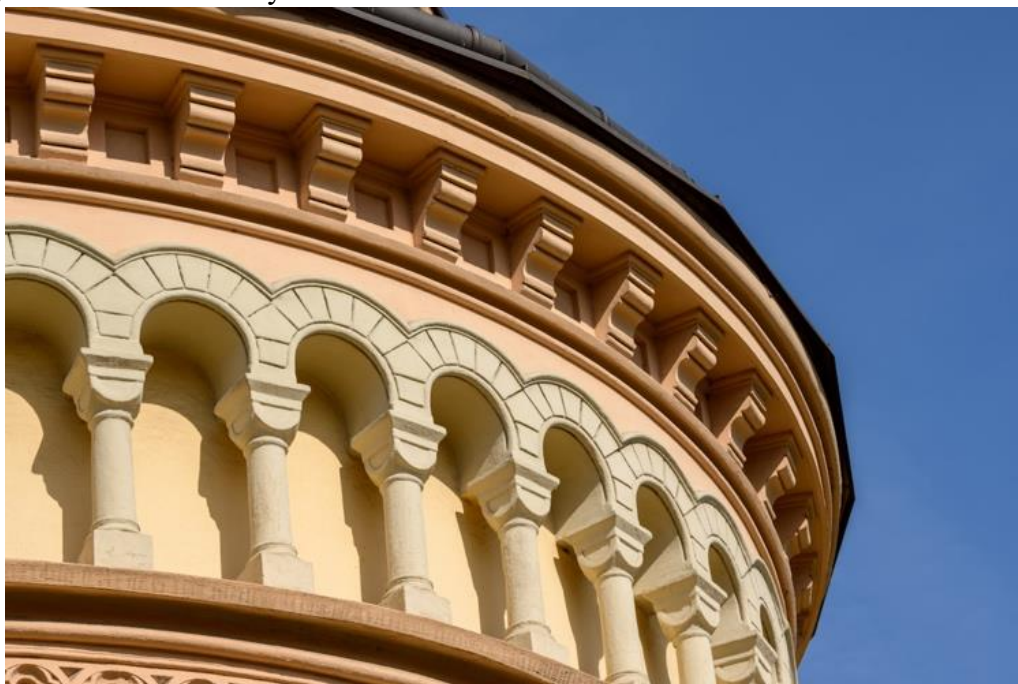
Příloha č. 98 – Boční vnější stěna kaple. Fotografie archiv města Frýdlantu n. O.

Příloha č. 99 – Detail patrové římsy s motivy pseudogotických čtyřlístů. Fotografie archiv města Frýdlantu n. O.

Příloha č. 100 – Detail římsy a zdobených sloupků na vnější části apsidy.
Fotografie archiv města Frýdlantu n. O.

Příloha č. 101 – Vnější část apsidy. Fotografie archiv města Frýdlantu n. O.

Příloha č. 104 – Listina o vysvěcení kaple. Fotografie Roman Polách.

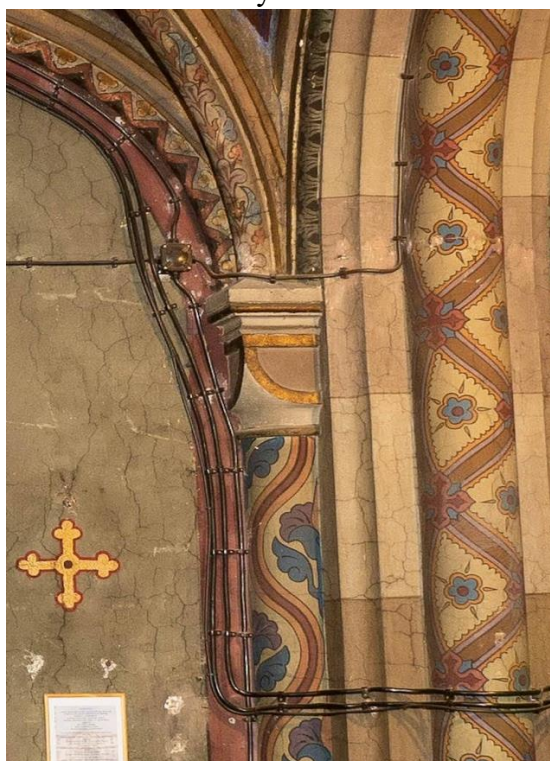
Příloha č. 105 – Místo, kde je dnes umístěna listina o vysvěcení kaple. Fotografie Roman Polách.

Příloha č. 106 – Pohlednice s fotografií kaple z roku 1876, In: *Kronika MSKB* – díl F2.

Příloha č. 107 – Detail fotografie kabelů osvětlení v kapli vedoucí po jejím zdivu. Fotografie Ing. arch. Tomáš Šonovský.

Příloha č. 108 – Fotografie kaple s lipovými lavicemi v hlavní lodi z roku 1926,
In: *Kronika MSKB – díl F2*.

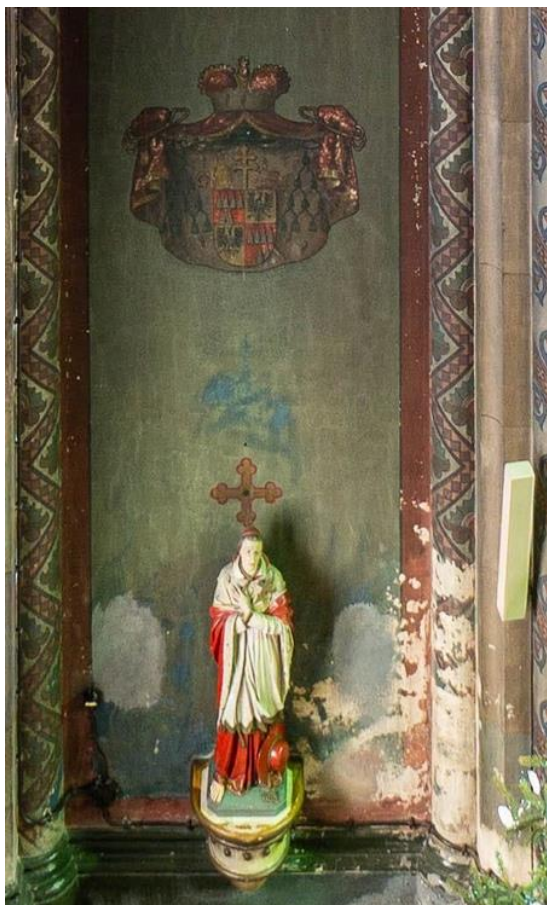
Příloha č. 109 – Fotografie kaple z r. 1969, na které vidíme nový rozhlas a také umístěný ambon, In: *Kronika MSKB – díl F1*.

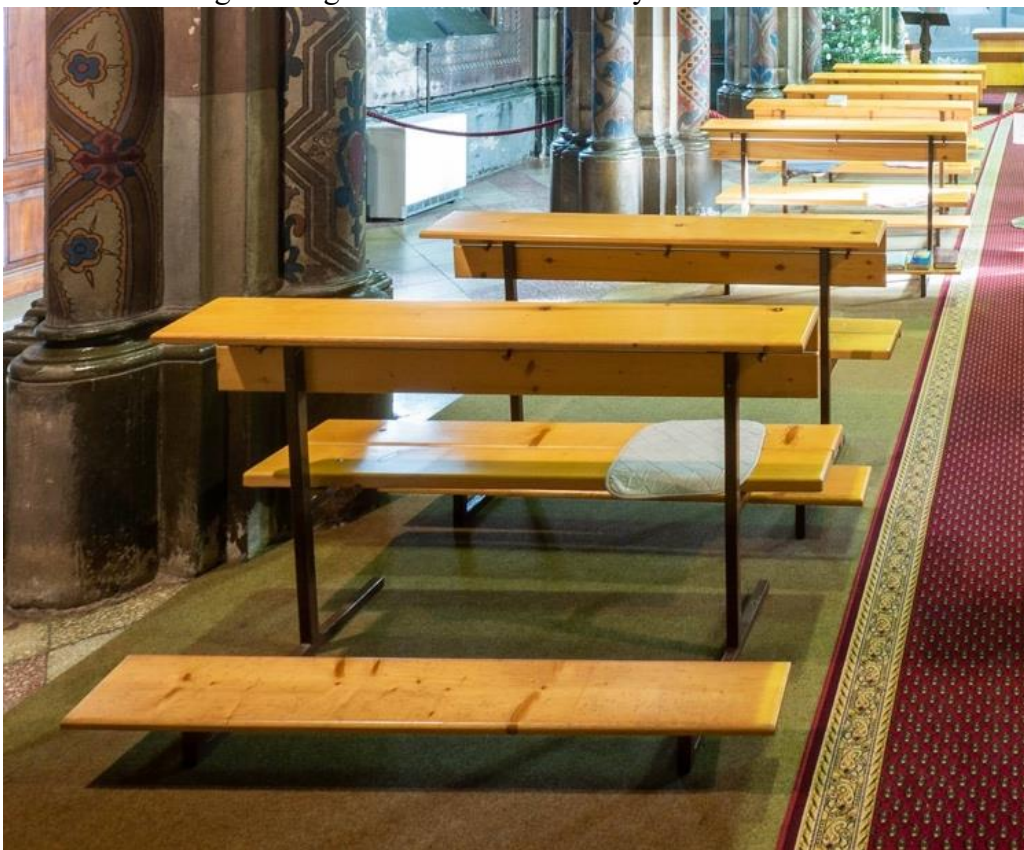
Příloha č. 110 – Fotografie kaple z r. 1969 se sochou Božského Srdce Páně, In: *Kronika MSKB – díl F1*.

Příloha č. 111 – Socha sv. Karla Boromejského na místě původní sochy Božského Srdce Páně u závěrové stěny levé boční lodě. Fotografie Ing. arch. Tomáš Šonovský.

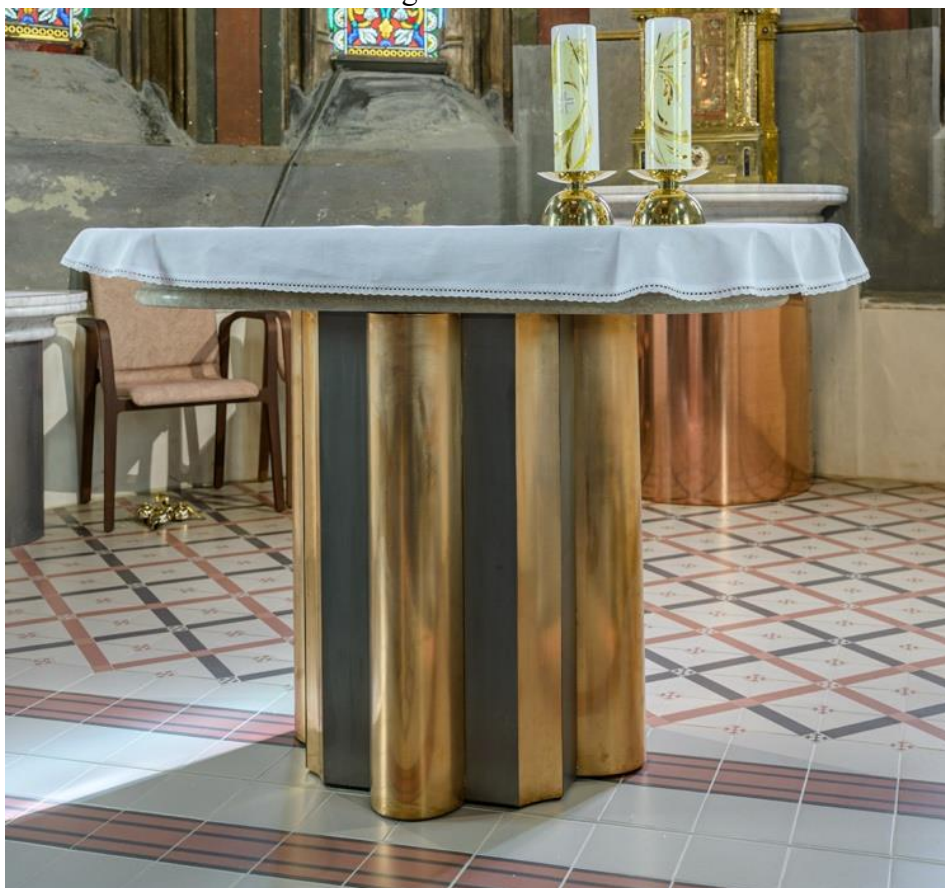
Příloha č. 112 – Detail lavic vyhotovených v roce 1991 pro kapli podle návrhu Ing. Jana Blažka. Fotografie Ing. arch. Tomáš Šonovský.

Příloha č. 113 – Obětní stůl z kostela na Borové, ambon a svatostánek tvořící vybavení kaple po roce 1990. Fotografie Ing. arch. Tomáš Šonovský.

Příloha č. 114 – Obětní stůl. Fotografie Roman Polách.

Příloha č. 115 – Svatostánek s podstavcem. Fotografie Roman Polách.

Příloha č. 116 – Ambon. Fotografie Roman Polách.

Příloha č. 117 – Sedes. Fotografie Roman Polách.

Příloha č. 118 – Jeden ze dvou abaků na každé straně presbytáře. Fotografie Roman Polách.

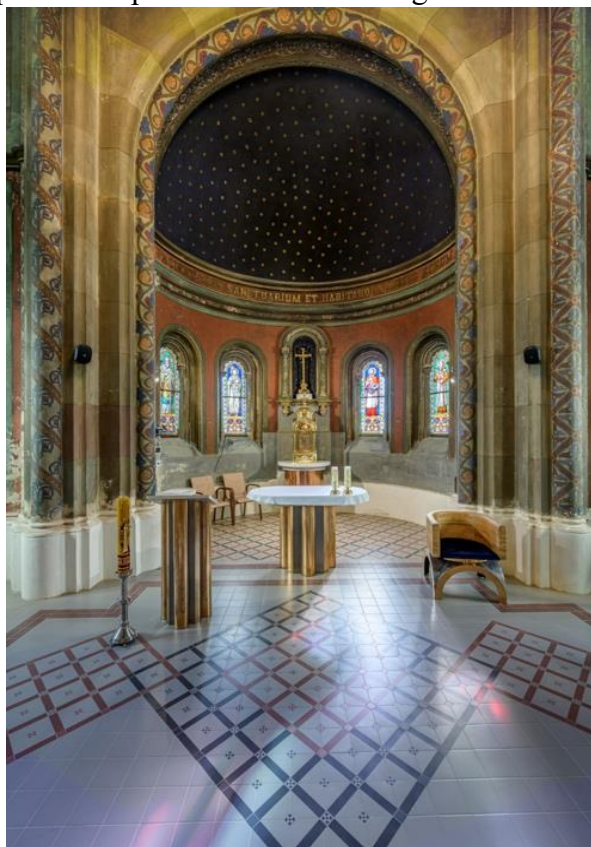
Příloha č. 119 – Fotografie výkopů v podlaze kaple při vytváření nového systému odvětrávání v roce 2022. Fotografie archiv autora.

Příloha č. 120 – Detail podlahy s červenými a černými liniemi tvořícími čtverce s prvky křížků v křížení linií. Fotografie Václava Smejová.

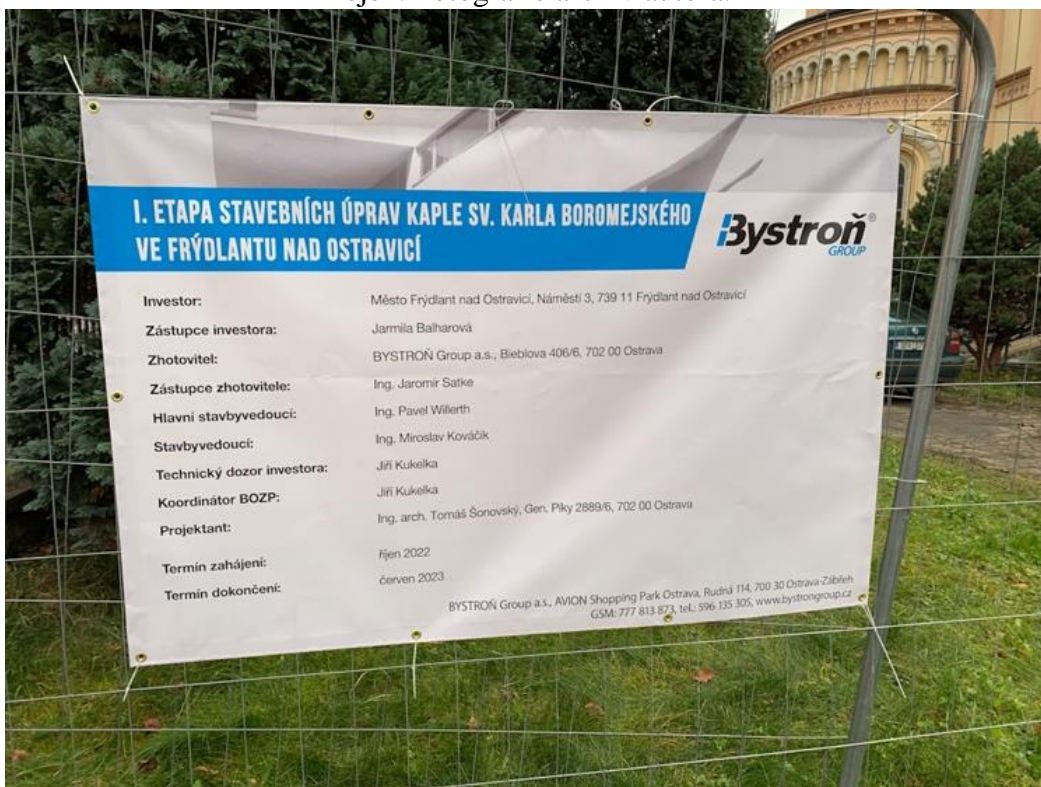
Příloha č. 121 – Celek nového mobiliáře v presbytáři a před ním – obětní stůl, ambon, sedes, abaky, podstavec pod svatostánek. Fotografie Roman Polách.

Příloha č. 122 – Celek kaple s novými židlemi, podlahou, mobiliárem a osvětlením z dubna 2024. Fotografie Roman Polách.

Příloha č. 123 – Plakát s informacemi o realizaci I. etapy rekonstrukce kaple v bývalém klášteře sester boromejek. Fotografie archiv autora.

Příloha č. 124 – První strana deklarace o vzájemném porozumění ze dne 4. listopadu 2023, uložena v archivu ŘKF Frýdlant n. O. Fotografie Václava Smejová.

Město Frýdlant nad Ostravicí
a Středisko sociálních služeb
vás zvou na

**KOMENTOVANÉ
PROHLÍDKY**

kaple

ve Středisku
sociálních služeb

**Jedinečná příležitost navštívit kapli
s výkladem její historie.**

Termíny:
21. 2. 2024
20. 3. 2024
24. 4. 2024
22. 5. 2024
19. 6. 2024

**KAPACITA
OMEZENÁ**

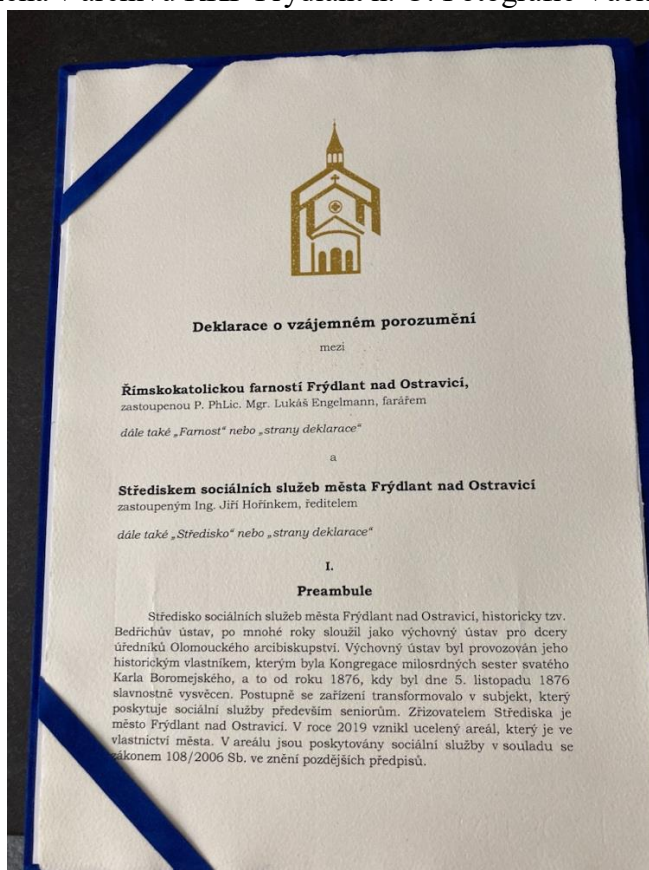
Začátek prohlídky u hlavního vchodu
do Střediska sociálních služeb v 17.00 hodin.

Vstupné dobrovolné do sbírkové pokladničky
na opravu kaple.

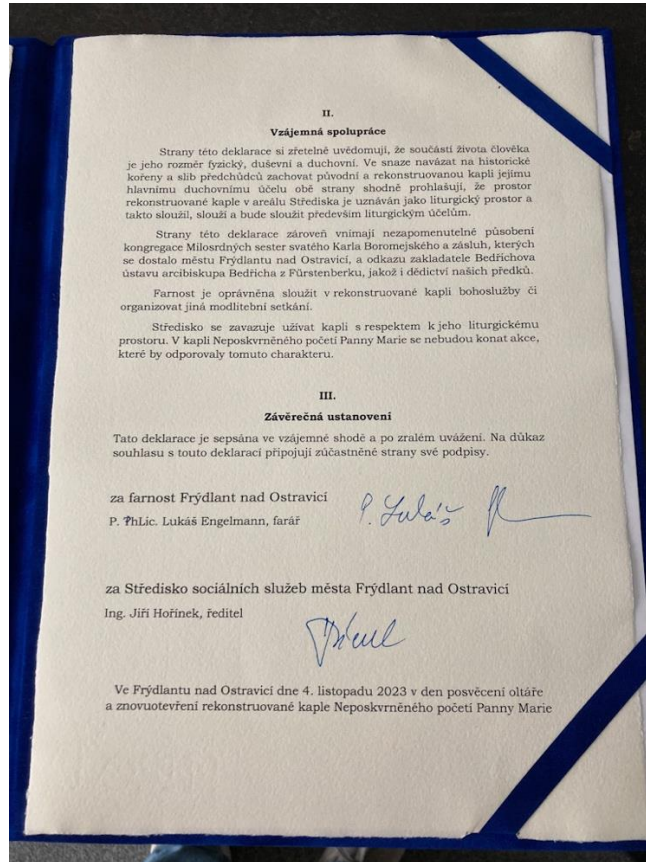
Svou účast hlase
na e-mail: kaple@frydlantno.cz.

www.frydlantno.cz

Příloha č. 125 – Druhá strana deklarace o vzájemném porozumění ze dne 4. listopadu 2023, uložena v archivu ŘKF Frýdlant n. O. Fotografie Václava Smejová.

Příloha č. 126 – Plakátek ke komentovaným prohlídkám kaple ve Frýdlantu n. O. Fotografie archiv autora.

Příloha č. 127 – Foto plakát na modlitební večery v prostorách kaple. Fotografie Václava Smejová.

